

_Senait _Bolin

_Utkik
_Religion #4--#6

_Överförd från andra upplagan,
utgiven av _Gleerups _Utbildning
_AB, #2022, med _ISBN
#978-#91-#511-#0735-#6
_Specialpedagogiska skolmyndigheten
#2023

_Volym ett av tio

_Till punktskriftsläsaren

_Det finns många bilder till den här boken. _Många bilder är beskrivna och det är alltifrån kyrkor, miljöer och händelser.

_Det finns bara en bild som är ritad och det är symbolerna för världsreligionerna. _Bilderna blir ett komplement till bildbeskrivningen av de fem symbolerna.

_I boken finns det en tecknad figur, en brun uggle med stora runda glasögon. _Ugglan säger saker till läsaren med hjälp av pratbubblor.

_I din bok står det _Ugglan säger:

_I slutet av varje avsnitt finns en aktivitet. _Oftast är det frågor på texten som du läst. _Ibland handlar frågorna om bilder och då är de beskrivna.

_Lycka till!

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~åspsm.se

_Fullständigt innehåll

_Siffran inom parentes hänvisar till
förlagans sidor.

_Volym ett

_Till punktskriftsläsaren_I

_Religioner och livsåskådningar	
(#6).....	#1
_Religion (#7).....	#3
_Livsåskådning (#8).....	#6
_Aktivitet -- _Riter i	
religionerna (#11).....	#15
_Hållplats #1 (#12).....	#19
_Världsreligionerna hör ihop	
(#13).....	#21
_Religionerna i världen (#14)....	#25
_Aktivitet -- _Världs-	
religionernas utbredning (#16).	#28
_Religioner i _Sverige idag	
(#16).....	#30
_Religion och källkritik (#17)...	#33
_Aktivitet -- _Åsikt eller	
faktauppgift (#18).....	#38
_Hållplats #2 (#19).....	#40
	_Ii

_Volym två

_Till punktskriftsläsaren_I

_Religioner i _Sverige då och nu
(#20)#42

_Samernas tro och världsbild
(#21)#44

_Samernas heliga platser och
religiösa traditioner (#22)#47

_Asatro (#23)#51

_Aktivitet -- _Spår av asar?
(#24)#55

_Spår av de gamla religionerna
(#25)#56

_Hållplats #1 (#26)#59

_Aktivitet -- _Runsten som källa
(#26)#61

_Norden kristnas (#27)#62

_Reformationen på #1500-talet
(#28)#65

_Väckelserörelsernas framväxt
på #1700-talet (#29)#68

_Aktivitet -- _Bildanalys
målning (#30)#71

#1800-talet till idag (#30)#73

_Hållplats #2 (#32)#78

_Iii

_	Världsreligionerna i _Sverige	
_	idag (#33)	#80
_	Religionsfrihet och	
_	sekularisering (#34)	#83
_	Hållplats #3 (#35)	#86
_	Volym tre	
_	Till punktskriftsläsaren	_I
_	Kristendom (#36)	#88
_	Centrala tankar i kristendomen	
_	(#37)	#90
_	Nya och gamla testamentet (#38)	#93
_	Kyrkan -- både byggnad och	
_	människor (#39)	#96
_	Heliga riter och handlingar	
_	(#40)	#101
_	Aktivitet -- _Riter (#42)	#108
_	Hållplats #1 (#43)	#110
_	Kyrkoåret inleds (#44)	#112
_	Berättelsen om _Jesu födelse	
_	(#45)	#115
_	Kyrkoårets höjdpunkt (#46)	#119
_	Berättelserna om _Jesus sista	
_	dagar (#48)	#124
_	Berättelsen om den sista	
_	måltiden (#49)	#127
		_Iv

_	Aktivitet -- Bildanalys sista måltiden (#50)	#131
_	Volym fyra	
_	Till punktskriftsläsaren	_I
_	Berättelsen om hur Jesus döms till döden (#51)	#133
_	Berättelserna om hur Jesus korsfästas och återuppstår (#52)	#136
_	Kyrkoårets andra hälft (#54)	#142
_	Hållplats #2 (#55)	#145
_	De första kristna (#56)	#147
_	Aktivitet -- Bildlösen (#57)	#152
_	Olika kristna riktningar (#58)	#153
_	Hållplats #3 (#61)	#161
_	Fördjupningar (#62)	#163
	#1 Jesus i templet (#62)	#163
	#2 De tre vise männen och flykten till Egypten (#62)	#165
	#3 Jesus gör under (#63)	#167
	#4 De första lärjungarna (#64)	#170
	#5 Liknelsen om den barmhärtige samariten (#64)	#172

#6 _Bergspredikan -- _Jesus
budskap (#65) #175

_Volym fem

_Till punktskriftsläsaren _I

_Judendom (#66) #179

_Tanakh -- judendomens heliga
skrift (#67) #181

_Berättelsen om skapelsen (#68) . #183

_Aktivitet -- _Bilden av
paradiset (#68) #185

_Berättelsen om _Abraham (#69) . #187

_Hållplats #1 (#71) #192

_En religion och ett folk (#72) . #194

_Centrala tankar inom juden-
domen (#74) #200

_Sabbaten och synagogan (#74) . . #203

_Aktivitet -- _Sabbaten (#76) . . #208

_Hållplats #2 (#77) #210

_Viktiga högtider (#78) #212

_Berättelsen om _Moses födelse
(#79) #214

_Berättelsen ökenvandringen
(#80) #218

_Aktivitet -- _De tio budorden
(#81) #222

_Vi

_Volym sex

_Till punktskriftsläsaren_I

_Viktiga riter (#82).....#224

_Olika judiska riktningar (#83).#227

_Hållplats #3 (#84).....#230

_Fördjupningar (#85).....#232

#1 _Josef och hans bröder
 (#85).....#232

#2 _Saul, _David och _Salomo
 (#86).....#236

#3 _Fångenskapen i
 _Babylonien (#88).....#241

#4 _Psalmer, dikter och
 ordspråk (#89).....#244

_Islam (#90).....#247

_Centrala tankar inom islam
 (#91).....#249

_Koranen -- _Islams heliga
 skrift (#91).....#251

_Aktivitet -- _Tolka heliga
 texter (#93).....#255

_Heliga handlingar -- fem pelare
 som stöd för tron (#94).....#258

_Hållplats #1 (#98).....#268

_Vii

_Volym sju

_Till punktskriftsläsaren_I

_Berättelsen _Muhammed -- _Guds
_ profet (#99).....#270

_Mekka och _Medina (#101).....#276

_Aktivitet -- _Muhammeds liv
_ (#102).....#279

_Hållplats #2 (#103).....#280

_Heliga rum och platser (#104)..#282

_Högtider och riter (#106).....#286

_Islam på flera sätt (#108).....#291

_Islam efter _Muhammed (#109)...#295

_Aktivitet -- _Källkritik:
_ antalet muslimer i _Sverige

_ (#110).....#301

_Hållplats #3 (#111).....#303

_Hinduism och _Buddhism (#112)..#306

_Gemensamma rötter (#113).....#308

_Centrala tankar inom
_ hinduismen (#114).....#312

_Aktivitet -- _Bildanalys atman
_ (#115).....#315

_Viii

_Volym åtta

_Till punktskriftsläsaren_I

_Heliga handlingar (#116).....#317

_Berättelserna om gudarna
_ (#118)..... #322

_Hållplats #1 (#119).....#325

_Centrala tankegångar i
_ buddhism (#120).....#327

_Några riter och fester i
_ buddhism (#121).....#330

_Berättelserna om _Buddha
_ (#123)..... #335

_Aktivitet -- _Att kämpa mot
_ det onda (#125).....#341

_Buddhismen sprids (#126).....#345

_Hållplats #2 (#127).....#348

_Livsviktiga frågor (#128).....#350

_Att prata om livsfrågor (#129).#352

_Vad händer när livet tar slut?
_ (#130).....#355

_Aktivitet -- _Symbol eller
_ bild (#131).....#360

_Volym nio

_Till punktskriftsläsaren_I

_Familjen är viktig (#132).....#363

_Vänskap (#133).....#366

_Identitet (#135).....#371

_Olika roller (#136).....#373

_Hållplats #1 (#137).....#377

_Etik (#138).....#380

_Religion och etik (#139).....#382

_De mänskliga rättigheterna
(#141).....#387

_Etiska begrepp (#142).....#391

_Hållplats #1 (#146).....#400

_Volym tio

_Till punktskriftsläsaren_I

_Rätt och orätt (#147).....#403

_Att göra gott (#149).....#409

_Mediernas bilder av
religionerna (#150).....#413

_Aktivitet -- _Ska jag ta ansvar
för andras handlingar? (#150).#415

_X

_	Aktivitet --	_	Vilken bild av religionen ger bilderna? (#151).....	#417
_	Aktivitet --	_	Hur ser troende ut? (#152).....	#421
_	Hållplats #2	(#153).....	#424	
_	Register	(#154).....	#426	

_Religioner och livsåskådningar

_Den här boken handlar om religion.

_Det är ett spännande och viktigt ämne. _Det handlar om vad människor tror och tänker om gud, livet och döden. _Religion är en viktig del av många människors liv och personlighet. _Genom att lära oss om religion lär vi oss att förstå både oss själva och andra.

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Utsikt genom kyrkfönster i Jerusalem. _I staden möts tre stora religioner; judendom, kristendom och islam. _Mitt i bilden syns _Klippmoskén.

_Bildbeskrivning

_Foto. _Ett fönster som har formen av en halvcirkel. _Det är många små glasrutor i fönstret.

Här finns också målade dekora-
tioner t.ex. ett kristet kors,
blommor och en bågare. Utsikten
från fönstret är Klippmoskén som
har en guldfärgad kupol.

=====

Läs om ...

é vad en livsåskådning är.
é likheter och skillnader mellan
olika religioner.
é religionernas utbredning i
världen.
é vilka texter som kan vara bra
källor.

_Religion

_Ordet @religion kommer från latinska ordet religio som betyder ungefär att "vara bunden till en gud" eller att "visa vördnad för gud". _Människor visar vördnad när de tycker något är viktigt och vill visa respekt.

_Att vara troende innebär att @tro på en högre makt, gud eller gudar.

_Religionen hjälper människor att försöka förstå varför världen finns, hur de kan leva och vad som är meningen med livet. _I alla religioner finns också @regler om hur människor ska vara mot varandra.

_Gemensamt för alla religioner är att människor gör saker för att känna @gemenskap. _Det kan vara att be, meditera eller att fira gudstjänst. _Högtider och fester är också viktiga. _Olika handlingar och traditioner gör att människor inom en religion känner gemenskap och

sammanhållning.

Religion är att tro på något gudomligt. Om du är troende är religionen en del av din person.

Vilken tro man har, vilket språk man talar och var man bor är saker som är viktiga delar i människors identitet. Identitet handlar om hur människor uppfattar sig själva.

Religionen påverkar samhället, till exempel genom att vi firar olika högtider. När vi bryter vardagen för att fira något är det högtid. Varje vecka har en helgdag, i Sverige är det söndagen. Förr var söndagen den dag då många gick till kyrkan för att fira gudstjänst. Judendom och islam har också speciella veckodagar då man ska besöka synagogan eller moskén. Många högtider och helgdagar har med religion att göra.

Samtala. Vilka traditioner finns när du firar till exempel nyår?

_Frågor

- #1. _Vad innebär religion?
- #2. _Vad är gemensamt för alla religioner?

_Se svällpappersbild.

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Alla världsreligioner har en egen symbol, ungefär som en logotyp. _Känner du igen någon?

_Bildbeskrivning

_Fem tecknade symboler:

_Symbol #1: _Ett hjul med åtta ekrar.

_Symbol #2: _En halvmåne och en liten femuddig stjärna som innesluts i månen.

_Symbol #3: _Ett kors.

_Symbol #4: _En sexuddig stjärna.

_Symbol #5: _Ett skrivtecken som består av bågar sammanbundna med en cirkel och en fristående båge ovanför.

=====

#7

#5

_Livsåskådning

@_Livsåskådning betyder ungefär "sätt att se på livet". Alla människor har frågor om livet.

_Sådana frågor kallas @livsfrågor. Vi vill veta varför världen finns, varför vi finns och vad som är meningen med livet. Om man är religiös hittar man svar på livsfrågorna i religionen. Det innebär att man har en religiös livsåskådning.

_Den som inte tillhör en religion söker också svara på livsfrågorna, men utan att blanda in någon gud.

_Det kallas att ha en @sekulär livsåskådning.

=== Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Man kan visa vilken livsåskådning man har på olika sätt.

_Smycken med religiösa symboler är ett vanligt sätt, kläder ett

annat, men det finns fler som bilden visar.

_Bildbeskrivning

_Foto. _En man håller en skateboard med sin hand och stödjer den mot sitt ben. _Hjulen och dekorationen på undersidan av brädan är slitna. _En av dem är en bild av _Jesus på korset. _Det är en färgglad bild.

=====

_Varför ska jag läsa religionskunskap i skolan?

_För många är religion eller livsfrågor saker som man ska hålla för sig själv. _Vad man tror och tänker om livet och gud är personligt. _Ändå ska du lära dig om religion och diskutera livsfrågor i skolan. _Varför då? _Det finns flera olika förklaringar till det.

é _Kunskapen om både religiösa och icke-religiösa livsåskådningar gör att du kan förstå andra människor.

#8

#7

_Idag finns människor från hela världen i _Sverige.

é _Om många i ett samhälle tillhör en viss religion påverkar den samhället. _I _Sverige har kristendomen varit den största religionen under tusen år. _Därför firar de flesta jul i _Sverige.

é _Religioner och livsåskådningar förändras hela tiden. _För hundra år sedan kallade sig de flesta svenskar för kristna och besökte ofta kyrkan. _Idag är det inte längre så. _Idag söker många människor svar på sina frågor om livet utanför religionerna.

_Frågor

#1. _Vad är skillnaden mellan religion och livsåskådning?

#2. _Vilka är förklaringarna till att du ska läsa religionskunskap i skolan?

Vår tideräkning börjar vid Jesus födelse. Vi delar in tiden i före och efter Jesus födelse. Det skrivs ibland före Kristus (f. Kr.) eller efter Kristus (e. Kr.). Nu lever vi alltså ungefär #2000 år efter Jesus födelse. Andra länder och religioner har andra sätt att ange tid. Numera är det vanligt att skriva årtal och tid på ett annat sätt och så kommer vi också att göra:

f.v.t. = före vår tideräkning

v.t. = vår tideräkning

_Att hålla något heligt

_Ordet @helig används ofta när man pratar om religion. _Helig kommer från ordet "hel" och innebär att något är helt, rent och friskt. _Man kan också säga att det som är heligt skiljer sig från det vanliga och därför är man extra rädd om det.

_Det som är heligt visar man speciell respekt för och skyddar.

_Heliga byggnader och platser

_Gemensamt för de flesta religioner är att det finns byggnader där man samlas för att be, offra eller fira gudstjänst. _Du kanske känner till, eller har varit i en kyrka, moské eller synagoga någon gång? _Då kanske du också kände att det var ett heligt rum du gick in i? _Ofta markerar de som tror att de går in i en helig byggnad på något sätt. _I ett buddhistiskt tempel eller i en

moské tar man av sig skorna. _I
många kyrkor gör man ett korstecken
över bröstet. _I synagogan sätter
männen ofta på sig en kippa för att
täcka huvudet. _Ofta talar man med
lägre röst och rör sig lite
långsammare när man är i ett heligt
rum.

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_När man går in i ett heligt rum
tar man till exempel av sig skorna
eller sätter på en mössa, kippa.

_Bildbeskrivning

_Två foton.

#1: _En pojke har en kippa, det är
en liten mössa som täcker
bakhuvudet.

#2: _I en moské sitter män på huk
med huvudet ner mot golvet. _De
ber. _Framför ingången finns
fullt med skor som står prydligt
två och två.

=====

#9

#11

::: #10 ::::::::::::::::::::::::::::::

_Platser där det hänt saker som har med religionen eller en viktig person inom religionen att göra, kan också vara heliga. _Till sådana platser gör man ofta @vallfärder, som är en "resa till en helig plats". _Ibland kallas sådana resor för pilgrimsresor och de som gör dem för @pilgrimer. @_Mekka i _Saudiarabien och @_Varanasi i _Indien är exempel på två heliga städer som många vallfärdar till.

_Heliga handlingar -- riter

_Handlingar inom religioner, som till exempel att be eller offra, brukar kallas för @riter. _En muslim faller på knä, böjer sig framåt och bugar djupt så att pannan nuddar golvet. _Sedan sätter han eller hon sig på knä och ber själva bönen. _En hindu som ska offra, tvättar först gudastatyn innan han eller hon lägger ner maten eller blommorna till guden. _Riter är handlingar där

#10 #12

man oftast gör saker i en speciell ordning och på ett visst sätt.

Riter använder människor också när det händer viktiga saker i livet som när ett barn föds, när man gifter sig eller när någon dör.

Många firar också övergången från barn till vuxen. Vid sådana tillfällen är man ofta i templet, kyrkan, moskén eller synagogan. I den här boken kommer du få läsa om sådana riter i de olika världsreligionerna.

Samtala. Berätta om något besök du gjort i en helig byggnad. Stämmer det att man uppför sig på ett speciellt sätt i heliga rum?

=== Bildtexter/beskrivningar =====

Bildtext

En pilgrim på väg till Santiago de Compostela i Spanien. Här tror man att en av Jesus lärjungar, aposteln Jakob, ligger begravd.

_Bildtext

_I alla religioner utför anhängarna riter. _Riterna hjälper dem att fokusera på religionen.

_Bildbeskrivning

_Två foton

#1: _En tjej vandrar med en stor ryggsäck på ryggen. _Hon tittar på en karta och håller i en vandringsstav. _På fötterna har hon stabila vandringsskor.

#2: _En kvinna står i floden Ganges. _Hon har på sig en gul klänning och har en slöja över huvudet och axlarna. _Hon kuper händerna och håller i vatten från floden.

=====

::: #11 ::::::::::::::::::::::::::::::

_Aktivitet -- _Riter i religionerna

_Olika religioner har olika riter,
men det finns också många likheter.

_Du ska nu titta på fyra bilder från
fyra olika världsreligioner:

=== _Bildbeskrivning =====

_Fyra foton

#1: _En ung man med kortklippt
hår. _Han håller handflatorna
emot varandra framför bröstet
och blundar. _Han är klädd i ett
tjockt orangefärgat tyg som är
virat om kroppen. _Höger axel
och arm är bara.

#2: _En äldre man står i vatten
upp till höfterna. _Han håller
handflatorna mot varandra fram-
för bröstet. _Mannen blundar.

#3: _En liten bebis hålls fram av
en vuxen. _En person bredvid dem
skopar vatten över barnets
huvud.

#11

#15

#4: _En kvinna med en stor blå
själ runt sitt huvud tvättar
sina armar och händer under en
kran vid en lång tvättho. _Längs
den finns flera kranar.

=====

_Frågor

#1. _Vad händer i bilderna?

#2. _Tre av bilderna har något
gemensamt, vad är det?

#3. _Det är viktigt i alla tre riter
att handlingen utförs i eller med
rinnande vatten. _Varför är det så
tror du?

_Heliga texter

_Heliga texter är texter eller
skrifter som förklarar viktiga saker
om livet, guden eller gudarna. _Det
kan vara berättelser om viktiga
personer inom religionen eller
undervisning om hur man ska vara mot
varandra.

_Texterna används ofta vid riter
och gudstjänster. _Inom alla

#11

#16

religioner finns det människor som kan mycket om det som står i de heliga texterna och kan förklara det för andra -- präster, imamer och rabbiner. De brukar också ha ansvar för att leda riter och undervisa om religionen.

Även om en religion har en helig skrift kan de som tillhör religionen förstå den på olika sätt.

=== Bildtext/beskrivning =====

_ Bildtext

_ Toran ingår i Tanakh som är judarnas heliga skrift. Torarullarna är heliga och man bör inte röra vid texten. Därför använder man ofta en läspinne när man läser ur dem.

_ Bildbeskrivning

_ Foto. En hand håller i silverfärgad pinne med handtag och pekar på ord i en lång text.

=====

_Frågor

- #1. _Vad betyder ordet helig?
- #2. _Vad är en rit?
- #3. _Ge exempel på vad de heliga skrifterna tar upp.

_Hållplats #1

_Sammanfattning

é _Religion är att tro på gud, gudar eller någon högre makt.

é _En sekulär livsåskådning svarar på livets frågor utan att blanda in någon gud.

é _Alla religioner har byggnader, texter och riter som är heliga.

é _Det finns också platser som är heliga, sådana platser blir ibland vallfärds mål.

é _Gemenskap inom en religion skapas bland annat genom att man firar speciella högtider.

_Viktiga ord

religion
livsåskådning
identitet
sekulär
livsfråga

tro
rit
helig
högtid
regel
vallfärd
pilgrim
_Varanasi
_Mekka

_Frågor

- #1. _Varför beter man sig ofta på ett speciellt sätt när man går in ett heligt rum tror du?
- #2. _Vad är religion?
- #3. _Vad är livsåskådning?
- #4. _Ge exempel på några livsfrågor.
- #5. _Ge exempel på heliga byggnader.
- #6. _Vad är en rit?

_Världsreligionerna hör ihop

=== Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_De tre världsreligionerna judendom, kristendom och islam har mycket gemensamt. _De kallas även för syskonreligioner. _Här möts företrädare för de olika religionerna (från vänster judendomen, kristendomen och islam) inför en gemensam andakt.

_Bildbeskrivning

_Foto. _Tre män som alla är klädda i hellånga dräkter med olika tillbehör.

_Vänster: svart dräkt med en vit smal sjal hängande över axlarna.

_En svart hatt.

_Mitten: vit dräkt, vit smal sjal hängande över axlarna.

_Höger: brun dräkt med ljusa kanter och en vit turban.

=====

Tre av världsreligionerna,
@judendom, kristendom; och @islam,
har mycket gemensamt. Religionerna
har sitt ursprung i Mellanöstern.
I var och en av de tre religionerna
tillber anhängarna bara en gud.
Ibland kallar man de tre religion-
erna för @syskonreligionerna.

Judar och kristna delar också
heliga texter. Bibelns första del,
Gamla testamentet, är gemensam.
Judarna kallar den för Tanakh.
Kristendomen har en del till som
kallas Nya testamentet. Muslimer-
nas heliga skrift heter Koranen.
Det finns också personer som är
viktiga i alla tre religionerna,
fast på olika sätt. Ett exempel är
Jesus. För kristna är han Guds
son, för judarna en av många lärare
och för muslimerna en profet.

@Hinduismen och @buddhismen
uppstod båda i Indien och har flera
tankar gemensamt. Inom båda
religionerna tänker man att livet
hela tiden upprepar sig. När
människor dör återföds de i nya

kroppar. _Det brukar kallas återfödelsens kretslopp.

_Jämställdhet

_I de stora världsreligionerna har det varit män som haft makten och varit ledare, lärare eller präster.

_De heliga texterna handlar till stor del om män. _Det har också varit män som läst och förklarat texterna. _Kvinnorna har varit aktiva i religionerna på andra sätt. _De har besökt de heliga byggnaderna. _De har bätt, offrat och lyssnat till undervisning. _Varför har det varit så?

_En orsak är att religionerna är mycket gamla. _När de uppstod hade män och kvinnor helt olika uppgifter i samhället. _Idag är det på många sätt annorlunda, både i samhället och inom religionerna. _Idag kan kvinnor inom vissa religioner vara både ledare och präster och förklara heliga texter för andra. _Allt fler försöker idag visa att de heliga texterna handlar om både kvinnor och

män. _Det texterna tar upp handlar om hur man ska leva som människa, oavsett om man är kvinna eller man.

_Kvinnors roll i religionerna är ett bra exempel på att religion och samhälle påverkar varandra. _När kvinnor började arbeta utanför hemmet förändrades deras roller även i religionerna. _Idag kan kvinnor vara präster, imamer eller rabbiner.

_Samtala. _Kommer du på andra likheter mellan olika religioner?

_Frågor

#1. _Vad menas med begreppet syskonreligion?

#2. _Kommer du på andra likheter mellan olika religioner?

_Religionerna i världen

@_Judendomen är en av världens äldsta religioner. _Den har funnits i nästan #4000 år enligt judisk tradition. _Judendomen uppstod i _Palestina (nuvarande _Israel). _Judendomen är den minsta av de fem världsreligionerna.

@_Kristendomen växte fram efter _Jesus död för cirka #2000 år sedan. _Den uppstod i _Palestina (nuvarande _Israel). _Idag är kristendomen den religion som har flest anhängare i världen.

@_Islam grundades av profeten _Muhammed på _Arabiska halvön för cirka #1400 år sedan. _Idag är islam världens näst största religion.

@_Hinduismen är den äldsta av världsreligionerna. _Den växte fram i _Indien för flera tusen år sedan. _Idag är hinduismen den tredje största religionen i världen.

@_Buddhismen växte fram ur hinduismen för cirka #2500 år sedan. Grundaren Siddharta Gautama kallas också Buddha. Idag är buddhismen världens fjärde största religion.

::: #15 ::::::::::::::::::::::::::::::

=== Bildbeskrivning =====

Världskarta som visar var de olika religionerna finns i världen. Färgen inom parentes är färgen på kartan. Beskrivningen är ungefärlig.

_Protestanter (mörk orange):

_USA, Kanada, Norden, England, Tyskland, Sydafrika och Australien.

_Romersk-katolska (ljus orange):

_Mexiko, stora delar av Sydamerika, södra Afrika, Filippinerna och stora delar av södra Europa.

_Ortodoxa (gul): Ryssland, östra Europa

_Muslimer (grön): större delen av norra Afrika, Arabiska halvön,

#15

#26

sydvästra _Asien, _Indonesien,
_Malaysia.

_Judar (svart): _Israel

_Hinduer (ljusblå): _Indien,
_Nepal, _Bangladesh

_Buddhister (mörkblå): sydöstra
_Asien, _Kina

_Inga uppgifter (grå): stora delar
av inre _Sydamerika, det mesta
av _Grönland, mitten av _Afrika
och öarna _Borneo och _Papua nya
_Guinea.

=====

_Aktivitet -- _Världsreligionernas
utbredning

_Kartan på föregående uppslaget
visar utbredningen i världen av de
religioner vi ska läsa om. _Titta på
kartan och försök svara på följande
frågor.

_Frågor

#1. _I kartan har de tre olika
kristna kyrkorna protestanter,
romerskkatolska och ortodoxa olika
färger.

a) _I vilka världsdelar är
protestanter den mest utbredda
eller vanligaste kyrkan?

b) _I vilka världsdelar är den
romersk-katolska den mest eller
vanligaste kyrkan?

#2. _Vilken religion är störst eller
mest utbredd i _Afrika?

#3. _Hinduismen är den största
religionen i _Indien. _Vilka andra
religioner finns också i _Indien?

#4. Tittar man på en lista över vilka länder i världen som har flest muslimer så hamnar Indien på tredje plats. Förklara hur det kan vara så!

_Religioner i _Sverige idag

_Kristendomen är den största religionen i _Europa och _Sverige.

_Under nästan två tusen år har det varit så. _Därför har vi många kristna traditioner i _Sverige.

_Men det har länge funnits judar i _Europa, och på vissa håll ursprungsbefolkningar med sina egna religioner.

_Under de senaste hundra åren reser och flyttar människor över hela världen på ett nytt sätt. _Fler och fler människor har kommit till _Europa och _Sverige från andra världsdelar. _De flesta för att arbeta, andra som flyktingar. _De har tagit med sig sin kultur och sina religioner t.ex. islam, buddhism och hinduism till _Sverige.

_Den största gruppen bland de som inte är kristna är muslimerna.

_Den största förändringen under de senaste hundra åren är att många nu inte alls tror på någon gud.

_Av de som är troende, är det färre
och färre som går i kyrkan eller
moskén för att delta i de religiösa
riterna.

_Frågor

#1. _På vilka platser uppstod
religionerna?

#2. _Vilken är den största
religionen i _Sverige?

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Idag finns det många olika
religioner i _Sverige. _I
_Stockholm ligger en kyrka och en
moské intill varandra.

_Bildbeskrivning

_Foto. _Ett kyrktorn och en
moské som ligger nära. _Kyrkan är
gul med vita detaljer. _Taket är
en kupol av koppar, med ett litet
torn där det längst upp sitter ett
guldfärgat kors. _Moskén består av
en stor gul byggnad med ett runt
kupoltak. _Längst upp sitter en

#16

#31

halvmåne. _Bredvid finns ett smalt
torn som har ett svart spetsigt
tak. _Även det har en halvmåne
längst upp. _På bilden finns också
vanliga byggnader.

=====

_Religion och källkritik

_Idag är det enkelt att få fram information om olika religioner, heliga byggnader eller religiösa händelser när man söker på nätet eller går till biblioteket. _Men ibland kan det vara svårt att värdera den information du hittar.

_Vad är faktauppgifter och vad är åsikter?

_De flesta texter innehåller både fakta och åsikter. @_Fakta är uppgifter som man kan kontrollera.

_Säger någon att "_Uppsala domkyrka är den största kyrkan i _Sverige." är det en faktauppgift. _Tror man inte att det stämmer kan man kontrollera det i ett uppslagsverk.

@_Åsikter är exempelvis vad människor tycker. _Om någon skriver "_Jag tycker _Uppsala domkyrka är _Sveriges vackraste kyrka." så är det en åsikt. _När det handlar om åsikter vad som är rätt och fel,

används ofta ordet @värderingar
istället för åsikter.

_Ugglan säger: _Hej och välkommen
till religionsboken! _Jag har
kollat att allt stämmer så du kan
lugnt läsa vidare.

_Heliga skrifter

_Alla religioner har skrifter som
betraktas som heliga. _De är grunden
för det man tror. _Vill du veta
vilka regler troende inom en
religion följer, hur de ser på
världen eller hur de ser på sin egen
historia är heliga skrifter bra
källor. _Men vill du ha historiska
fakta om vem _Jesus, _Muhammed eller
_Buddha var måste du vara försiktig.
_Texterna skrevs ofta ned långt
efter att personerna dött och de
skrevs för att övertyga läsaren
om det religiösa budskapet i
religionen, till exempel att
_Jesus var _Guds son.

_Läromedel och forskare

_De som skriver läromedel i religionskunskap tar inte ställning för en viss religion.

_Deras uppgift är att beskriva religionerna och hur de troende lever. _De ska inte övertyga läsaren att en religion är den rätta. _För att kunna skriva bra texter läser de vad olika forskare kommit fram till när det gäller religionerna.

_Forskare letar efter faktauppgifter, för att kunna säga att "detta vet vi säkert". _Forskarna visar och förklarar alltid hur de kommit fram till det de vet. _Det kan till exempel vara att de undersöker de heliga skrifterna och jämför sedan med andra texter som berättar samma sak. _Ett annat exempel kan vara att en arkeolog kan visa att det låg en stad precis på den plats som den heliga skriften beskriver.

Du kan ofta känna dig säker om du

använder uppgifter från till exempel lärobokstexter.

::: #18 :::::::::::::::::::::::

_Tidningsartiklar

_Journalister blandar nästan alltid faktauppgifter med åsikter och värderingar när de gör reportage.

_Ska du själv använda en uppgift från en tidningsartikel måste du förstå vad som är fakta och vad som är åsikter i artikeln. _Åsikter är inte ointressanta -- tvärtom! _Men det är viktigt att du som skriver vet att det är en åsikt och att den som läser det du skrivit också förstår det.

_Föreningar, sociala medier med mera.

_Ibland hittar man informationsmaterial från olika religiösa organisationer. _Ofta är det svårare att skilja faktauppgift från åsikter i denna typ av material än i tidningsartiklar. _På samma sätt är

det med texter eller diskussioner på sociala medier. Men du kan ändå använda dessa texter som källor om du är tydligt med att de kommer just från till exempel en religiös organisation.

_Frågor

#1. Kan en åsikt vara rätt eller fel? Förklara!

#2. När är heliga skrifter en bra källa?

_Aktivitet -- _Åsikt eller
_faktauppgift

_Nedan följer några påstående. _Du
_ska avgöra vad som är fakta
respektive åsikter eller värderingar
i varje påstående. _Du ska alltså
inte fundera över om faktauppgiften
eller värderingen är rimliga, utan
bara skilja ut vad som är vad! _Ett
påstående kan ibland innehålla både
en faktauppgift och en åsikt.

_Skriv ett f efter påståendet om
det är fakta och ett å efter
påståendet om det är en åsikt.

_Påståenden:

#1. _Kristendomen växte fram för
cirka #2000 år sedan. ---

#2. _Är man inte troende kristen ska
man inte få fira jul. ---

#3. _Världen skulle bli en bättre
plats om alla trodde på samma gud.

#4. _Ungefär #25 % av ungdomarna i
Sverige konfirmerar sig. ---

#18

#38

- #5. _Besöken i _Mecka är en fantastisk upplevelse för alla som vallfärdar dit. ---
- #6. _Mecka och _Varanasi är två heliga städer många vallfärdar till. ---
- #7. _Islam är en våldsam religion. ---
- #8. _Ordet advent kommer från latin och betyder "ankomst". ---
- #9. _Den grymma guden _Tor hade en hammare som hette _Mjölner. ---
- #10. _Påsk är kyrkans viktigaste högtid och på påskdagen firar kristna att _Jesus uppstod från de döda. ---

_Hållplats #2

_Sammanfattning

é _De tre stora världsreligionerna judendomen, kristendomen och islam har mycket gemensamt, både i ursprung och tankar och kallas ibland för syskonreligioner.

é _Idag finns de tre syskonreligionerna plus hinduism och buddism i _Sverige.

é _Färre människor går i kyrkan eller moskén i _Sverige jämfört med hur det såg ut för hundra år sedan.

é _Fler än tidigare är inte troende.

é _Faktauppgifter är uppgifter man kan kontrollera till skillnad från åsikter.

_Viktiga ord

buddhism
hinduism
judendom
islam
kristendom
syskonreligionerna
åsikt
värdering
faktauppgift

_Frågor

- #1. _Hur brukar man dela in världsreligionerna?
- #2. _Ge exempel på vad syskonreligionerna har gemensamt.
- #3. _Ge exempel på hur religioner i Sverige har förändrats under de senaste hundra åren.
- #4. _Vad har hinduismen och buddhismen gemensamt?

_Senait _Bolin

_Utkik
_Religion #4--#6

_Överförd från andra upplagan,
utgiven av _Gleerups _Utbildning
_AB, #2022, med _ISBN
#978-#91-#511-#0735-#6
_Specialpedagogiska skolmyndigheten
#2023

_Volym två av tio

_Till punktskriftsläsaren

_Det finns många bilder till den här boken. _Många bilder är beskrivna och det är alltifrån kyrkor, miljöer och händelser.

_Det finns bara en bild som är ritad och det är symbolerna för världsreligionerna. _Bilderna blir ett komplement till bildbeskrivningen av de fem symbolerna.

_I boken finns det en tecknad figur, en brun uggle med stora runda glasögon. _Ugglan säger saker till läsaren med hjälp av pratbubblor.

_I din bok står det _Ugglan säger:

_I slutet av varje avsnitt finns en aktivitet. _Oftast är det frågor på texten som du läst. _Ibland handlar frågorna om bilder och då är de beskrivna.

_Lycka till!

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~åspsm.se

_Innehåll volym två

_Siffran inom parentes hänvisar till
förlagans sidor.

_Till punktskriftsläsaren_I

_Religioner i _Sverige då och nu
(#20).....#42

_Samernas tro och världsbild
(#21).....#44

_Samernas heliga platser och
religiösa traditioner (#22)....#47

_Asatro (#23).....#51

_Aktivitet -- _Spår av asar?
(#24).....#55

_Spår av de gamla religionerna
(#25).....#56

_Hållplats #1 (#26).....#59

_Aktivitet -- _Runsten som källa
(#26).....#61

_Norden kristnas (#27).....#62

_Reformationen på #1500-talet
(#28).....#65

_Väckelserörelsernas framväxt
på #1700-talet (#29).....#68

_Ii

_ Aktivitet -- _ Bildanalys	
_ målning (#30).....	#71
#1800-talet till idag (#30).....	#73
_ Hållplats #2 (#32).....	#78
_ Världsreligionerna i _ Sverige	
_ idag (#33).....	#80
_ Religionsfrihet och	
_ sekularisering (#34).....	#83
_ Hållplats #3 (#35).....	#86

_Religioner i _Sverige då och nu

_För ungefär tusen år sedan kom kristendomen till _Skandinavien.

_Den nya läran trängde undan samernas religion och asatron.

_Länge var kristendomen sedan den enda tillåtna religionen i _Sverige.

_Idag finns det anhängare till alla världsreligioner i _Sverige. _Vissa har kommit som invandrare, andra är svenskar som gått över till en annan religion. _Men idag har också många valt att ha en egen personlig tro.

_Andra tror inte alls.

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Korset restes år #1834 som ett minnesmärke över _Ansgar, _Nordens apostel. _Det finns på _Björkö där staden _Birka låg under vikingatiden.

_Bildbeskrivning

_Foto. _Ett stort kors i sten.

_Korset står på en stenklippa.

_Runt korset är ett litet staket i metall.

=====

_Läs om ...

é samernas tro.

é asarnas gudar.

é den kristna kyrkans historia i
_Sverige.

é världsreligionerna i _Sverige
idag.

é begreppen religionsfrihet och
sekularisering.

_Samernas tro och världsbild

_Att vara ett @urfolk innebär att man har levt på en plats under lång tid och att man har en kultur, ett språk och vanor som skiljer sig från samhället runt omkring. _Andra exempel på ursprungsbefolkningar är "indianerna" i __USA och aboriginerna i _Australien.

_Samerna är _Nordens urfolk. _Från början var de nomader och jägare.

_De flyttade runt och jagade och fiskade. _Så småningom började de tämja renar. _Då blev samerna också mer bofasta och utvecklades till ett renskötande folk.

_Det finns mycket lite kvar som kan berätta om samernas religion.

_Det beror på att både berättelser, traditioner och föremål försvann när samerna tvingades att bli kristna.

_På #1600-talet gjorde _Sverige om sina gränser i norra _Sverige.

_Tidigare hade samernas land inte

varit en del av Sverige. Men med de nya gränserna hamnade stora delar i Sverige. Nu vill staten att samerna skulle bli kristna. Deras religion förbjöds och de religiösa föremål som fanns brändes. Samerna blev tvingade att gå i kyrkan och tro på kristendomen. Trots dessa övergrepp levde samernas berättelser och traditioner vidare under lång tid.

Samernas religion hängde ihop med naturen som fanns runt omkring dem. Man tänkte att allt i naturen hade en själ. Allt som samerna behövde för att kunna leva kom från naturen. Därför var det viktigt att inte förstöra den utan visa respekt och tacksamhet för naturen. Det har de gemensamt med andra urbefolkningar.

Samerna delade upp världen i tre delar: underjorden, den jordiska; och den himmelska; världen. Varje värld hade sina egna gudar och väsen. Onda andar och troll är exempel på väsen som samerna trodde fanns i underjorden och på jorden.

De högsta och viktigaste gudarna

levde i den himmelska världen. _Det var de som hade skapat jorden.

=== _Bildbeskrivning =====

_Karta. _S^apmi är markerat och det omfattar norra delarna av _Norge, _Sverige, _Finland och _Ryssland.

=====

_Frågor

#1. _I vilka tre delar delade samerna upp världen?

#2. _Vad kallar samerna sitt land?

_Samernas heliga platser och religiösa traditioner

_Nåjden

@_Nåjden var en person som hade en viktig roll vid religiösa ceremonier. _Nåjden var oftast en man och var en slags länk mellan människornas och gudarnas värld. _Han kunde få kontakt med andra världar, gudar och andar. _Nåjden användes också som siare eller som botare när någon blev sjuk. _Samerna tänkte att nåjden hade fått sin förmåga och sitt uppdrag av andarna.

_Jojk

@_Jojka är det samiska sättet att sjunga. _Men samer säger inte att de jojkar om något som vi säger att man sjunger om något. _Man jojkar något, till exempel kan man jojka en speciell plats i naturen eller en

död släkting. _När man jojkar något känner man sig nära det.

::: #23 ::::::::::::::::::::::::::::

_Trumman

=== Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Trumman användes också för att spå hur framtiden skulle bli. _På trumman ritade man en "karta" över världen och satte fast en pinne eller en benbit på trummans sida. _Den kallades för visare. _När nåjden slog på trumman rörde sig visaren över kartan och visade nåjden hur framtiden skulle bli.

_Bildbeskrivning

_Foto. _Två samiska trummor och en pinne. _Trummorna som är ovala är gjorda av renskinn och trä. _Pinnen är gjord av renhorn.

=====

_Nåjden hade en trumma som hjälpmedel för att få kontakt med den gudomliga världen. _När nåjden slog #23 #48

på trumman hjälpte ljudet honom att förflytta sig mellan de olika världarna. Han kunde sedan berätta om budskap från gudarna eller från de döda. Trumman är fortfarande en viktig samisk symbol.

_Seitar

Vissa platser i naturen räknades som heliga. Det kunde vara en ovanlig sten eller klippa, en sjö och ibland ett helt fjäll. Vid sådana platser kunde det hända övernaturliga saker och de kallades för @seitar. Det var vanligt att samerna offrade djur vid seiten eller lämnade kvar gåvor för att gudarna skulle hjälpa dem, ge lycka eller för att man skulle få en bra jakt.

_Samiska berättelser

Samernas berättelser handlar om livet och naturen i S^apmi. Vissa av dem utspelar sig i en annan värld. I berättelserna finns både

människor och djur och andliga väsen, onda andar. _En figur som ofta förekommer i samiska sagor är _Stallo. _Han är elak, stor och stark och ställer till dåliga saker för samerna. _Många berättelser handlar om hur samerna är listigare än _Stallo och på så sätt blir av med honom.

_Frågor

- #1. _Vem var nåjden?
- #2. _Vad använde nåjden trumman till?

_Asatro

_Innan _Norden blev kristet fanns andra tankar om världen och det gudomliga. _Det brukar kallas för @fornnordisk religion. _Forn betyder ungefär "urgammal", alltså religion som är ursprunglig eller mycket gammal.

_Inom den fornnordiska religionen fanns många gudar. _De manliga gudarna kallas @asar. _De kvinnliga gudarna kallas @asynjor.

_Människorna i det gamla _Norden delade, precis som samerna, upp världen i olika delar. @_Asgård var gudarnas hem, @_Midgård var människornas hem och i @_Utgård bodde jättarna och demonerna. _Runt om människornas värld, i havet, ringlade sig en stor orm --
_Midgårdsormen.

=== _Bildbeskrivning =====
_Tecknad bild över _Midgård,
_Asgård och _Utgård. _I _Midgård
växer ett stort träd. _På bilden
finns två små hus och några
människor. _Runt _Midgård är det
vatten och runt vattnet slingrar
sig en orm. _Uppe i trädets krona
ligger _Asgård. _Här syns ett
stort hus med ett tak prytt med
snidade djurhuvuden. _Utanför det
står _Tor med sin hammare och en
av de kvinnliga asynjorna i lång
klänning. _Utanför havet och ormen
ligger _Utgård. _Där syns en del
av en borg med ett torn av sten.
_Här står två stora jättemän med
rustningar på. _De håller i påkar.
=====

_Mitt i världen stod trädets
@_Yggdrasil. _Man trodde att så
länge det heliga trädets stod, skulle
världen finnas kvar. _Yggdrasils
grenar bredde ut sig över världen.
_Underjorden eller dödsriket

kallades @_Hel.

_Vi vet inte mycket om vilka riter människor använde i vardagen men vi vet att de ibland samlades till offerfester, @blot. _Då slaktade man djur till gudarna. _Det gjorde man för att de skulle vara snälla mot människorna på olika sätt. _Man bad till exempel om framgång i strid eller goda skördar.

_De berättelser som vi har kvar från den här tiden skrevs ner under medeltiden, långt efter att de började berättas. _Myterna och berättelserna om de gamla nordiska gudarna fördes vidare genom det som kallas muntlig tradition, alltså att föräldrar berättade för sina barn, som berättade vidare för sina barn och så vidare. @_Myt är ett grekiskt ord och betyder ungefär "saga om gudar".

_I myterna om de nordiska gudarna förklaras varför världen ser ut som den gör och varför olika saker händer i naturen. _Till exempel åskade det för att guden _Tor körde med sin vagn över himlen så att det

dånade. _Om man önskade sig barn eller en stor skörd bad man till kärlekens och fruktbarhetens gudar, _Freja och _Frej.

_Människorna var rädda för gudarna och offrade till dem för att gudarna inte skulle ställa till olycka för dem. _Men samtidigt berättade man gärna om gudarnas liv och äventyr så att det blev lite tokiga och roliga historier.

_Frågor

#1. _Vad kallas manliga och kvinnliga gudar inom fornnordisk religion?

#2. _Vad hette gudarnas hem?

_Aktiviteten -- _Spår av asar?

_Frågor

- #1. _I många städer finns det namn på gator med koppling till asagudar. _Hur är det där du bor? _Finns det gatunamn, platser eller annat som har namn som kan kopplas till vikingatiden eller asagudarna?
- #2. _Sök på _Wikipedia på _Tor, _Tyr eller någon annan asagud och se om du hittar exempel på namn på städer eller samhällen där gudens namn ingår. _Se under rubriken _Platsnamn i _Wikipedia artikeln.

#24

#55

_Spår av de gamla religionerna

_När kristendomen kom till _Sverige och _Norden runt år #1000 försvann många av de berättelser och traditioner som fanns i de gamla religionerna, först den fornnordiska och senare den samiska. _Men en del saker levde kvar samtidigt som människor gick över till kristendomen. _Många fortsatte att utföra sina religiösa riter och berättade sina myter samtidigt med den nya religionen och på så sätt har en del kunskap levt kvar.

_Det vi vet om den fornnordiska religionen grundar sig mycket på föremål och ibland bilder som hittats från till exempel vikingatiden. _Men vi kan se spåren av den fornnordiska religionen på olika sätt i vårt samhälle än idag.

_Namnen på många av våra veckodagar har ett fornnordiskt ursprung.

_Måndag har fått sitt namn efter

guden Måne. Tisdag har fått sitt namn efter guden Tyr, eller Tir, onsdag efter guden Oden, torsdag efter guden Tor och fredag efter guden Frej eller gudinnan Freja.

Lördag har fått sitt namn efter den nordiska traditionen att löga sig, tvätta sig på denna dag.

Söndag har fått sitt namn efter gudinnan Sol, som ibland också kallades Sunne eller Sunna.

Idag finns det de också föreningar som försöker återskapa och hålla liv i de gamla forn-nordiska religionerna.

Frågor

#1. Varför försvann många av de berättelser och traditioner som fanns i de gamla religionerna?

#2. Vilka gudar har fått ge namn åt våra veckodagar?

=== _Bildtexter/beskrivningar =====

_Bildtext

_Det är populärt att göra _Tors
_hammare _Mjölner som smycke än
_idag. _Denna hammare är från
_vikingatiden och har hittats i
_Östergötland.

_Bildtext

_Vem kan ha gett namn till denna
_tunnelbanestation i _Stockholm?

_Bildbeskrivning

_Två foton.

#1. _Tors hammare som ett fint
_smycke. _Det är utsirat och det
_ser ut som guld.

#2. _Tunnelbanestationen i
_Stockholm som heter _Odenplan.

=====

_Hållplats #1

_Sammanfattning

é _Samernas religion byggde på att
allt i naturen hade en själ.

é _Nåjden var en person som kunde få
kontakt med gudar och väsen.

é _Forntidens gudar var bland annat
_Tor, _Oden och _Freja.

é _Forntida offerfester kallades
blot.

é _Veckodagarnas namn är spår från
forntiden.

_Viktiga ord

underjorden

den jordiska världen

den himmelska

världen

jojk

nåjd

seite

_Asgård

_Utgård
_Yggdrasil
_Hel
_Midgård
asagudar
asynjor
blot
myt
urfolk
fornnordisk

_Frågor

- #1. _Vad är blot?
- #2. _Varför var naturen så viktig för samerna?
- #3. _Berätta om en kvinnlig och en manlig gud från fornnordisk tid.
- #4. _Vad handlade de nordiska myterna om?
- #5. _Ge exempel på hur vi kan se spår av de gamla religionerna i vårt samhälle idag.

_Aktiviteten -- _Runsten som källa

_Runstenen som du ser på bilden
_ligger inmurad i väggen på
_Strängnäs domkyrka. _Från början
_har stenen stått upp. _Runstenar
_restes i _Norden både innan och
_efter att kristendomen kommit hit.

=== _Bildbeskrivning =====

_Foto. _Runstenen är grå och har
_en plan yta som är täckt med
_symboler och skrivtecken som
_slingrar sig runt stenens kanter.
_De ristade tecknen är ifyllda med
_röd färg.

=====

_Frågor

- #1. _Beskriv vad du ser på bilden.
- #2. _När tror du denna runsten
_restes, innan kristendomen kommit
_till _Norden eller efter?
_Förklara hur du tänker.

#26

#61

_Norden kristnas

=== Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Borrie kyrka utanför _Ystad i
_Skåne är från medeltiden.

_Bildbeskrivning

_Foto. _Stenkyrka från medel-
tiden som består av tre ihopsatta
hus. _Ett stort fyrkantigt hus med
tegeltak, sedan ett likadant, fast
mindre. _På det sitter sedan en
del som är formad som en halv
cylinder med toppigt tak.

=====

_Vikingarna hade redan mött och
tagit intryck av kristendomen under
sina resor. _År #829 kom @_Ansgar
till _Birka för att sprida den
kristna läran. _Han anses vara den
förste kristna @missionären och
försökte bilda en kristen
församling. _Det var svårt.

_Nordborna ville inte lämna asatron
och _Ansgar lyckades inte så bra.

_Men arbetet med att göra _Sverige
kristet hade börjat.

_Så småningom kom det fler kristna
missionärer till _Sverige och
långsamt började kristendomen ta
över. _Det berättas att _Olof

_Skötkönung var den förste svenska
kungen som lät döpa sig och kalla
sig kristen. _Det hände runt år
#1000 vid _Husaby källa i _Väster-
götland. _Ungefär samtidigt blev
_Sverige ett enat land. _Det innebar
att de olika landskapen slogs ihop
under en kung.

_Medeltiden

_Under medeltiden (#1050--#1521)
tillhörde _Sverige den katolska
kyrkan som styrdes av påven i _Rom.

_Precis som i resten av _Europa
byggdes det då många kyrkor och
kloster i _Sverige.

_Frågor

- #1. _Vad hette den första _Kristna missionären?
- #2. _Vilken kyrka tillhörde _Sverige under medeltiden?

_Reformationen på #1500-talet

_På #1500-talet förändrades den katolska kyrkan genom @reformationen. _I _Sverige innebar reformationen att kungen fick stort inflytande över kyrkan. _Det innebar bland annat att alla kyrkans rikedomar och byggnader togs över av staten. _Påven i _Rom skulle inte längre bestämma över kyrkan, det gjorde den svenska kungen. _Det innebar att kyrkan med statens hjälp fick stor makt över människorna.

_De största förändringarna under reformationen handlade om hur man firade gudstjänst i kyrkan. _Nu skulle prästerna predika på svenska och _Bibeln översattes till svenska.

_En av de som betydde mycket för övergången till @protestantismen i vårt land var @@_Olaus _Petri; som hade haft @@_Martin _Luther; som lärare när han studerade i

_Tyskland. _Han var en av dem som

översatte Bibeln till svenska.

En av kyrkans viktigaste uppgifter blev att se till att folket höll sig till den "rätta" läran. Det gjorde man på olika sätt. Martin Luther hade skrivit en katekes, en lärobok om kristen tro. Den översattes till svenska och prästerna såg till att alla i deras församlingar lärde sig det som stod i den, ofta utantill. Ett sätt att kontrollera att människor kunde sin kristendomslära var att hålla husförhör. Då gick prästen hem till de olika gårdarna i en by och höll förhör där han kontrollerade att man kunde läsa, kunde berättelser ur bibeln och att man visste vad som stod i Luthers katekes. De här förhören pågick från slutet av 1600-talet ända fram till sekelskiftet 1900.

Ugglan säger: Husförhör, var det inte det de hade i Katthult hos Emil?

_Frågor

#1. _När skedde reformationen i
_Sverige?

#2. _Vad är en katekes?

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Husförhör av katekesen i _Skåne
i början av #1800-talet.

_Bildbeskrivning

_Målning. _Ett hem där en präst
sitter vid ett bord. _Framför
honom sitter medlemmar i en
familj. _En man står upp och
svarar på prästens frågor.

=====

Väckelserörelsernas framväxt på #1700-talet

Under #1700-talet började allt fler människor i både städer och byar vara missnöjda med kyrkans makt.

Det var inte bara att de ville slippa besöka gudstjänsterna och vara med på husförhören. De var missnöjda med prästerna och ville vara kristna på sitt eget sätt. Den här rörelsen kallas för @väckelse-rörelsen.

Här kommer några exempel på vad de "väckelsekristna" var missnöjda med:

é De tyckte att prästerna inte predikade om Guds kärlek och förlåtelse på ett tydligt sätt utan mest skrämde och skällde på sina församlingsbor.

é De tyckte att alla, inte bara präster, kunde predika och förklara Bibeln och dela ut

nattvard eller döpa människor för det hade ju Jesus lärjungar och de första kristna gjort. Det kunde man läsa om i Bibeln.

De tyckte inte att kyrkan sa ifrån ordentligt mot att så många i Sverige drack för mycket brännvin, vilket ledde till stora problem i många familjer.

De tyckte inte att staten skulle ha med människors tro att göra.

De väckelsekristna började prata alltmer om vad de tyckte. De träffades hemma hos varandra och kanske bad de och sjöng tillsammans.

Med tiden blev det allt fler möten i hemmen där man läste Bibeln, talade om vad olika texter kunde betyda, bad och delade nattvard.

Det enda som krävdes av dem som ville vara med, var att de var "väckta". Det betydde att de skulle bekänna sin synd och sin tro på Gud och hans son Jesus.

För att få stopp på de kristna möten som människor höll hemma hos varandra kom kyrkan och staten år

#1726 överens om ett förbud som kallades @konventikelplakatet.

_Man förbjöd bönemöten i hemmen utan prästernas kontroll. _Den som bröt mot det kunde bli arbetslös, få böta eller till och med hamna i fängelse.

_Frågor

#1. _Vad kallas den rörelse som innebar att man ville vara kristen på sitt eget sätt, slippa gudstjänsterna och husförhören?

#2. _Vad var konventikelplakatet?

::: #30 ::::::::::::::::::::::::::::::

_Aktivitet -- _Bildanalys målning

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_ Bilden visar baptister som
döps. _ Du ska nu titta noga på
bilden och göra en kort analys av
den.

_Bildbeskrivning

_ Målning. _ Det är sommarkväll
vid en sjö. _ Vid sjön har en grupp
människor samlats. _ En del sitter
i gräset på land. _ Några är klädda
i vanliga kläder, medan andra är
klädda i långa vita skjortor. _ Ute
i vattnet står en vitklädd man som
är på väg att döpa en vuxen
kvinna. _ Hon har utsläppt långt
hår. _ Fler står vid strandkanten i
sina vita skjortor och väntar på
sin tur.

=====

_Frågor

#1. _Vi börjar med att beskriva vad bilden visar.

a) _Hur många människor är det på land och hur många är ute i vattnet?

b) _Hur är personerna klädda?

c) _Vad gör de personer som är på land?

d) _Vad händer i vattnet?

#2. _Vi ska nu fundera över vad som faktiskt händer i bilden.

a) _Vad gör personerna i vattnet?

b) _Läser vi om de väckelsekristna på sidan #29, den andra punkten, kan vi dra slutsatsen att personen i vattnet troligen inte är en utbildad präst. _Förklara.

c) _Baptister tycker att man ska döpa sig som vuxen, och inte bli döpt som spädbarn. _Fundera, hur kan de resonera, varför är det viktigt att man är vuxen när man blir döpt?

#1800-talet till idag

_År #1858 tog man bort konventikel-plakatet. _Det gick inte längre att hindra människor från att vara kristna på sitt eget sätt. _Sambället hade också blivit friare och det hade det blivit mer naturligt för var och en att själv bestämma över sin tro. _Nu började det växa fram fria kyrkor ur väckelse-rörelsen, det vi idag kallar för @frikyrkor. _Det är kristna kyrkor som tagit avstånd från statskyrkan och har en delvis annan syn på vad som är viktigt i kristendomen. _Exempel på stora frikyrkor i Sverige är @ Pingstkyrkan och @ Equmeniakyrkan (en sammanslagning av före detta _Baptistsamfundet, _Metodistkyrkan och _Missionskyrkan).

#30

#73

_Religionsfrihet

=== Bildtext =====

_Biskop _Antje _Jackelén (till
höger) var den första kvinnan i
_Sverige som vigdes till ärke-
biskop. _Detta skedde i _Uppsala
_Domkyrka år #2014. _Ärkebiskopen
är _Svenska kyrkans högste ledare.

=====

_Under #1900-talet hände mycket med
människors inställning till kristen-
domen och till religion i _Sverige.
#1951 kom lagen om @religionsfrihet.
_Det innebär att alla som bor i
_Sverige har rätt att fritt utöva
sin religion. _Man kan också välja
att inte tillhöra någon religion
alls. _Nu blev det också fritt att
lämna _Svenska kyrkan utan att gå
med i en annan kyrka.

#1000 år efter att _Sverige blev
kristet, år #2000, slutade svenska
kyrkan att vara en @statskyrka.

_Stat och kyrka skiljdes åt.

De flesta svenskar är ändå fortfarande medlemmar i Svenska kyrkan. #1960 vigdes de första kvinnliga prästerna i Sverige. #2014 fick Sverige sin första kvinnliga ärkebiskop, Antje Jackélen.

Ugglan säger: Idag konfirmerar sig en av fyra ungdomar.

Kristendomens inflytande i samhället

Kristendomen har funnits i Sverige i över #1000 år. Större delen av den tiden har den kristna religionen varit mycket stark och kyrkans män och kvinnor har haft stort inflytande över de som styr land, men framför allt över de vanliga människorna. Kyrkan och staten arbetade ofta tillsammans. När kungen ville att folket skulle få veta något, eller att folket skulle lyda honom fick prästerna läsa upp meddelandet i kyrkan.

Varje präst kände alla människor

_Samtala.

é _Brukar du prata om religion med
dina kamrater eller familj?

é _Hör du andra prata om religion?

_I vilket sammanhang i så fall?

_Frågor

#1. _Vad kallas de kyrkor som växte
fram ur väckelserörelsen?

#2. _Vad hände i _Sverige #1951?

#3. _Vad stod det i kyrkoböckerna?

_Hållplats #2

_Sammanfattning

é _ Under reformationen på #1500-talet övergick _Sverige till protestantismen.

é _ Väckelserörelsen växte fram under #1700-talet i protest mot kyrkans makt.

é #1858 togs konventikelplakatet bort. _Fria kyrkor växte fram, idag kallar vi det för frikyrkor.

é #1951 kom lagen om religionsfrihet.

é _Svenska kyrkan var en statskyrka fram till år #2000.

_Viktiga ord

_Ansgar

missionär

_Olaus _Petri

_Martin _Luther

protestantism

reformationen

#32

#78

konventikelplakatet
katekes
husförhör
kyrkobok
väckelserörelse
frikyrka
_Pingstkyrkan
_Equmeniakyrkan
religionsfrihet
statskyrka

_Frågor

- #1. _Hur länge har kristendomen funnits i _Sverige?
- #2. _Vad innebär reformationen i _Sverige?
- #3. _Vad var ett husförhör?
- #4. _Ge några exempel på vad så kallade väckelsekristna var missnöjda med.
- #5. _Vad innebär lagen om religionsfrihet?
- #6. _Under flera hundra år har prästerna gjort anteckningar i något som kallas kyrkoböcker. _Vad kan det stå i en kyrkobok, vad antecknade prästerna?

#33

#79

_Världsreligionerna i _Sverige idag

_Länge var ingen annan religion än kristendomen tillåten i _Sverige.

_Idag finns alla världsreligioner och flera andra mindre religiösa grupper i _Sverige. _En mindre grupp kallas @minoritet.

_Den muslimska minoriteteten är idag den största icke-kristna religiösa gruppen i _Sverige med cirka #150 #000 aktiva. _De flesta har kommit till _Sverige som invandrare efter #1950-talet från sydöst _Europa, _Mellanöstern och _Nordafrika.

_Den judiska minoriteteten har funnits flera hundra år i _Sverige. _Strax under #10 #000 medlemmar är aktiva i olika församlingar, främst i _Stockholm, _Göteborg och _Malmö.

_Hinduer och buddister har funnits i _Sverige sedan #1970-talet. _Det finns flera olika tempel, främst kring storstäderna, men också vissa

i natursköna läge på landsbygden.

Många av buddisterna har invandrat från Thailand, Vietnam och Sri Lanka. Det finns också andra kristna kyrkor, olika katolska kyrkor och ortodoxa kyrkor och flera frikyrkor.

Sverige är idag ett mångreligiöst och mångkulturellt samhälle. Men den svenska kulturen är präglad av kristna traditioner. Många både troende och icke troende firar jul och påsk. Under senare år har traditioner från den muslimska kulturen som att fira ramadan eller Eid al-fitr blivit ett vanligt inslag.

Alla städer och många byar och tätorter har kyrkor. När muslimska föreningar velat bygga moskéer har det ibland stött på motstånd. Men vi har religionsfrihet i Sverige och man ska få tillhöra och utöva vilken religion man vill.

En skillnad jämfört med hur det var för hundra år sedan är att många av de som är troende aldrig besöker en kyrka, en moské, en synagoga

eller ett tempel. _De tror på en gud
men väljer att inte vara aktiva i
någon kyrka eller förening.

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_ICA vänder sig till de som
firar _Eid al-fitr i sin reklam
och receptsamling. _Det är ett
exempel på att _Sverige är ett
mångreligiöst samhälle idag.

_Bildbeskrivning

_Foto. __ICA:s reklam på nätet
som visar recept för _Eid al-fitr.
_Maträtterna som visas är
_Klassisk baba ganoush, _Dolmeh
barge mo -- _Vinbladsdolmar och
_Mellanösternknyten med tomatsås
och bulgur.

=====

_Ugglan säger: _Härligt med nya
smaker

_Religionsfrihet och sekularisering

_Under de senaste hundra åren har alla fått det bättre och större möjligheter att välja hur de vill leva sitt liv. _De här förändringarna har också påverkat kristendomens ställning i _Sverige. _Idag måste inte en svensk medborgare vara medlem i kyrkan. _Vi har @religionsfrihet. _Även om drygt hälften av svenskarna fortfarande är medlemmar i _Svenska kyrkan är det allt färre som regelbundet går på gudstjänst, döper eller konfirmerar sig.

_Vid stora händelser i livet som till exempel bröllop och begravning väljer många nu att ordna en ceremoni utan att kyrkan är inblandad. _Att religionen får mindre betydelse i ett samhälle kallas @sekularisering. _Tidigare hade prästen morgonbön i skolan, så är det inte längre. _Skulle man vittna i en rättegång svor man med handen

på Bibeln att man skulle tala sanning. Det gör man inte längre. Allt detta är tecken på att Sverige blivit ett mer sekulariserat samhälle.

Kristendomen har inte samma roll som den har haft i Sverige men påverkar fortfarande oss som bor här på olika sätt. Många av våra traditioner i samband med olika högtider har kristen bakgrund och fortfarande söker sig människor till kyrkan just vid stora helger som jul och påsk.

=== Bildtext =====

Vid stora helger som påsk och jul besöker många olika kyrkor. Men fler och fler har en egen tro eller tror inte alls. Religionens roll i samhället har minskat.

Samtidigt lever många religiösa traditioner kvar.

=====

::: #35 ::::

För de flesta är också kyrkan ett självklart val vid stora händelser i livet som till exempel bröllop.

_Genom traditioner som luciafirande, jul och sommaravslutningar i skolan kommer vi i kontakt med musik och psalmer som använts i kyrkan. _Även om vi inte tänker på det är våra svenska lagar också påverkade av kristendomen.

_Om du åker genom _Sverige kan du se hur kyrkorna ligger tätt och ofta mitt i byn eller samhället. _Kyrkobyggnaderna kan också påminna om att kristendomen under lång tid hade en viktig roll i det svenska samhället.

_Frågor

- #1. _Vad innebär det att _Sverige är mångreligiöst idag?
- #2. _Vad betyder sekularisering?

_Hållplats #3

_Sammanfattning

- é _Länge var ingen annan religion än kristendomen tillåten i _Sverige. _Idag finns alla världsreligioner och flera andra mindre religiösa grupper i _Sverige.
- é _Den muslimska minoriteten är den största icke-kristna gruppen i _Sverige idag.
- é _Religionen inflytande och roll i samhället har minskat. _Den här utvecklingen kallas sekularisering.
- é _Kristna traditioner präglar den svenska kulturen även om antalet medlemmar i _Svenska kyrkan minskar. _Många firar jul, påsk osv utan att vara troende.

_Viktiga ord

mångreligiös
mångkulturell
minoritet
sekularisering
religionsfrihet

_Frågor

- #1. _Vad innebär det att _Sverige är ett mångreligiöst land?
- #2. _Ge exempel på olika religioner som finns i _Sverige idag.
- #3. _Vad betyder sekularisering?
- #4. _Ge exempel på hur den svenska kulturen är präglad av kristna traditioner?

_Senait _Bolin

_Utkik
_Religion #4--#6

_Överförd från andra upplagan,
utgiven av _Gleerups _Utbildning
_AB, #2022, med _ISBN
#978-#91-#511-#0735-#6
_Specialpedagogiska skolmyndigheten
#2023

_Volym tre av tio

_Till punktskriftsläsaren

_Det finns många bilder till den här boken. _Många bilder är beskrivna och det är alltifrån kyrkor, miljöer och händelser.

_Det finns bara en bild som är ritad och det är symbolerna för världsreligionerna. _Bilderna blir ett komplement till bildbeskrivningen av de fem symbolerna.

_I boken finns det en tecknad figur, en brun uggle med stora runda glasögon. _Ugglan säger saker till läsaren med hjälp av pratbubblor.

_I din bok står det _Ugglan säger:

_I slutet av varje avsnitt finns en aktivitet. _Oftast är det frågor på texten som du läst. _Ibland handlar frågorna om bilder och då är de beskrivna.

_Lycka till!

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~aspms.se

_Innehåll volym tre

_Siffran inom parentes hänvisar till förlagans sidor.

_Till punktskriftsläsaren_I

_Kristendom (#36)#88

_Centrala tankar i kristendomen
_ (#37)#90

_Nya och gamla testamentet (#38) #93

_Kyrkan -- både byggnad och
_ människor (#39)#96

_Heliga riter och handlingar
_ (#40)#101

_Aktivitet -- _Riter (#42)#108

_Hållplats #1 (#43)#110

_Kyrkoåret inleds (#44)#112

_Berättelsen om _Jesu födelse
_ (#45)#115

_Kyrkoårets höjdpunkt (#46)#119

_Berättelserna om _Jesus sista
_ dagar (#48)#124

_Berättelsen om den sista
_ måltiden (#49)#127

_Aktivitet -- _Bildanalys sista
_ måltiden (#50)#131

_Ii

_Kristendom

_Kristendom är den religion i världen som har flest anhängare. I Bibeln, som är de kristnas heliga skrift, kan du läsa om hur allting började med en man som hette Jesus. I det här kapitlet kommer du att få läsa berättelsen om Jesus. Men du får också läsa om hur kristendomen växte fram och vad som är viktigt i den kristna tron.

=== Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Flickan hälsar världen framför Kristusstatyn i staden Rio de Janeiro i Brasilien.

_Bildbeskrivning

_Foto. Jesusstatyn i Rio. Det är en #30 meter hög staty av Jesus som håller ut armarna. Framför statyn står en flicka och

håller ut armarna på samma sätt.

=====

_Läs om ...

é kristendomens historia, centrala tankegångar och olika riktningar.

é hur kristna utövar sin tro, vilka högtider de firar och vilka riter de utför.

é hur kristendomen påverkar samhället och hur samhället påverkar kristendomen.

_Centrala tankar i kristendomen

_Dagens kristna är splittrade i flera olika kyrkor, men de har en gemensam tro.

é _Gud är _Fadern. _Det är _Gud som har skapat världen och fyllt den med liv. _Gud är som en god far som älskar människan.

é _Gud har blivit människa genom _Jesus, _Guds son. _Jesus blev en människa för att kunna visa vem _Gud är och hur människor ska leva så att de kan få _Guds förlåtelse.

é _Gud är helig _Ande. _Anden är _Guds kraft som kan hjälpa människor och ge styrka.

_Det är det här som inom kristendomen kallas @treenigheten. _Med det menar man att _Gud är en men visar sig på tre olika sätt, som _Fader, _Son och _Ande.

_I _Bibeln säger _Jesus ofta att

människor ska leva som Gud har tänkt och inte synda. I kristendomen är tankar och handlingar som går emot Guds vilja @synd. Synd betyder att missa målet. Men Jesus sa också att Gud förlåter synder. I den kristna tron tänker man att Gud förlåter människor deras synder genom att de tror på Jesus.

Människan -- Guds avbild

=== Bildtext =====

I många kyrkor finns triangel som är en symbol för treenigheten. I mitten finns ett öga som ska påminna människor om att Gud ser är närvarande och ser allt.

=====

Varje människa är skapad av Gud och till Guds avbild. Människan är alltså lik Gud. Alla människor har lika stort värde för Gud, tänker de kristna. Därför är det också en viktig uppgift för kristna att ta hand om skapelsen -- alltså jorden och medmänniskorna. I Nya

testamentet uttryckte _Jesus det så här:

_Du skall älska _Herren, din _Gud, med hela ditt hjärta och med hela din själ och med hela ditt förstånd. _Detta är det största och första budet. _Sedan kommer ett av samma slag: _Dü skall älska din nästa som dig själv. (_Matteus #22:#37--#39)

_Kristna anser att människan kan välja att göra det goda eller onda men att meningen är att människan ska leva efter _Guds vilja. _En annan central tanke i den kristna tron är att livet inte är slut när man dör. _Genom att _Jesus uppstod från döden har han öppnat en väg till _Gud och evigt liv för alla människor.

_Samtala. _Resonera om likheter och skillnader mellan kristendomen och andra religioner när det gäller tankar om ett liv efter döden.

_Nya och gamla testamentet

=== Bildtext =====

_Bibeln är en samling av olika böcker. _Ordet "biblos" är grekiska och betyder ungefär böcker. "_Biblos" finns i många andra svenska ord som bibliotek och bibliotekarie.

=====

_Kristendomens heliga skrift heter @_Bibeln. _Bibeln består av två stora delar: @_Gamla och @@_Nya testamentet;. _Gamla testamentet är en del av judendomens heliga skrifter och handlar bland annat om judarnas historia. _Nya testamentet berättar om _Jesus liv och tiden efter hans död.

é _Den första delen av _Nya testamentet innehåller fyra böcker som kallas @evangelierna. _Som författare står _Matteus, _Markus,

_Lukas och _Johannes. _De har skrivit om _Jesus liv i var sin bok.

é _Andra delen av _Nya testamentet handlar om de första kristna och om hur den kristna läran växte fram.

é _Nya testamentet består av #27 olika böcker, en del av dem är brev.

é _Nya testamentet är den viktigaste delen av _Bibeln för de som är kristna.

_Det land där _Jesus levde och där kristendomen började brukar kallas _Palestina. _Det var romare och greker som började använda namnet _Palestina. _Jesus var jude, och judarna använde andra namn på landet, till exempel @@_Kanaans land;. _Idag heter landet @_Israel. _Dagens palestinier är ett arabiskt folk som levt i området i mer än tusen år.

_Samtala. _Titta på kartan. _Vilka namn eller platser känner du till eller har hört talas om?

_Frågor

#1. _Vilka delar består _Bibeln av?

#2. _Vilken är den viktigaste delen i _Bibeln för kristna?

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Palestina på _Jesus tid.

_Bildbeskrivning

_Karta som visar östra kusten vid _Medelhavet. _Här finns områdena: _Libanon, _Galileen, _Samaritanien och _Judéen.

_Här finns också _Galileiska sjön och _Döda havet. _Mellan dem går _Jordanfloden.

_Dessa städer finns: _Damaskus, _Kafarnaum, _Nasaret, _Caesarea, _Samaritanien, _Jeriko, _Jerusalem, _Qurnran, _Betlehem, _Gaza.

=====
#39

#95

_Kyrkan -- både byggnad och
människor

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_I _Gärdslösa kyrka på _Öland
ser du altarringen och altaret i
mitten och predikstolen vackert
smyckad till höger. _Siffrorna på
den svarta tavlan visar vilka
psalmer som ska sjungas.

_Bildbeskrivning

_Foto. _Inifrån en äldre kyrka.
_Det är högt i tak och det är
prytt med målningar. _En lång gång
leder fram till altaret längst
fram. _På båda sidorna om gången
finns bänkar av trä att sitta på.
_Altaret är smyckat med änglar och
en tavla med _Jesus.

=====

_Ugglan säger: _En predikstol finns inte i alla kyrkor. _Det är typiskt för protestantiska kyrkor.

_Kyrka är den byggnad där kristna samlas för att fira @gudstjänst. _I gudstjänsten vänder sig de troende till _Gud. _De visar sin tro inför _Gud och varandra. _Korset är för de kristna en symbol att _Jesus besegrade döden, när han dog och återuppstod. _Inne i en kyrka kan du ofta hitta flera kors. _Ibland är _Jesus avbildad på korset och då kallas korset för @krucifix. _I _Sverige har de flesta kyrkor också ett kyrktorn. _När det är dags för gudstjänst ringer man i klockorna i tornet.

_Längst fram i en kyrka står ett @altare. _Altaret är ett slags bord och ska påminna om bordet _Jesus och hans lärjungar satt vid när de åt den sista måltiden tillsammans.

_Under gudstjänsten ber prästen framför altaret och även nattvarden förbereds här.

Veckans huvudgudstjänst firas alltid på söndagen, då det ofta är högmässa. Det är en gudstjänst då man också firar nattvard tillsammans. I gudstjänsten sjunger man psalmer och andra sånger och läser bibeltexter, som prästen sedan förklarar i en predikan. Ett annat viktigt inslag i gudstjänsten är bön. I bönen vänder sig den troende direkt till Gud med sina tankar. Bönen kan vara både gemensam och enskild.

::: #40 ::::::::::::::::::::::::::::::

=== Bildtext/beskrivning =====

_ Bildtext

_ Helgeandskyrkan i Lund har en moderna och annorlunda arkitektur.

_ Vad känner du igen från äldre kyrkor?

_ Bildbeskrivning

_ Foto. Kyrkobyggnaden är kvadratisk och byggd av brunt tegel och ser ut som en stor kloss. Bredvid, till vänster, står en hög klockstapel.

#40

#98

_Den är byggd av två pelare av tegel. Mellan pelarna kan man se sex kyrkklockor som hänger i två rader.

=====

_Förr gick många människor i kyrkan på söndagarna men så är det inte längre. Däremot är det många som söker sig till kyrkan vid speciella tillfällen, men också i vardagen. För många är kyrkorna en plats där de kan koppla av, sitta i tystnad och kanske tända ljus och tänka på någon. En del kyrkor står öppna även när det inte är gudstjänster. Ordet kyrka används också för att beskriva människor som kallar sig kristna och deltar i en kristen gemenskap. Kristna tänker att de hämtar kraft i bönen och gemenskapen i gudstjänsterna och sedan sprider Guds kärlek vidare i sin vardag, på samma sätt som Jesus gjorde genom sitt sätt att vara mot andra människor.

_Samtala. _Känns det annorlunda att
vara i t.ex. en kyrka eller en
moské, jämfört med ett vanligt rum?
_På vilket sätt?

_Frågor

#1. _Vad är korset en symbol för, i
den kristna kyrkan?

#2. _Vad är ett krucifix?

_Heliga riter och handlingar

_I alla kristna kyrkor finns det handlingar som anses vara heliga.

_Sådana handlingar kallas för @sakrament. _De två heligaste handlingarna är @dopet och @nattvarden. _Dop och nattvard har firats sedan kristendomen började och inom alla kristna inriktningar.

_Dop

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Under själva dopakten låter prästen lite vatten som välsignats rinna från handflatan ner över barnets huvud.

_Bildbeskrivning

_Foto. _Ett dop i en kyrka. _En präst och en familj står vid en dopfunt. _Dopfunten är en skål på en pelare. _Prästen håller i barnet som ska döpas och mamman

häller vatten i dopfunten.

=====

_Jesus uppmanade sina lärjungar att döpa människor som ville vara hans efterföljare. _Därför har dopet alltid varit en handling som markerar att en människa blir kristen.

_I _Svenska kyrkan döper man barn. _I dopet tar kyrkan emot det lilla barnet i sin gemenskap. _I _Sverige innebär det också att barnet blir medlem av _Svenska kyrkan. _Under dopet frågar prästen föräldrarna om vilket namn de gett sitt barn.

_Men dopet handlar inte om att barnet ska få ett namn, det har det redan fått. _I dopet öser prästen vatten på barnets huvud och säger, jag döper dig ... i _Faderns, _Sonens och den helige _Andes namn.

_Vattnet är synligt tecken på att dopet renar från det som är ont.

_Prästen ber också om att _Gud ska beskydda barnet genom livet, man ber att _Gud ska välsigna barnet. _Om man inte blivit döpt som liten, kan man döpa sig som vuxen.

#41

#102

_Nattvard

_Nattvard kallas den sista måltiden som _Jesus åt med sina lärjungar.

_Idag firar de kristna nattvard tillsammans i kyrkan som ett minne av den. _Prästen delar ut en liten bit bröd som doppas i rött vin (oftast alkoholfritt). _När prästen delar ut brödet säger hen: _Kristi kropp -- för dig utgiven och om vinet säger hen: _Kristi blod -- för dig utgjutet.

_Samtala. _Har du varit med om någon av riterna boken tar upp?

_Konfirmation

@_Konfirmation betyder bekräftelse.

_Ett litet barn som döps, förstår inte vad det är med om. _Därför kan ungdomar i #15-årsåldern få konfirmationsundervisning om vad dopet handlar om och vad det innebär att leva som kristen. _Den som inte

döptes som liten kan döpas under konfirmationstiden. Undervisningstiden avslutas med en konfirmationsgudstjänst där man får bekräfta, säga ja, till sitt dop och den kristna tron. Förr i tiden innebar konfirmationen ett slut på barndomen. När man konfirmerats var man vuxen och då måste man också börja arbeta.

_Vigsel

När två människor har bestämt sig för att leva ihop resten av sina liv kan de välja att gifta sig i kyrkan. Då ber prästen om välsignelse över parets äktenskap och de får lova att älska varandra i både bra och sämre tider av livet. Sedan år #2009 kan även par av samma kön gifta sig i Svenska kyrkan.

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Att gifta sig är ett av de viktigaste besluten i en människas liv. _I kyrkan lovar man inför _Gud, _vänner och släktingar att vara varandra trogna.

_Bildbeskrivning

_Foto. _Två män i fina kostymer och _fluga. _Den ena mannen sätter en ring på den andra mannens ringfinger.

=====

::: #42 ::::::::::::::::::::::::::::::

_Begravning

_Vid en @begravning samlas man i kyrkan eller i särskilda begravningskapell för att ta avsked av och minnas en människa som dött. _Kistan med den döde bärs in i kyrkan och under begravningen står den längst fram vid altaret med blommor och ljus runt omkring. _Prästen brukar prata om den döde men också om de kristna tankarna om evigt liv hos

#42

#105

_Gud.

_Efter ceremonin i kyrkan bärs kistan ut och sänks ner i en grav på kyrkogården. _Man kan också välja att kistan och den döde eldas upp.

_Det kallas att kremera. _Efter kremeringen sänker man sedan ner urnan, en slags kruka, med askan på kyrkogården. _En del väljer att sprida askan fritt över havet eller i en minneslund.

_Frågor

#1. _Vila två sakrament är de heligaste?

#2. _Vad kallas det när man bekräftar sitt dop och den kristna tron?

=== _Bildtext/beskrivning =====
_Bildtext

_I minneslunden vid _Vårgårda kyrka, _Västergötland, kan man tända ljus till minne av de döda under alla helgons dag i november.

#42

#106

_Bildbeskrivning

_Foto. _En minneslund. _I en del av kyrkogården finns en stor sten med små stenar runt om. _I en ring runt om står flera gravljus tända. _I bakgrunden syns en kyrka och en kyrkogård med gravstenar.

=====

_Aktiviteten -- _Riter

_Alla religioner har olika riter.

_Riter är ett sätt att binda samman människor. _Gör alla samma sak ger det en känsla av samhörighet -- en känsla av att man hör ihop. _Men riterna påminner också om viktiga händelser i religionerna, t.ex. händelser i _Jesus liv.

_Frågor

#1. _I vilka riter i kristendomen använder man:

- a) vatten
- b) ljus eller eld
- c) blod
- d) blommor

#2. _Känner du till riter i andra religioner där man också använder vatten, ljus, blod eller blommor symboliskt?

#3. _Känner du till riter eller traditioner från andra sammanhang (inte inom religionerna) där ljus, vatten, eld, blod eller blommor är vanligt? _Du kan ge exempel från både verkligheten eller böcker du läst.

#42

#109

_Hållplats #1

_Sammanfattning

é _De kristnas heliga skrift är
_Bibeln som består av _Gamla och
_Nya testamentet.

é _Kyrka är både en byggnad och de
människor som hör till en kristen
gemenskap.

é _Dopet och nattvarden är viktiga
sakrament i _Svenska kyrkan.

_Viktiga ord

_Gamla testamentet

_Nya testamentet

_Kanaans land

_Bibeln

_Israel

treenigheten

synd

evangelierna

krucifix

altare

högmässa
psalm
predikan
bön
sakrament
gudstjänst
nattvard
dop
konfirmation
äktenskap
begravning

_Frågor

- #1. _Vad gör man under en gudstjänst?
- #2. _Vilka är de viktigaste sakramenten inom kyrkan?
- #3. _Vad innebär dopet?
- #4. _Vad innebär konfirmationsundervisning?
- #5. _Varför firar de kristna nattvard?

_Kyrkoåret inleds

=== _Bildtext =====

_Adventsljusstakar kan se ut på
många olika sätt. _Kyrkoåret
börjar med första advent.

=====

_Kyrkan har en egen kalender som
kallas för @kyrkoåret. _Kyrkoåret
följer berättelserna om _Jesus liv,
död och uppståndelse. _Prästerna
predikar över olika texter varje
söndag och samma bibeltexter åter-
kommer år efter år. _Varje söndag
läser man tre olika texter i kyrkan,
en ur _Gamla testamentet, en från
något av breven i _Nya testamentet
och en text ut något av evange-
lierna. _Alla texter som man läser
under kyrkoåret finns också i den
svenska @psalmboken och där finns
också psalmer som passar ihop med
kyrkoåret.

_Advent

=== Bildbeskrivning =====
_Cirkeldiagram över kyrkoåret.
_Övre halvan av kyrkoåret är
_indelat i fem lika stora bitar.
_Året börjar med _Advent, _Jul,
_Trettondagstiden, _Fastan och
_Påskan. _Därefter är undre halvan
_Trefaldighetstiden.
=====

_Advent är en av den kristna kyrkans
_största högtider. _Kyrkoårets första
_dag är första @advent, alltså fyra
_söndagar före julafton. _Då börjar
_de kristnas väntan på att _Gud ska
_komma till världen som barnet
_Jesus. _Första advent är det extra
_feststämning i kyrkan. _Man tänder
_det första av de fyra adventsljusen
_och man sjunger en av de mest kända
_psalmerna i den svenska psalmboken:
_"_Bereden väg för _Herran" (_Psalm
_#103 i svenska psalmboken). _Ordet
_advent kommer från latinet och
_betyder "ankomst". _Det är väntan på
#44 #113

_Jesus ankomst till jorden som hela adventstiden handlar om.

_Julen

@_Julen är en av de viktigaste högtiderna inom kristendomen. _Då firar man att _Jesus föddes. _I kyrkan läser man berättelserna om födelsen i _Betlehem och herdarnas möte med änglarna, det så kallade julevangeliet. _Tretton dagar efter jul, på @trettondagen, firas minnet av hur de österländska stjärntydarna kom med presenter till _Jesusbarnet.

_Frågor

- #1. _Vilken högtid är kyrkoårets första dag?
- #2. _Varför firas trettondagen?

_Berättelsen om _Jesu födelse

_Vid den här tiden styrde romarna över hela _Medelhavsområdet och de hade sina soldater i alla länder.

_Kejsaren _Augustus regerade det stora riket från _Rom. _I romarriket bodde många olika folk. _Varje folk fick behålla sitt språk, sin religion och sin kung, om de hade någon. _Kungen kunde behålla sitt rike om han lovade att lyda romarna.

_I _Palestina regerade en sådan lydskonung som hette _Herodes.

_Romarna tog upp skatt och för att veta vilka som bodde i de olika länderna ordnade de skattskrivningar. _Så här berättas det i _Bibeln om _Jesu födelse.

_En ung flicka som hette _Maria bodde i staden _Nasaret i

_Palestina. _Hon var förlovad med en man som hette _Josef och de skulle gifta sig. _I _Nya testamentet

berättas att _Maria fick besök av en

ängel som berättade för henne att hon skulle få ett barn.

_Maria sade till ängeln:

"_Hur skall detta ske? _Jag har ju aldrig haft någon man." _Men ängeln svarade henne: "_Helig ande skall komma över dig, och den _Högstes kraft skall vila över dig. _Därför skall barnet kallas heligt och _Guds son."

(_Lukas #1: #34)

_Evangelierna berättar att _Maria och _Josef fick övernatta i ett stall. _Jesusbarnet föddes under natten och fick ligga i en krubba. _Denna händelse visas genom julkruddorna.

_När det var dags för _Maria att få sitt barn blev _Josef kallad till skattskrivning i _Betlehem, eftersom hans släkt kom därifrån. _Medan de var där kände _Maria att barnet var på väg men det fanns inga lediga rum. _Det slutade med att de fick övernatta bland djuren i ett stall.

_Jesusbarnet föddes i ett stall och

att hans första säng blev en krubba,
där djuren annars åt hö.

_Ugglan säger: _Jesus föddes
faktiskt som jude!

::: #46 ::::::::::::::::::::::::::::::

_Evangelierna berättar också om hur
några herdar utanför _Betlehem fick
höra om att det fötts ett ovanligt
barn. _De vaktade sina får i när-
heten och fick plötsligt se en ängel
i ett starkt ljus:

_Var inte rädda. _Jag bär bud till
er om en stor glädje, en glädje
för hela folket. _I dag har en
frälsare fötts åt er i _Davids
stad, han är _Messias, _Herren.
_Och detta är tecknet för er: ni
skall finna ett nyfött barn som är
lindat och ligger i en krubba.
_Och plötsligt var där tillsammans
med ängeln en stor himmelsk här
som prisade _Gud: _Ära i höjden åt
_Gud och på jorden fred åt dem han
har utvalt.

(_Lukas #2:#10--#14)

#46

#117

_När änglarna försvunnit skyndade sig herdarna till _Betlehem. _De kom till stallet och berättade om änglarna för _Josef och _Maria. _I _Bibeln står det att _Maria tryckte barnet intill sig och gömde allt de sa i sitt hjärta.

_Frågor

- #1. _Hur får herdarna veta att _Jesus är _Messias?
- #2. _Var föddes _Jesus?

_Kyrkoårets höjdpunkt

_Kyrkans största och viktigaste högtid är inte julen utan påsken.

_Perioden mellan jul och påsk kallas för @fastan.

_Samtala. _Har du hört talas om att man fastar i fler religioner?

_Fastan

_Fastan är en slags förberedelsetid för påsken men den innebär inte nödvändigtvis att man inte ska äta eller dricka. _Däremot tänker man extra mycket på vad man kan göra för andra. _I Svenska kyrkan brukar man under den här perioden ha speciella pengainsamlingar till olika hjälporganisationer. _Förr åt människor inte så mycket mat under den här tiden eftersom de ville förbereda sig inför påsken och _Jesus lidande. _Hungern gjorde att man förstod _Jesus bättre.

#46

#119

_Ett minne av den här tiden är
våra fettisdagsbullar, eller semlor,
som man åt på tisdagen före fastan.
_Man trodde att man kunde "lagra"
maten och därför åt man sig riktigt
mätt den här dagen. _Man plockade
också fastlagsris, som man slog sig
själv med för att minnas _Jesus
lidande. _För att det skulle göra
riktigt ont knöt man hårda snör-
stumpar i riset. _Det är de snör-
stumparna som vi nu har bytt ut mot
mjuka och ulliga fjädrar.

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Fettisdagsbullar åt man på
tisdagen före fastan.

_Bildbeskrivning

_Foto. _Ett fat med fyra
fettisdagsbullar eller semlor.

=====

_Påsk

=== Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_ Påskris som dekoration kom under #1930-talet. _ Den lila färgen står för bot och bättring inom den kristna kyrkan. _ Den gula färgen står bland annat för solens återkomst.

_Bildbeskrivning

_ Foto. _ Buntar av påskris med olika fjädrar i olika färger. _ Gula, lila, svarta och orange.

=====

@_ Påsk handlar om det centrala i kristen tro -- att _ Jesus dog och uppstod. _ Veckan innan påsk kallas för stilla veckan. _ Den börjar med @_ Palmsöndagen då man läser om hur _ Jesus rider in i _ Jerusalem på en åsna på väg att fira den judiska påsk med sina lärjungar.

@_ Skärtorsdagen firas till minne #47 #121

av att _Jesus åt den sista måltiden med sina lärjungar och bad dem att fortsätta dela vin och bröd med varandra, till minne av honom.

_Detta blev sedan nattvarden i den kristna kyrkan. _I kyrkan firas därför speciella skärtorsdagsmässor.

@_Långfredagen är dagen då _Jesus korsfästes och dog. _I kyrkan firar man gudstjänst, men utan musik till psalmerna. _I en del kyrkor hänger man också dukar över krucifix och andra bilder av _Jesus för att markera att han är borta, död.

_Påskdagen däremot är en glädjedag då man firar _Jesus uppståndelse.

_Nattvard

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Vid nattvarden doppar prästen brödet (oblaten) i en bägare med välsignat vin. _De som deltar i nattvarden får var sina oblat.

_Bildbeskrivning

_Foto. _En guldfärgad bågare och ett guldfärgat fat med oblater som är tunna, runda, små brödkakor.

=====

_När kristna firar nattvard är vinet en symbol för _Jesus blod. _En präst välsignar vinet innan nattvarden.

_De som deltar i nattvarden minns att _Jesus dog på korset och på så sätt offrade sig för alla människor.

_Kvinnliga lärjungar

_Förutom tolv män hade _Jesus också andra lärjungar. _Många av dem var kvinnor. _En kvinna som det berättas om flera gånger i evangelierna hette _Maria _Magdalena (ibland kallas hon _Maria från _Magdala).

_Frågor

#1. _Vad innebär det att fasta?

#2. _Varför ligger fastan innan påsken?

#3. _I vilken ordning firas påsken?

#48

#123

_Berättelserna om _Jesus sista dagar

=== Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Jesus rider in i _Jerusalem.

_Bilden är från en pjäs som
uppförs varje år i _Oberammergau i
_Tyskland.

_Bildbeskrivning

_Foto. _En scen ut före-
ställningen. _Jesus rider in på en
riktig åsna. _Runt honom står
människor. _Barn och vuxna,
kvinnor och män deltar i pjäsen.

=====

_Jesus fick många följeslagare. _En
del hoppades att han skulle bli den
@_Messias som judarna väntat på och
som profeterna talat om. _I judarnas
heliga skrifter berättades ju om en
kung som kallades för den smorde,
_Messias. _När hans tid kom skulle
det bli fred och rättvisa. _En del

judar tänkte att Jesus kanske var den kungen och hoppades att han kunde befria folket från romarna.

Andra följde Jesus för att de tyckte om hans undervisning och för att han såg och brydde sig om människor som var utstötta i samhället.

Men Jesus fick också fiender.

Judiska skriftlärdä och prästerna tyckte inte om att Jesus kallade sig själv för Guds son och att han till och med förlät människor deras synder. De tyckte att det kunde bara Gud göra. De började fundera på hur de skulle kunna göra sig av med Jesus. Evangelierna berättar om hur Jesus blev fångslad och korsfäst under den judiska påskhögtiden i Jerusalem. De fyra evangelierna beskriver det som hände Jesus på olika sätt. På grekiska betyder evangelios glatt budskap.

Jesus rider in i Jerusalem

Jesus och hans lärjungar var på väg till Jerusalem för att fira påsk.

Strax innan de kom fram till staden

bad Jesus några av lärjungarna att hämta en åsna, och sedan red han på åsnan in i Jerusalem. I Markus evangelium berättas det att människor längs vägen började ropa och vifta med palmlad:

-- Hosanna! Välsignad är han som kommer i Herrens namn.
(Markus #11:#9)

Människorna tog emot Jesus som en kung, och många hoppades att han skulle leda folket mot romarna.

Frågor

- #1. Varför fanns det människor som inte gillade Jesus?
- #2. Vilka tre anledningar fanns det till att människor följde Jesus?

_Berättelsen om den sista måltiden

_De judiska prästerna ville bli av med _Jesus, men de ville varken skapa oro bland folket, eller få dem som tyckte om _Jesus mot sig. _De fick hjälp från oväntat håll. _En av _Jesus lärjungar hette _Judas. _Han gick till översteprästerna och sa att han kunde hjälpa dem att ta _Jesus tillfånga. _Judas skulle få trettio silverpengar för besväret.

_Jesus och hans lärjungar var samlade och förberedde påskmåltiden.

_Det blev en enkel måltid med bröd och vin. _Idag firar de kristna nattvard till minne av _Jesus sista måltid med sina lärjungar.

_Lärjungarna hade svårt att förstå varför han sa att det var deras sista måltid tillsammans och att han snart skulle lida och dö. _Så här berättar evangelierna:

_ Jesus tog ett bröd och bröt det i bitar och delade ut till lärjungarna.

-- _ Det här är min kropp, som ska offras för er, sa han. _ Gör det till ett minne av mig.

_ Så tog han också en bägare med vin och skickade den runt bland lärjungarna:

-- _ Det här är mitt blod, som ska offras för er, sa han. _ Låt det bli ett minne av mig.

_ Efter måltiden sa _ Jesus:

-- _ Ni kommer att överge mig. _ En av er ska förråda mig.

_ Lärjungarna blev förskräckta. _ Vem skulle vilja göra något sådant? _ Petrus sa:

-- _ Jag kommer inte överge dig. _ Jag är beredd att dö för dig.

_ Men _ Jesus svarade _ Petrus:

-- _ Innan tuppen gal i morgon kommer du ha förnekat mig tre gånger.

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Jesus och lärjungarna sägs ha ätit en enkel påskmåltid på kvällen innan _Jesus greps av romerska soldater. _Bilden är från filmen _The passion of the _Christ.

_Bildbeskrivning

_Filmfoto. _Jesus och lärjungarna sitter runt ett stort bord. _De äter bröd och dricker vin. _De har alla enkla kläder på sig. _I bakgrunden syns husets väggar som är tjocka och i sten. _Alla tittar allvarligt mot _Jesus.

=====

_Senare under kvällen greps _Jesus i _Getsemane trädgård på _Olivberget nära _Jerusalem. _En folkhop med påkar och svärd kom tillsammans med _Judas. _Judas gick fram till _Jesus och kysste honom. _Det var hans sätt att peka ut vem _Jesus var. _Männen som kommit för att gripa _Jesus

#49

#129

förde bort honom. _Lärjungarna blev
rädda och flydde. _Alla övergav
_Jesus, precis som han sagt.

_Frågor

#1. _Vad symboliserar brödet och
vinet i nattvarden?

_Aktivitet -- _Bildanalys sista måltiden

_I läromedlets text har du läst om _Jesus sista måltid. _Sista måltiden var kvällen innan _Jesus greps och fördes bort. _Läs texten i ditt läromedel som heter _Berättelsen om sista måltiden.

_Titta på bilden här som visar sista måltiden.

=== _Bildbeskrivning =====

_Foto av en glasmålning i starka färger. _På bilden syns _Jesus och tolv lärjungar. _Jesus sitter i mitten och doppar oblat i en bägare. _Elva lärjungar tittar på _Jesus medan en av dem tittar bort från _Jesus. _Han har en vit påse i sin högra hand.

=====

_Frågor

- #1. _Hur många personer finns i bilden?
- #2. _Vem är _Jesus?
- #3. _Vad har _Jesus i händerna?
- #4. _Judas hjälpte de som skulle gripa _Jesus att peka ut honom. _Vem kan vara _Judas i bilden? _Och hur skiljer han sig från de övriga lärjungarna?
- #5. _Enligt _Bibeln så samlades _Jesus och lärjungarna för en enkel måltid, de drack lite vin och åt bröd. _Men på bilden ser det inte ut som de äter något vanligt bröd. _Jesus har en bit bröd med ett kristet kors på. _Hur hänger detta ihop?

_Senait _Bolin

_Utkik
_Religion #4--#6

_Överförd från andra upplagan,
utgiven av _Gleerups _Utbildning
_AB, #2022, med _ISBN
#978-#91-#511-#0735-#6
_Specialpedagogiska skolmyndigheten
#2023

_Volym fyra av tio

_Till punktskriftsläsaren

_Det finns många bilder till den här boken. _Många bilder är beskrivna och det är alltifrån kyrkor, miljöer och händelser.

_Det finns bara en bild som är ritad och det är symbolerna för världsreligionerna. _Bilderna blir ett komplement till bildbeskrivningen av de fem symbolerna.

_I boken finns det en tecknad figur, en brun uggle med stora runda glasögon. _Ugglan säger saker till läsaren med hjälp av pratbubblor.

_I din bok står det _Ugglan säger:

_I slutet av varje avsnitt finns en aktivitet. _Oftast är det frågor på texten som du läst. _Ibland handlar frågorna om bilder och då är de beskrivna.

_Lycka till!

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~åspsm.se

_Innehåll volym fyra

_Siffran inom parentes hänvisar till
förlagans sidor.

_Till punktskriftsläsaren_I

_Berättelsen om hur _Jesus döms
till döden (#51).....#133

_Berättelserna om hur _Jesus
korsfästs och återuppstår
(#52).....#136

_Kyrkoårets andra hälft (#54)...#142

_Hållplats #2 (#55).....#145

_De första kristna (#56).....#147

_Aktiviteten -- _Bildlösen (#57)..#152

_Olika kristna riktningar (#58).#153

_Hållplats #3 (#61).....#161

_Fördjupningar (#62).....#163

#1 _Jesus i templet (#62).....#163

#2 _De tre vise männen och
flykten till _Egypten (#62).#165

#3 _Jesus gör under (#63).....#167

#4 _De första lärjungarna
(#64).....#170

#5 _Liknelsen om den barm-
härtige samariten (#64).....#172

_Ii

#6 _Bergspredikan -- _Jesus
budskap (#65) #175

_Berättelsen om hur _Jesus döms till döden

_Efter gripandet fördes _Jesus först till översteprästen _Kajāfas för att förhöras. _Petrus följde efter och gömde sig bland tjänarna på gården utanför. _En av tjänsteflickorna gick fram till honom och sa:

-- _Du var också med _Jesus, han från _Nasaret.

-- _Jag förstår inte alls vad du menar, förnekade _Petrus.

_Flickan gav sig inte utan sa högt till de som fanns runt omkring:

-- _Han är en av dem.

_Petrus förnekade igen:

-- _Jag har aldrig sett honom förut!

_Strax efteråt frågade några andra,

-- _Visst är du en av dem? _Du är väl från _Galileen?

-- _Jag känner inte den mannen,
försäkrade _Petrus.

_Då gol tuppen, och _Petrus insåg
att han gjort precis så som _Jesus
hade sagt. _Han hade förnekat _Jesus
tre gånger. _Petrus började gråta
och lämnade gården.

_Eftersom judarna inte hade rätt
att själva döma någon till döden
förde de _Jesus till _Pilatus som
var romersk ståthållare. _Pilatus
hade svårt att förstå vad det var
för brott _Jesus hade begått.

_Prästerna påstod att _Jesus sagt
att han var kung, judarnas _Messias,
och att han kunde bli farlig och
starta uppror. _Pilatus dömde _Jesus
till döden.

_Samtala. _Varför kan något som
känns självklart, t.ex. att man ska
stå upp för en kompis, ändå vara så
svårt?

_Frågor

#1. _Varför dömer _Pilatus _Jesus till döden?

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Petrus sade att han inte kände _Jesus för att inte själv bli fängslad.

_Bildbeskrivning

_Målning. _Petrus blir utpekad av en kvinna. _Petrus håller händerna upp framför sig som om han var oskyldig. _I bakgrunden syns romerska soldater i rustning.

=====

_Berättelserna om hur _Jesus
_korsfästs och återuppstår

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Jesus korsfästes samtidigt med
_dömda brottslingar på berget
_Golgata utanför _Jerusalem.
_Bilderna är tagen ur en film.

_Bildbeskrivning

_Filmfoto. _Jesus och två andra
_fångar sätts upp på träkors. _De
_spikas fast i händerna och
_fötterna. _Armarna är utsträckta
_åt sidorna och fötterna ihopsatta.
_De är nakna förutom ett enkelt
_tyg runt höfterna. _Ovanför
_huvudena på korsen finns skyltar
_med text. _Nedanför korsen syns
_romerska soldater i rustning och
_fullt med åskådare.

=====

_Jesus blev enligt de heliga
_skrifterna korsfäst. _Det ska ha
skett på _Golgata, avrättnings-
platsen utanför _Jerusalem.

_Jesus fick själv bära dit delar
av sitt kors. _Nedanför korset stod
också några av _Jesus lärjungar,
mest kvinnor. _Hans mor _Maria var
där, och en kvinna som hette _Maria
_Magdalena som ofta följt med och
lyssnat på _Jesus.

_I flera av evangelierna berättas
att det blev alldeles mörkt mitt på
dagen. _Människorna runt korset
kände det som att jorden skakade
under deras fötter. _De hörde hur
_Jesus ropade:

-- _Min _Gud, min _Gud, varför har
du övergivit mig? innan han dog.

_De romerska soldaterna blev
också rädda och någon sa:

-- _Han måste ha varit _Guds
son!

_Kvinnorna vid graven

_En rik man, som hette _Josef, hade ordnat så att _Jesus fick en grav i en klippa i hans stora trädgård.

_Han var med kvinnorna när romarna tog ner _Jesus från korset. _De lindade kroppen i ett linnelakan och bar den till graven.

_En stor sten rullades för gravöppningen och _Pilatus placerade ut soldater för att vakta ingången.

_Enligt evangelierna gick rykten om att lärjungarna skulle vilja föra bort _Jesus kropp.

_Tidigt nästa morgon kom kvinnorna tillbaka till graven för att smörja _Jesus kropp med olja. _När de kom fram till graven såg de att någon rullat bort den tunga stenen. _Vid graven satt en ängel som sa:

_Var inte rädda. _Jag vet att ni söker efter _Jesus, som blev korsfäst. _Han är inte här, han har uppstått, så som han sade.

_Kom och se var han låg. _Skynda
_er sedan till hans lärjungar och
säg till dem: _Han har uppstått
från de döda, och nu går han före
er till _Galileen.

(_Matteus #28:#5--#8)

_Jesus uppståndelse

_Den första tiden efter _Jesu död
var lärjungarna rädda. _De höll ihop
och försökte uppmuntra varandra men
vågade kanske inte riktigt tro att
_Jesus verkligen levde igen, som
kvinnorna hade berättat. _I _Nya
testamentet berättas om hur _Jesus
visade sig för lärjungarna flera
gångar efter sin död. _Lärjungarna
blev övertygade om att _Jesus var
uppstånden från döden.

_Jesus himmelsfärd

=== Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Glasmålning som visar _Jesus
uppståndelse vid påsk. _Målningen
är från _Tyska kyrkan i _Gamla
_Stan i _Stockholm

_Bildbeskrivning

_Foto av glasmålning. _Jesus
svävar mot himlen med ett ljussken
runt sig. _Nedanföer står lär-
jungarna och tittar upp mot honom.

=====

_Den sista gången _Jesus visade sig
var på ett berg i _Galileen. _Där
gav han sina lärjungar en uppgift.

_Han sa:

-- _Åt mig har getts all makt i
himlen och på jorden. _Gå därför
ut och gör alla folk till mina
lärjungar: döpa dem i _Faderns och
_Sonens och den heliga _Andens
namn och lär dem att hålla alla de

bud jag har gett er. Och jag är med er alla dagar till tidens slut.

(Matteus #28:#18--#20)

Det här kallas för @missionsbefallningen. Att ha en mission innebär att ha ett uppdrag.

Lärjungarna fick i uppdrag att sprida budskapet om Jesus och hans lära. När Jesus sagt detta lyftes han upp i himlen och lärjungarna kunde inte se honom mer.

_Kyrkoårets andra hälft

=== _Bildtext =====

_Den helige _Ande avbildas ofta som en duva. _Här på ett kyrkfönster.

=====

_Efter påsk, under kyrkoårets andra hälft, firar man på olika sätt att _Jesus lämnat jorden. _Nu är det via den _Heliga _Anden som _Jesus budskap sprids. _Gud visar sig genom i treenigheten, dvs som _Fadern, _Sonen och den _Heliga _Anden resten av kyrkoåret.

é #40 dagar efter påsk firas @@_Kristi himmelfärdsdag; då _Jesus lämnar jorden och lyfts upp i himmelen, till _Gud. _Ofta firas gudstjänst utomhus denna dag.

é @_Pingsten är den helige _Andes högtid inom kyrkan. _Man firar att lärjungarna efter _Jesus

himmelsfärd blev uppfyllda av
_Anden så att de vågade och ville
gå ut och berätta om _Jesus.

_Ibland kallas pingsten för
kyrkans födelsedag.

é _Boken @_Apostlagärningarna
handlar om det som apostlarna, det
vill säga lärjungarna, och de
gjorde efter _Jesus himmelsfärd.

_Jesus hade lovat att han inte
skulle överge lärjungarna utan
skicka en hjälpare. _Hjälparen var
den _Heliga _Anden.

é @_Trefaldighetstiden kallas tiden
fram till slutet av kyrkoåret. _I
kyrkan talar man om att _Gud är en
men visar sig på tre olika sätt,
som _Fadern, _Sonen och _Anden.

_Söndagarna har olika tema. _Många
handlar om vad det innebär att
leva som kristen.

é @_Domssöndagen avslutar kyrkoåret.
_Då påminner man i kyrkan om att
_Jesus ska komma tillbaka. _Efter
domsöndagen börjar kyrkoåret om
igen.

_Samtala. _Har du sett någon film
eller pjäs som handlar om _Jesus
sista dagar?

_Frågor

- #1. _Varför firar man pingst?
- #2. _Vilka var apostlarna?
- #3. _Vem hjälpte lärjungarna att
sprida det kristna budskapet?

_Hållplats #2

_Sammanfattning

é _Kyrkans kalender kallas kyrko-
året.

é _Pingsten kallas också för kyrkans
födelsedag.

é _Domsöndagen avslutar kyrkoåret
och är en påminnelse att _Jesus
ska komma tillbaka.

é _Påskan handlar om det centrala i
kristen tro -- att _Jesus dog och
uppstod.

_Viktiga ord

kyrkoåret

högtid

psalmboken

advent

trettondagen

jul

fastan

påsk

pingst
palmsöndagen
skärtorsdagen
långfredagen
_Messias
den helige _Ande
_Apostlagärningarna
missionsbefallningen

_Frågor

- #1. _Varför firas jul inom kristen-
domen?
- #2. _Vilka traditioner under faste-
tiden har vi kvar från förr?
- #3. _Varför tror du att man inte har
musik och blommor i kyrkan under
långfredagen?
- #4. _Skriv tre saker som du tror
gjorde att människor lyssnade när
_Jesus undervisade.
- #5. _Vad hände med lärjungarna
femtio dagar efter påsk?

_De första kristna

_I _Nya testamentet beskrivs de första kristna som mycket frimodiga. _De berättade om _Jesus som levte med dem, som dog på ett kors men besegrade själva döden genom att uppstå igen. _De ville övertyga människor om att det gick att få evigt liv genom att tro på _Jesus. _Det berättas också att många började tro att de hade rätt. _Lärjungarna brydde sig inte längre om att människor hånade eller förföljde dem.

_Jesus uppståndelse har aldrig kunnat bevisas vetenskapligt. _Det vi vet är att hans lärjungar och andra som följt honom helt orädda började sprida _Jesus lära och var övertygade om att _Jesus var med dem vad som än hände.

_Ordet kristendom och kristen kommer från det grekiska ordet @ _Christos som betyder "den smorde", det vill säga samma som _Messias.

_På svenska säger vi _Kristus.
_Samtala. _Hur skulle en ny religion
kunna spridas idag?

_Berättelsen hur _Paulus omvänds

=== _Bildtext =====

_Ruiner av en kyrka från #400-
talet i _Efesos i _Turkiet.

_Efesos var en av de platser
_Paulus kom till. _På bilden syns
en dopbassäng som fylldes med
vatten vid dop.

=====

_Pauls levde samtidigt med _Jesus
och hade romerskt medborgarskap.

_Därför kan man säga att _Paulus var
både jude och romare. _Det berättas
i _Apostlagärningarna att _Paulus
tyckte illa om de kristna. _Han
tyckte att man borde förfölja och
straffa dem för att försöka stoppa
den nya läran.

_I _Apostlagärningarna berättas
det också att _Paulus under en resa
till staden _Damaskus blev omgiven
av ett starkt ljussken. _Han hörde

#56

#148

en röst som frågade honom,

-- _Varför förföljer du mig?

_Paulus undrade vem det var.

-- _Jag är _Jesus, den du förföljer, svarade rösten.

_Paulus blev blind och hans blindhet satt kvar i tre dagar. _Upplevelsen förändrade hans liv. _Nu blev

_Paulus den som ivrigast spred kristendomen i det stora romarriket.

_Till de platser _Paulus kom hjälpte han till startades nya kristna @församlingar. _Församlingarna var kristna och som hjälpte varandra och firade gudstjänster tillsammans. _Paulus glömde inte bort sina församlingar när han reste vidare.

::: #57 ::::::::::::::::::::::::::::::

_Han hälsade på dem när han kunde och kunde han inte komma själv, skrev han långa brev där han berättade om den nya läran. _Ofta skrev han att det viktigaste av allt i kristendomen var att tro, inte att göra vissa handlingar. _Om man tror

#57

#149

på Gud så kommer de goda handlingarna av sig själv, menade han.
Många av Paulus brev finns i Nya testamentet i Bibeln.

Frågor

- #1. Vad får Paulus som förföljt de kristna att själv bli kristen och sprida kristendomen?
- #2. Vad sa Paulus var det viktigaste i den nya läran?
- #3. Av vilka tre anledningar växte kristendomen snabbt i romarriket?

Kristendomen blir statsreligion

Den kristna läran spred sig snabbt i romarriket. Till en början blev de kristna förföljda och ofta dödade av de romerska kejsarna. Men kristendomen spred sig trots det.

En annan orsak till kristendomens framgång var att den kristna läran gav slaverna människovärde. Slaverna behandlades ofta mycket illa men enligt de kristna var de lika mycket värda som fria människor.

_ Dessutom var kvinnor lika välkomna till församlingarna som män. _ Och kristendomen gav hopp om ett liv efter döden.

_ År #313 gav kejsaren _ Konstantin kristna rätten att utöva sin religion och ha sina gudstjänster utan att bli förföljda för det.

_ Innan #300-talet var slut var kristendomen den enda tillåtna religionen i romarriket.

=== Bildtext/beskrivning =====

_ Bildtext

_ Katakomber är gravplatser under jord. _ De kristna ville inte bränna sina döda eftersom man trodde att kroppen skulle uppstå igen. _ De här gravplatserna är från #200-talet och ligger i _ Rom.

_ Bildbeskrivning

_ Foto. _ En smal gång i en under jord. _ Längs väggarna finns det hyllor och fack inmurade. _ En trappa till nästa nivå syns längre in i gången.

=====

#57

#151

_Aktiviteten -- _Bildlösen

_De första kristna var förföljda av kejsarna i romarriket. _Det var viktigt att hålla hemligt att man var troende kristen. _Samtidigt ville anhängarna sprida kristendomen och samarbeta. _För att ta reda på om den som man pratade med var kristen eller ej användes ett hemligt lösen, i form av en bild.

_De som är kristna är övertygade om att _Jesus _Kristus är _Guds son och vår _Frälsare. _Första bokstaven i varje ord i " _Jesus _Kristus, _Guds _Son, _Frälsare" bildade ordet _Ichthys på grekiska som betyder fisk.

_Frågor

_Om du var kristen och mötte en person som ritade det tecken du får av din lärare. _Hur skulle du svara på detta bildlösen för att visa att du är kristen?

_ Olika kristna riktningar

_ År #395 delades romarriket i två olika riken. _ Östrom, där _ Konstantinopel, nuvarande _ Istanbul i _ Turkiet, blev huvudstad, och _ Västrom, där _ Rom var huvudstad. _ Även kristendomen utvecklades så småningom i två riktningar. _ Den östromerska kyrkan och den västromerska kyrkan. _ Den västromerska kyrkan leddes av @biskopen i _ Rom som kallades @påve. _ I den östromerska kyrkan kallades den högste biskopen för @patriark. _ År #1054 splittrades kyrkan i två delar, de @@ortodoxa kyrkorna; i öst och den @@katolska kyrkan; i väst. _ Ordet kyrka används både för att beskriva byggnaderna och alla de människor som hör till den kristna gemenskapen. _ Det är så ordet används här när du kan läsa om katolska kyrkan och ortodoxa kyrkor.

_Ugglan säger: "_Splittring? _Vore
_det inte bättre om alla kristna
_höll ihop?"

_Ortodoxa kyrkor

_De ortodoxa kyrkorna spred sig
_österut i _Europa, till exempel till
_Grekland, _Rumänien och _Ryssland.
_Även i vårt grannland _Finland
_finns en ortodox kyrka. _Kyrkorna i
_de olika länderna är självständiga
_men de har mycket gemensamt.

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Ikonostas i en grekisk ortodox
_kyrka. _Det finns en port som
_prästen går igenom under guds-
_tjänsten. _Bakom väggen finns
_altaret.

_Bildbeskrivning

_Foto. _Inifrån en kyrka.

_Längst fram i kyrkan finns en
_ikonostas. _Det är en hel vägg

_fylld av flera rader med bilder av

helgon i flera rader. Runt bilderna är väggen rikt dekorerad med guld.

=====
::: #59 ::::::::::::::::::::::::::::

De ortodoxa kyrkorna; betonar mysteriet med Jesus uppståndelse från de döda. Ett mysterium är något obegripligt men samtidigt underbart. Kyrkorna är alltid fint utsmyckade med många bilder som kallas ikoner. Längst fram i kyrkan finns en hel bildvägg, en ikonostas, som prästerna använder under gudstjänsterna.

Katolska kyrkan

=== Bildtext =====
Ikoner i ortodoxa kyrkan är heliga bilder som kan förmedla det religiösa budskapet. På denna ryska ikon ser vi Maria och Jesus.
=====

Katolsk betyder gemensam. Med det menade man att kyrkan var till för alla människor. Påven styrde den katolska kyrkan som växte snabbt. Den fick stort inflytande över hela Europa. Idag är över en miljard människor katoliker. Vissa människor valde att leva sitt liv i @kloster där de bad och arbetade tillsammans. De som bodde i klostren kallades för @munkar (männen) eller @nunnor (kvinnorna). De kunde läsa och skriva och fick ofta lära andra det. Men de var också duktiga på att odla och ta hand om sjuka människor.

I en @@katolsk kyrka; firas det alltid gudstjänst med nattvard på söndagarna. Den kallar man för @mässa. I en katolsk kyrka finns det ofta statyer eller bilder av @helgon. Helgon är människor som har levt ett särskilt gott och kärleksfullt liv. Katoliker tror att helgonen har en särskild kontakt med Gud och att de kan föra fram människors böner till Gud. Det är påven som bestämmer vem som ska få

bli helgon.

_Frågor

#1. _Vem är ledare för den katolska kyrkan?

#2. _Vad är ett helgon?

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_S:t _Nicolaus är barnens skyddshelgon. _I många länder är det han som kommer med presenter vid jul. _Dagens svenska jultomte är en blandning av _S:t _Nicolaus och den svenska gårdstomten.

_Bildbeskrivning

_Ett gammalt julkort. _I en dörröppning vid en snöklädd trappa står tre finklädda barn. _På trappan ligger presenter som två dockor, en trumma, en leksakshund, ett leksakshus och ett rött hjärta. _S:t _Nicolaus, klädd som en präst, i lång dräkt, röd mantel och med en biskopsmössa på huvudet gömmer sig bakom dörren. _Han har

#59

#157

ett långt, vitt skägg.

=====
::: #60 ::::::::::::::::::::::::::::::

_Protestantiska kyrkor

_Under #1500-talet blev det nya strider inom kyrkan. _Den här gången var det inom den katolska kyrkan som det började bli missnöje. _En tysk munk som hette @@_Martin _Luther; hade många tankar om hur kyrkan borde vara. _Han ville bland annat att _Bibeln skulle översättas till olika språk så att människorna som gick i kyrkan kunde förstå vad prästerna läste för dem. _Han var också arg på att kyrkan lovade att människor som skänkte pengar till kyrkan skulle få kortare straff efter döden. _Det var ett sätt för kyrkan att skaffa sig större rikedomar. _Detta tyckte _Martin _Luther var fel. _Han ansåg att det var människans egen tro på _Gud som var det viktiga.

_Eftersom _Martin _Luther öppet kritiserade kyrkan blev han

#60

#158

@bannlyst av påven i Rom. Det innebar att han blev utesluten ur kyrkan eftersom han inte längre följde den rätta tron. Luther hade många anhängare, framförallt i norra Europa, och till slut blev konflikten inom kyrkan så stor att katolska kyrkan delades. De nya kyrkorna kallades protestantiska eftersom de bestod av människor som protesterat mot den katolska kyrkan. Idag finns det många olika protestantiska kyrkor i norra Europa, men också i andra delar av världen. En del av kyrkorna har kvar många likheter med de katolska traditionerna, till exempel den engelska anglikanska kyrkan. Andra, som till exempel Svenska kyrkan, kallas för lutherska kyrkor. Det är kyrkor som tagit stort intryck av Martin Luthers lära.

_Frågor

#1. _Vad protesterade _Martin
_Luther emot?

#2. _Martin _Luther blev bannlyst,
vad innebär det?

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Det sägs att _Martin _Luther
spikade upp sin kritik mot avlats-
brev på en kyrkport i _Wittenberg
#1517.

_Bildbeskrivning

_Teckning. _En man klädd i en
hellång tunika står barfota utan-
för en stor träport. _Han spikar
upp ett papper med text på porten.

=====

_Ugglan säger: _Så kyrkporten blev
en anslagstavla. _Det som stod där
skulle alla se. _Klokt tänkt!

_Hållplats #3

_Sammanfattning

é _Den kristna läran spreds snabbt i romarriket.

é _När romarriket delades år #395 utvecklades två inriktningar, den ortodoxa och den katolska.

é _Kristendomen har tre stora inriktningar; ortodoxa, katolska och protestantiska kyrkor.

_Viktiga ord

församling

_Christos

mässa

ortodoxa kyrkorna

ikon

mysterium

patriark

påve

katolska kyrkan

biskop

kloster
helgon
munk
nunna
_Martin _Luther
bannlyst
protestantiska kyrkor

_Frågor

- #1. _ Vilka orsaker ledde till att kristendomen snabbt fick så stor spridning i romarriket?
- #2. _ Vem var _ Paulus och varför var han viktig för kristendomen?
- #3. _ I vilken del av _ Europa blev den ortodoxa kyrkan _ starkast?
- #4. _ Berätta om något _ Martin Luther kritiserade katolska kyrkan för.
- #5. _ När den katolska kyrkan splittrades bildades nya kyrkor som kallades protestantiska. _ Varför kallades de så?

_Fördjupningar

#1 _Jesus i templet

_Jesus tillhörde det judiska folket och han växte upp i staden _Nasaret. _Evangelierna berättar att _familjen återvände dit när de inte längre behövde vara rädda för att någon hotade deras son till livet. _När _Jesus var #12 år fick han för första gången följa med sina föräldrar till _Jerusalem för att fira den judiska påsken. _Massor av människor var i staden för högtiden och _Jesus kom bort i folkmassan.

=== _Bildtext =====
_En målning från #1500-talet i en italiensk kyrka. _Jesus undervisar de skriftlärdade i templet.
=====

_Jesus föräldrar letade överallt och hittade till slut honom i @templet.

_Templet var den viktigaste byggnaden i _Jerusalem för judarna. _Här firade de sina religiösa högtider. _De blev väldigt förvånade när de fick se sin son stå mitt i en grupp av präster och skriftlärdar och tala med dem, och de lyssnade uppmärksamt. _Maria blev lättad, men också arg:

_Barn, hur kunde du göra så mot oss? _Din far och jag har letat efter dig och varit mycket oroliga.

_Han svarade: _Varför skulle ni leta efter mig? _Visste ni inte att jag måste vara hos min fader?

_Men de förstod inte vad han menade med sina ord.

(_Lukas #2: #48--#50)

_Frågor

_Varför tror du att _Maria blev så förvånad när hon såg sin son i templet?

#2 De tre vise männen och flykten till Egypten

Kryddor: Rökelse och myrra är en slags kryddor som doftar gott när man bränner dem.

Tre vise män från Österlandet kom också för att hylla Jesusbarnet.

De var stjärntydare och hade sett en ny strålande stjärna som berättade för dem att en ny kung hade fötts. Därför reste de till kung Herodes för att fråga om han visste var den nye kungen fanns.

Herodes kände såklart inte till den nye kungen och blev rädd att någon skulle försöka ta ifrån honom makten. Han bad därför stjärntydarna att ta reda på var barnet fanns.

De tre männen följde stjärnan till Betlehem. De föll på knä framför krubban och räckte över sina dyrbara presenter -- guld, rökelse och myrra.

=== Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_De tre vise männen följde en stjärna på natthimlen till _Betlehem.

_Bildbeskrivning

_Foto. _Tre män rider på kameler i _solnedgången. _Över dem syns en stjärnhimmel med en klart lysande stjärna.

=====

::: #63 ::::::::::::::::::::::::::::::

_På natten drömde de att de inte skulle gå tillbaka till _Herodes utan ta en annan väg hem. _Josef, _Marias man, hade också en dröm och i den fick han veta att han måste ta med sig barnet och _Maria och fly bort från _Betlehem. _De flydde till _Egypten. _Eftersom stjärntydarna inte återvände till _Herodes som de sagt, bestämde han sig för något fruktansvärt. _Han gav order om att alla pojkar i _Betlehem under två år skulle dödas. _Efter det kände han sig trygg med att ingen hotade

hans makt.

_Frågor

_Man kan säga att _Herodos "tog det säkra före det osäkra". _Förklara!

#3 _Jesus gör under

_Evangelierna berättar att när _Jesus var ungefär #30 år gammal började han vandra runt i _Palestina och berätta om _Gud. _I sällskap hade han tolv män, @lärjungar, som valt att följa med honom. _Lärjungarna var _Jesus elever. _När de följde honom lärde de sig mer och mer om kristendomen och hur _Jesus spred det kristna budskapet.

_En dag kom _Jesus till staden _Kafarnaum. _Då skickade en romersk officer några vänner för att be honom om hjälp. _De förklarade att en av officerens tjänare var sjuk.

_Jag är inte värd att du går in under mitt tak, och därför vågade jag heller inte själv komma till

#63

#167

dig. Men säg bara ett ord och låt pojken bli frisk.

(Lukas 7:6--7)

Ungefär så sa officeren. Jesus sa till dem som följde honom att han inte mött någon som visat en sådan tro. När vännerna kom hem var tjänaren frisk igen.

I evangelierna berättas om många sådana här händelser, som kallas under. Jesus botade sjuka, förvandlade vatten till vin och stillade stormar på sjön. När människor läser eller hör om det idag menar många att det bara är påhittade berättelser. Bland kristna finns det olika uppfattningar. Vissa tror att undren har hänt och visar att Jesus verkligen var Guds son. Andra kristna tänker att undren inte måste ha hänt, men att berättelserna ändå kan lära en något viktigt om livet och Gud. De som skrev evangelierna ville berätta om Jesus så att människor skulle tro att han var Guds son. Finns övernaturliga krafter?

_Frågor

_Tror du det finns övernaturliga krafter?

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Jesus kunde göra övernaturliga saker. _I en tysk samlingsutgåva av heliga skrifter från #1885, illustrerade konstnären _Gustave _Dore ett av underverken på detta sättet.

_Bildbeskrivning

_Teckning. _Ett stormande hav och i bakgrunden syns ett sjunkande skepp. _I förgrunden syns _Jesus som går på vattnet mot skeppet.

=====

#4 _De första lärjungarna

_I _Lukasevangeliet beskrivs hur
_Jesus kallar de första lärjungarna:
_Jesus hade gått ner till stranden
av _Gennesarets sjö. _Hit kom många
människor, som ville lyssna på
honom. _Det blev väldigt trångt,
därför bad han två fiskare att de
skulle ro ut på sjön med honom. _Nu
kunde han prata med människorna, som
stod samlade på stranden. _När han
slutat tala började det skymma. _Då
vände han sig till en av fiskarna:

-- _Du _Petrus, ro ut och lägg ut
näten. _Där finns det fisk, sa
_Jesus och pekade ut mot djupt
vatten. _Petrus skakade på huvudet.

-- _Vi har försökt hela dagen utan
att få något, men eftersom du säger
det så ska jag försöka igen.

_Petrus och hans bror _Andreas
slängde ut näten på nytt och
plötsligt fick de så mycket fisk,
att de måste ropa till sina kamrater

i de andra båtarna att komma och hjälpa dem. _Efter den här dagen blev många av dem _Jesus lärjungar.

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Så här tänker sig en konstnär att det såg ut när lärjungarna fick upp tomma fisknät.

_Bildbeskrivning

_Målning. _Fem män med glerior runt huvudet. _De sitter i en båt. _Två av dem drar upp nät ur vattnet.

=====

_Frågor

_Vad var det som övertygade fiskarna att bli lärjungar tror du?

#5 Liknelsen om den barmhärtige samariten

@ Liknelse är ett sätt att förklara där man liknar eller jämför saker med varandra. Ibland kort, "gul som en citron". Ibland genom en berättelse.

@ Samarierna bodde i landskapet Samarien. De hade andra traditioner. Därför tyckte judarna att de dyrkade Gud på fel sätt och ville inte ha med dem att göra.

När Jesus undervisade kom det ofta många människor och lyssnade. Många tyckte att han talade på ett sätt som gjorde att man förstod bättre än när de judiska skriftlärdade undervisade. En gång frågade en sådan skriftlärd man Jesus hur han skulle få ett evigt liv. Jesus svarade honom med att fråga vad som stod i den judiska lagen:

-- Du skall älska Herren, din Gud, av hela ditt hjärta och med

hela din själ och med hela din kraft och med hela ditt förstånd, och din nästa som dig själv, svarade mannen.

-- Det är rätt. Gör det, så får du leva.

-- Och vem är min nästa? undrade den skriftlärd.

(Lukas #10:#27--#29)

För att svara på den frågan berättade Jesus en kort berättelse som var enkel att förstå för människorna, en liknelse. En man var på väg från Jerusalem till Jeriko. På vägen blev han överfallen av rövare. De slet av honom kläderna och misshandlade honom. Sedan försvann de och lämnade honom halvdöd vid vägkanten. Efter en stund kom en präst. När han såg den skadade mannen gick han bara förbi. Mannen låg kvar när ännu en präst kom gående. Även han valde att skynda vidare. Lite senare kom en samarier som var på resa och såg mannen vid vägkanten. Han kände medlidande med mannen och

#64 #173

tvättade honom och förband såren.
_Samaritern lyfte sedan upp mannen på sin åsna och tog honom till ett värdshus. _Han gav värdshusvärden pengar och sa:

-- _Sköt om honom och kostar det mer ska jag betala dig på återvägen.

(_Lukas #10:#35)

_När _Jesus berättat klart vände han sig till den skriftlärde och frågade:

::: #65 :::::::::::::::::::::::::::::::

-- _Vilken av dessa tre tycker du var den överfallne mannens nästa?

-- _Den som visade honom barmhärtighet.

-- _Gå du och gör som han!

(_Lukas #10:#36--#37)

_Frågor

_Varför tror du _Jesus kallade sina lärjungar för människofiskare?

_Varför berättade _Jesus liknelser?

#65

#174

#6 _Bergspredikan -- _Jesus budskap

_Mycket av det _Jesus lärde ut finns samlat i _Bergspredikan i _Matteus evangelium avsnitt #5--#7. _Det berättas att _Jesus gick upp på ett berg och talade till en stor folksamling. _Han undervisade om hur människorna borde leva med _Gud och med varandra. _Han pratade mycket om det som stod i "lagen", alltså judarnas heliga skrift, _Tora. _Jesus förklarade hur han tyckte att man skulle tolka buden det judiska folket fått av _Gud. _Det här är några av de saker han sa i _Bergspredikan:

-- _Ni har hört att det blev sagt:
_Öga för öga och tand för tand.
_Men jag säger er: värj er inte mot det onda. _Nej, om någon slår dig på högra kinden, så vänd också den andra mot honom.
(_Matteus #5:#38--#39)

-- _Ni har hört att det blev sagt:
_Du skall älska din nästa och hata
din fiende. _Men jag säger er:
älska era fiender och be för dem
som förföljer er.

(_Matteus #5:#43--#44)

-- _Döm inte, så blir ni inte
dömda.

(_Matteus #7:#1)

-- _Allt vad ni vill att
människorna ska göra för er, det
ska ni också göra för dem.

(_Matteus #7:#12)

_Jesus pratade ofta om att man inte
skulle visa upp sin tro eller kärlek
till _Gud för att få beundran och
respekt. _Jesus menade att den
ärliga bönen ber man för att man
verkligen vill och inte för någon
annans skull. _Den här bönen gav han
sina lärjungar. _Den finns i _Nya
testamentet och den ber kristna över
hela världen än idag:

_Vår _Fader, du som är i himlen.
_Låt ditt namn bli helgat.
_Låt ditt rike komma.
_Låt din vilja ske, på jorden så
som i himlen.
_Ge oss idag det bröd vi behöver.
_Och förlåt oss våra skulder,
liksom vi har förlåtit dem som
står i skuld till oss.
_Och utsätt oss inte för prövning,
utan rädda oss från det onda.
_Ditt är riket,
din är makten och äran, i evighet.
_Amen

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Den gyllene regeln används även
idag. _Här på väggen i ett
klassrum.

_Bildbeskrivning

_Handskriven lapp med texten:
_Det du vill att din kompis ska
göra för dig ska du också göra för
din kompis

=====

#65

#177

_Frågor

_Resonera om exemplen från _Bergs-
predikan. _Är det bra, eller mindre
bra råd? _Varför?

#65

#178

_Senait _Bolin

_Utkik
_Religion #4--#6

_Överförd från andra upplagan,
utgiven av _Gleerups _Utbildning
_AB, #2022, med _ISBN
#978-#91-#511-#0735-#6
_Specialpedagogiska skolmyndigheten
#2023

_Volym fem av tio

_Till punktskriftsläsaren

_Det finns många bilder till den här boken. _Många bilder är beskrivna och det är alltifrån kyrkor, miljöer och händelser.

_Det finns bara en bild som är ritad och det är symbolerna för världsreligionerna. _Bilderna blir ett komplement till bildbeskrivningen av de fem symbolerna.

_I boken finns det en tecknad figur, en brun uggle med stora runda glasögon. _Ugglan säger saker till läsaren med hjälp av pratbubblor.

_I din bok står det _Ugglan säger:

_I slutet av varje avsnitt finns en aktivitet. _Oftast är det frågor på texten som du läst. _Ibland handlar frågorna om bilder och då är de beskrivna.

_Lycka till!

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~åspsm.se

_Innehåll volym fem

_Siffran inom parentes hänvisar till förlagans sidor.

_Till punktskriftsläsaren_I

_Judendom (#66).....#179

_Tanakh -- judendomens heliga skrift (#67).....#181

_Berättelsen om skapelsen (#68).#183

_Aktivitet -- Bilden av paradiset (#68).....#185

_Berättelsen om Abraham (#69)..#187

_Hållplats #1 (#71).....#192

_En religion och ett folk (#72).#194

_Centrala tankar inom judendomen (#74).....#200

_Sabbaten och synagogan (#74)...#203

_Aktivitet -- Sabbaten (#76)...#208

_Hållplats #2 (#77).....#210

_Viktiga högtider (#78).....#212

_Berättelsen om Moses födelse (#79).....#214

_Berättelsen ökenvandringen (#80).....#218

_Aktivitet -- _De tio budorden
_ (#81)#222

_Judendom

_Judendom är en mycket gammal religion, som enligt judiska traditioner funnits i nästan #4000 år. Även om judendomen är den minsta av världsreligionerna har den haft stor betydelse. Både kristendom och islam har sin grund i judendomen. Judarnas viktigaste heliga skrift kallas Tanakh. I den kan vi bland annat läsa om det judiska folkets historia. Judarna ser sig själva som ett utvalt folk som har ett uppdrag från Gud. Som jude tillhör man inte bara en religion, utan också det judiska folket.

=== _Bildtext =====

_En grupp troende judinnor vid klagomuren i Jerusalem

=====

_Läs om ...

é judendomens historia, centrala tankegångar och olika riktningar.
é hur judar utövar sin tro, vilka högtider de firar och vilka riter de utför.
é hur judendomen påverkar samhället och hur samhället påverkar judendomen.

_Tanakh -- judendomens heliga skrift

_Judarnas heliga skrifter är samlade i en bok som kallas @_Tanakh. _Det är en förkortning av de hebreiska namnen på samlingens tre olika delar, som i sin tur är indelad i flera böcker.

_Tanakhs tre olika delarna är:

- é _Läran
- é _Profeterna
- é _Skrifterna

_Tanakh är samma texter som finns i den kristna _Bibelns första del som kallas för @@_Gamla testamentet;. _Många av personerna och händelserna som det berättas om i _Gamla testamentet finns också i @_Koranen, muslimernas heliga skrift. _Judar, kristna och muslimer delar alltså många viktiga religiösa berättelser med varandra.

Texterna i Tanakh handlar till stor del om det judiska folkets historia. Några av händelserna kan vi läsa om i andra historiska källor. Men de flesta berättelserna kan vi inte kontrollera, alltså ta reda på om de är sanna. Berättelserna är mycket gamla och hade berättats under många år innan de slutligen skrevs ner. Berättelserna är viktiga för judarna för de förklarar judarnas historia, vem Gud är och vad som är judarnas uppdrag. För den som är troende är berättelserna sanna och innehåller viktiga regler för livet. Så är det med heliga skrifter i alla religioner.

Samtala. Vilka konsekvenser kan det få att olika religioner utgår från samma religiösa berättelse?

Frågor

#1. Berättelserna i Tanakh finns också i andra religioners heliga skrift er, vilka?

#2. Är berättelserna sanna?

#68

#182

_Berättelsen om skapelsen

_Första delen av _Tanakh, @_Läran börjar med berättelsen om hur _Gud skapade världen. _Gud skapade jorden och allt liv på sex dagar och på den sjunde dagen vilade han. _De första människorna kallas för _Adam och _Eva. _De levde i en stor, vacker trädgård som kallades _Edens lustgård. _Gud gav dem i uppdrag att ta hand om allt han hade skapat, men det fanns en sak de inte fick göra.

_I _Edens lustgård fanns ett stort träd, _Kunskapens träd. _Frukten på det trädet fick de inte äta. _Men _Eva blev ändå lockad av en orm att ta en frukt. _Ormen som var listig sa till _Eva att om hon och _Adam åt av frukten så skulle de bli lika kloka som _Gud. _De skulle få kunskap om både ont och gott. _Eva kunde inte säga nej och hon och _Adam åt frukten.

_Då förändrades något. _De såg att de var nakna och blev alldeles blyga

inför varandra. Snabbt försökte de täcka över sig med hjälp av stora fikonlöv. Men de insåg också att de gjort fel och blev rädda för vad Gud skulle säga. När Gud kom skylldes de på varandra, Adam på Eva och Eva på ormen. Gud straffade dem och körde ut dem ur lustgården. I fortsättningen måste människorna jobba hårt och slita för att klara livet på jorden.

För både judar och kristna innehåller berättelsen om skapelsen och de första människorna centrala tankar inom religionen: Gud har skapat världen och gett den till människorna för att de ska ta hand om och ta ansvar för den. När människorna vände sig bort från Gud och inte gjorde som han hade tänkt, kom det onda in i världen.

Frågor

- #1. Första delen av Tanakh kallas Lärnan. Vad börjar den med?
- #2. Vad hände när Eva och Adam åt av äpplet i lustgården?

#69

#184

_Aktivitet -- _Bilden av paradiset

=== _Bildbeskrivning =====

_Foto av glasmålning. _Det är mycket glada färger och fina former i bilden. _Adam och _Eva är nakna i _Edens lustgård, men döljer sina kön. _Eva räcker ett äpple till _Adam. _Mitt i bilden slingrar sig en orm upp för ett äppelträd. _Nedanföör trädet ligger ett lejon och en gasell alldeles intill varandra. _Där finns också en fågel med långa ben och långa blå och vita fjädrar. _Det växer bananer, meloner och vindruvor i paradiset.

=====

_I den judiska och kristna skapelseberättelsen kan man läsa hur _Gud skapade världen. _De första två människorna var _Adam och _Eva och de levde i _Edens trädgård. _Edens trädgård kallas också paradiset. _I paradiset är livet enkelt att leva,

det finns inga konflikter och inte
brist på något. Du ska nu titta på
en bild som visar Adam och Eva i
paradiset. Bilden är från en kyrka
i Addis Abeba Etiopien.

Frågor

- #1. Vilka djur finns i bilden?
- #2. Finns det fler frukter än äpple
i bilden? Ge exempel.
- #3. I paradiset finns det inga
konflikter och ingen brist på
något. Hur visas det i bilden?
- #4. Tror du bilden av paradiset
skulle sett ut på samma sätt om en
målare eller konstnär i Sverige
för två hundra år sedan ritat den?

_Berättelsen om _Abraham

_Alla citat i det här avsnittet är hämtade från den senaste svenska bibelöversättningen, _Bibel #2000.

_Därför står det _Tanakh/ __GT (_Gamla _Testamentet) vid citaten.

@_Abraham räknas som judarnas stamfar. _I _Läran berättas att han kom från staden _Ur i landet _Mesopotamien som låg vid _Persiska viken. _Han var en rik man och hade många får och kameler. _En dag talade _Gud med honom och gav honom ett uppdrag och ett löfte.

"_Lämna ditt land, din släkt och ditt hem, och gå till det land som jag skall visa dig. _Jag skall göra dig till ett stort folk, jag skall välsigna dig och göra ditt namn så stort att det skall brukas när man välsignar."

(_Tanakh/ __GT #1 _Mos #12:#1)

_Att välsigna betyder att "önska
_någon gott". _Enligt _Läran ville
alltså _Gud ge _Abraham ett land,
_Kanaans land. _Gud lovade också att
_Abrahams familj och släkt skulle
bli stor.

_Abrahams söner _Ismael och _Isak

_Abraham ville göra som _Gud sa och
därför flyttade han och tog med sig
allt han ägde. _Han hade också med
sig sin hustru _Sara. _Abraham och
_Sara hade inga barn och det var de
mycket ledsna över. _Till slut var
_Sara så olycklig att hon lät
_Abraham få barn tillsammans med en
annan kvinna i stället.

::: #70 :::::::::::::::::::::::::::::::

_Kvinnan hette _Hagar och var
tjänstekvinna hos _Sara och
_Abraham. _Hagar blev med barn och
födde en son som fick namnet
_Ismael. _Sara var avundsjuk och
stod inte ut med att _Hagar stolt
pratade om sin son. _Trots att både
_Abraham och _Sara blivit mycket

#70

#188

gamla fick de till slut en son
tillsammans, Isak.

De blev mycket glada men bråken
mellan Sara och Hagar fortsatte.

Till slut bad Sara Abraham att
säga till Hagar och Ismael att
flytta. Abraham blev ledsen, han
älskade ju båda pojkarna.

Inom islam räknas Abrahams son
Ismael som arabernas stamfar.

Abraham är därför en viktig person
även inom islam.

Samtala. Varför ansågs pojkar vara
viktigare för en familj än flickor,
tror du? Hur är det i Sverige
idag?

=== Bildtext/beskrivning =====

Bildtext

Torarullen innehåller de fem

Moseböckerna, skrivna på

hebreiska. Rullen är ofta vackert
dekorerad och förvaras i synagogan
i ett särskilt skåp som kallas för
arken.

_Bildbeskrivning

_Foto. _En _Torarulle. _Det är ett långt papper som är upprullat på två pinnar. _Du läser genom att rulla av pappret från ena rullen och rulla upp pappret på den andra.

=====

::: #71 ::::::::::::::::::::::::::::::

_Gud ger _Isaks son _Jakob namnet
_Israel

_I _Läran beskrivs @_Abraham, hans son @_Isak och _Isaks son @_Jakob som de tre @patriarkerna. _De var stamfäder till det judiska folket. _Ordet patriark kommer från latinets pater som betyder fader. _Jakob fick tolv söner. _Josef och _Benjamin var de yngsta och söner till _Rakel, som var den hustru som _Jakob älskade mest. _De blev _Jakobs favoriter, vilket de andra bröderna inte tyckte om.

_I en berättelse får patriarken _Jakob namnet "_Israel" av _Gud. _Det betyder "_Guds kämpe" _Därför

#71

#190

kallas hans efterkommande för israeliter eller _Israels barn i _Tanakh.

_I _Läran står det att _Jakob fick döttrar också, men bara en av dem nämns vid namn, @_Dina. _Vid den här tiden ansågs pojkar viktigare för en familj än flickor. _Man berättade alltid släktens historia genom att hänvisa till far, farfar, farfars fars namn och så vidare. _Jakobs tolv söner blev stamfäder för det israelitiska folkets tolv stammar.

_Frågor

#1. _Vem räknas som judarnas stamfar?

#2. _Vilket namn får _Jakob av _Gud?

_Hållplats #1

_Sammanfattning

é _Tanakh heter judarnas bibel.

é _Både judar och kristna delar samma skapelseberättelse.

é _Berättelserna i _Tanakh handlar om judiska folkets historia.

é _Abraham räknas som judarnas stamfar. _Och hans son _Ismael räknas av muslimerna som arabernas stamfar.

é _Jakobs tolv söner ses som stamfäder till det israeliska folkets tolv stammar.

_Viktiga ord

_Tanakh

_Gamla testamentet

_Koranen

profeterna

_Läran

skrifterna

patriark

_Abraham
_Jakob
_Isak
_Dina

_Frågor

- #1. _Vad handlar första delen av
_Tanakh om?
- #2. _Vilka tre delar finns det i
_Tanakh?
- #3. _Vilka centrala tankar inom
judendomen kan du hitta i
_Skapelseberättelsen?
- #4. _Varför är _Abraham så viktig
inom judendomen?

_En religion och ett folk

_Juda stam

_Romare och greker kallade området som judarna bodde i för _Palestina. _Ordet jude kommer från en av de #12 israelitiska stammarna -- _Juda stam. _I _Tanakh, beskrivs _Juda stam som en av de mäktigaste stammarna.

_Templet rivs

_År #70 v.t. gick romarna in med en stor här i _Jerusalem och förstörde templet. _Många judar hade redan utvandrat, flyttat, när templet förstördes första gången år #586 f.v.t., men nu tog utvandringen ny fart. _Judarna spreds runt _Medelhavet, i _Mellanöstern, norr- och österut i _Europa och till norra _Afrika. _Judarna blev invandrare i sina nya hemländer, men de glömde

aldrig sitt gamla land eftersom de ständigt läste om det i sina heliga skrifter och talade om landet när de firade sina högtider.

_Folket sprids

_Det judiska folket har genom århundradena levt i olika länder och världsdelar men ändå behållit sin religion och sina traditioner. _Idag kan judiska traditioner se lite olika ut beroende på att judar påverkats av kulturen i de länder de bor. _Religionen har stärkt sammanhållningen även i tider då judarna varit utsatta för förföljelser.

_Judarna har varit förföljda många gånger under historien. _I perioder har de blivit tvingade att bo i särskilda områden, ghetton. _Ibland har de förbjudits att utöva sin religion och ibland har de blivit bortkörda från de länder där de bodde.

=== Bildtext =====

En judisk flicka hälsar på en person som klätt ut sig till en dreidelsnurra under chanukka-firande i Washington, USA.

Under chanukka tänder man över hela världen den åttaarmade ljusstaken. En dreidel är en liten snurra i trä eller plast med bokstäver på som påminner judarna om invigningen av Jerusalems tempel.

=====

::: #73 ::::::::::::::::::::::::::::::

Särskilt i Europa har förföljelserna varit svåra. Längtan efter att få återvända och bo i det som judar kallar det heliga landet eller Israel igen, har hållit folket samman och i slutet av #1800-talet började judar flytta tillbaka dit. Samtala. Vilka traditioner tror du att du skulle ta med dig om du tvingades flytta plötsligt till ett annat land?

_Förintelsen

_Under #1930-talet kom nazisterna och _Adolf _Hitler till makten i _Tyskland. _De gav judarna skulden för allt som var dåligt i det tyska samhället. _Judarna blev förföljda på ett sätt som de aldrig blivit tidigare. _De var tvungna att gå med en gul stjärna på kläderna och överallt riskerade de att bli överfallna, slagna och mördade. _Under andra världskriget dödades cirka sex miljoner judar i så kallade koncentrationsläger. _Idag kallar vi det som hände judarna under andra världskriget för @_Förintelsen.

=== _Bildtext =====

_Pojken på bilden delar ut bindlar med davidsstjärnan i ghattot i _Warszawa (#1940--#1943). _Alla judar skulle bära denna symbol i områden som kontrollerades av nazisterna.

=====

_Ett eget land

_Efter andra världskriget bestämde
_Förenta _Nationerna att _Palestina
_skulle delas i två delar så att
_judarna kunde få ett eget land.
#1948 bildades staten @_Israel. _Men
_Palestina hade inte varit obebott i
_nästan #2000 år. _Ett arabiskt folk
_hade flyttat in i _Palestina och de
_hade bott där så länge att de tyckte
_att _Palestina var deras land. _Både
_israelerna och palestinierna, de
_flesta muslimer, ser _Jerusalem som
_en helig stad. _Staden är nu huvud-
_stad i _Israel, men även palestini-
_erna vill ha den som sin huvudstad.
_Fortfarande finns alltså två folk
_som ska dela på ett land. _Det
_problemet har inte gått att lösa
_hittills, även om många israeler och
_palestinier längtar efter ett slut
_på konflikterna.

_Många judar bor i _Israel idag
_men fortfarande är stora delar av
_det judiska folket utspridda över
_världen. _Idag bor det flest judar i
#73 #198

__USA, cirka #6 miljoner.

_Frågor

#1. _Varför lämnade judarna sitt
_Palestina?

#2. _Vad var _Förintelsen?

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Israels flagga med symbolen
_Davidsstjärnan.

_Bildbeskrivning

_Israels flagga har tre vågräta
band i blått, vitt och blått. _På
det vita bandet finns en blå
sexuddig davidsstjärna.

=====

_Centrala tankar inom judendomen

_Den smorde

_När israeliterna fick en ny kung smörjdes hans huvud med olja under en särskild ceremoni. _Efter det kallades kungen för messias som betyder den smorde.

_Judarna ser sig själva som ett utvalt folk. _Gud gjorde en överenskommelse med _Abraham och lovade honom ett land där hans släkt skulle få leva. _Många judar anser därför att _Israel är deras plats på jorden. _När _Mose fick budorden på berget _Sinai lovade _Gud igen, att om folket höll sig till hans bud så skulle de vara hans speciella folk.

_Om ni lyssnar till mig och håller mitt förbund skall ni vara min dyrbara egendom framför alla andra

folk -- ty hela jorden är min ...
(_Tanakh/ __GT #2 _Mosebok #19:#5)

_Judarna tänker att de på så sätt fick i uppgift att vara ett föredöme för andra folk på jorden. _Det innebär att de ska följa de regler som _Gud gav dem och ta hand om varandra och jorden på ett bra sätt. _Den här överenskommelsen mellan det judiska folket och _Gud kallas för @förbundet.

_Berättelserna i _Tanakh visar att _Gud blir arg och straffar folket när de gör fel, till exempel när folket börjar be till andra gudar eller inte håller buden som de fått. _Men berättelserna visar också att _Gud förlåter och ger nya chanser att göra rätt.

_Gud är en. _Han är också skaparen. _Gud heter "_Jahve" på hebreiska, som är det språk _Tanakh skrevs på. _För de flesta judar är _Gud så helig att man inte vill uttala hans namn. _Man säger istället _Adonaj, som betyder "_Herren".

_Många av profeterna i judarnas historia har tröstat folket med att det någon gång i framtiden ska komma en god kung -- en @messias. _Då ska det bli fred och människor ska leva ett gott liv. _En del tror att messias ska vara en person, andra tänker att det är en tid då allt ska bli bra igen -- @@den messianska tiden;.

_Frågor

- #1. _Vad innebär förbundet mellan _Gud och det judiska folket?
- #2. _Vad betyder messias?

_Sabbaten och synagogan

_Du har redan fått läsa om att man som jude tillhör både en religion och ett folk. _Det innebär inte att alla som är judar är troende och följer religionens regler och traditioner.

::: #75 ::::::::::::::::::::::::::::::

_Hör _Israel! _Herren vår _Gud,
_Herren är en. _Du skall älska
_Herren din _Gud, av hela ditt
hjärta, med hela din själ och med
all din kraft.

(_Tanakh/ __GT #5 _Mosebok
#6:#4--#5)

_Den här versen kallas ibland för den judiska trosbekännelsen och den ber många troende judar flera gånger om dagen.

_Versen sammanfattar också tydligt de viktigaste tankarna inom judendomen. _Det finns inga regler för hur och när man ska be inom

#75

#203

judendomen, men många ber morgonbön, eftermiddags- och kvällsbön.

@_Sabbaten är den judiska vilodagen. _I _Tanakh berättas att _Gud skapade jorden på sex dagar och på den sjunde dagen vilade han.

_Därför ska också människan vila på sjunde dagen. _Sabbaten infaller på fredag kväll och varar till lördag kväll. _Under sabbaten ska man inte arbeta. _De flesta judiska familjer äter en speciell sabbatsmåltid på fredagskvällen då man dukar extra fint.

@_Synagogan är judarnas gudstjänstlokal. _Man tror att synagogor började byggas under perioder då judarna levt i fångenskap och inte haft tillgång till templet i _Jerusalem.

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_I synagogan i _Leipzig i _Tyskland har läspulpeten och talarstolen en central roll. _I alla synagogor är skåpet med arken där _Torarullarna förvaras det

#75

#204

viktigaste inslaget.

_Bildbeskrivning

_Foto. _Taget ovanifrån inne i en synagoga. _Det står fyra män vid läspulpeten och en man vid talarstolen.

=====

::: #76 ::::::::::::::::::::::::::::

_Det heligaste föremålet i en synagoga är skåpet där textrullarna med första delen av _Tanakh, @_Tora, förvaras. _När det är gudstjänst plockas textrullarna fram och man läser ur dem. _En @kantor leder församlingen i gudstjänsten.

_Kantorn sjunger till exempel före i sångerna och församlingen svarar. _I nästan alla judiska församlingar finns också en @rabbin. _Rabbinen är en lärd man eller kvinna som har studerat de judiska texterna noga och som också är religionslärare.

=== _Bildbeskrivning =====
_Foto. _Den sexuddiga
_Davidsstjärnan som hänger i en
kedja.

=====
_Inom judendomen finns det många
regler. _De flesta av dem står
nedtecknade i _Tora, den första
delen av _Tanakh, och är mycket
gamla. _En del judar följer många
regler, andra följer en del och
vissa följer inga religiösa regler
alls. _Många av reglerna handlar om
mat. _Maten man äter ska vara
@kosher, som betyder tillåten. _När
det gäller kött är reglerna
speciellt noggranna. _Kött måste
slaktas på ett speciellt sätt och
visst kött får man inte äta, till
exempel gris och häst. _Det är också
noga att inte blanda kött med
mjölkprodukter. _För de som håller
de noga på reglerna är det ett sätt
att visa att man tar sin tro och
religion på stort allvar. _Reglerna
hjälper en att tänka på _Gud oavsett
vad det gäller.

#76

#206

_Samtala. _När bad du om förlåtelse
_senast eller när förlät du någon?

_Frågor

#1. _Vad handlar firandet under _Jom
_Kippur om?

_Aktiviteten -- _Sabbaten

_Så här beskrivs sabbaten i en annan lärobok:

_Sabbaten -- vilodagen

_Gud skapade världen på sex dagar och vilade den sjunde. _Därför gav _Gud sitt utvalda folk budet att avstå från allt arbete under veckans sjunde dag. _Så förklarar troende judar bakgrunden till @sabbaten, judendomens vanligaste helgdag, motsvarande söndagen inom kristendomen.

_Sabbaten börjar på fredag kväll och varar till lördag kväll -- ett judiskt dygn varar från solnedgång till solnedgång. _I hemmen inleder kvinnan i familjen helgen genom att tända två sabbatsljus och be en bön. _Familjen sätter sig och äter en festmåltid, ofta tillsammans med vänner. _Ibland läser de ur böcker eller _Tora, sjunger eller samtalar om _Gud och världen.

_På lördag förmiddag infaller
veckans huvudgudstjänst i synagogan,
judarnas gudstjänstlokal. _Ett
viktigt inslag är läsning ur _Toran
(_Läran).

_Frågor

- #1. _ Vilken veckodag börjar sabbaten
och när slutar den?
- #2. _ Hur förklarar troende judar
bakgrunden till sabbaten?
- #3. _ Hur skiljer sig troende judars
sätt att fira vilodagen från
troende kristnas?
- #4. _ Har du någon erfarenhet av att
fira vilodagen eller motsvarande
inom din religion? _ Hur går det
till?

_Hållplats #2

_Sammanfattning

é _Det judiska folket har genom
århundradena levt i olika länder
och världsdelar.

é _Förintelsen kallas det folkmord
judarna utsattes för av nazister i
_Europa under andra världskriget.

é #1948 bildades staten _Israel.

é _Det judiska folket är utvalt av
_Gud.

é _Den judiska vilodagen sabbaten
inleds på fredagskvällen.

é _Den judiska gudstjänstlokalen
kallas synagoga.

_Viktiga ord

_Förintelsen

_Israel

_Messias

förbundet

den messianska tiden

sabbat
kantor
synagoga
rabbin
kosher
_Tora

_Frågor

- #1. _ Vilken organisation beslutade att staten _Israel skulle bildas?
- #2. _ Vad är tanken bakom att judar firar sabbat?
- #3. _ Vad innebär "förbundet"?
- #4. _ Varför ser judiska traditioner olika ut världen över?

_Viktiga högtider

_Många av de judiska riterna och högtiderna är kopplade till historiska högtider. _Vi ska först läsa om några händelser och sedan om några viktiga händelser i den judiska historien. _Händelserna återges så som de berättas i judarnas heliga skrifter.

_Nyåret -- _Rosh hashana firas i september/oktober. _Då uppmärksammar man _Gud som skaparen och blåser in det nya året med ett shofarhorn.

_Hornet är tillverkat av horn från ett djur till exempel antilop.

_Försoningsdagen -- _Jom _Kippur är judarnas viktigaste religiösa fest. _Den är så viktig för att den handlar om förlåtelse. _När _Gud förlåter är det lättare att förlåta varandra.

_Chanukka -- firas till minne av en tempelinvigning. _Under _Chanukka
#78 #212

tänder man ljus i den åttaarmade ljusstaken, _Chanukkia.

_Påskan -- pesach är en helg som handlar om befrielse. _Judarna firar minnet av uttåget ut _Egypten.

_Under påskan äter man en speciell påskmåltid där de olika rätterna ska påminna om händelser under uttåget.

_Under påskan äter man bara bröd som inte är jäst som en påminnelse om flykten från _Egypten #3500 år tidigare. _När de flydde fick de bara med sig bröd som inte jäst enligt _Gamla _Testamentets berättelser.

_Berättelsen om _Moses födelse

_En annan viktig person i judarnas historia är @_Mose. _Om honom berättas det också i första _Moseboken i _Tora. _Det berättas att _israeliterna, _Jakobs släktingar, blev bofasta i _Egypten och att de blev fler och fler. _Då började farao bli rädd för dem. _De blev så många att de skulle kunna ta över hela landet. _Egyptierna började då förtrycka israeliterna och använde dem som slavar. _För att _Israels folk inte skulle bli för många bestämde farao att alla nyfödda israeliska pojkar skulle dödas.

_En av de nyfödda pojkarna hette _Mose. _När _Mose var tre månader gammal kunde hans mamma inte gömma honom längre utan satte ut honom i vassen i floden _Nilen i hopp om att någon skulle hitta honom. _Faraos dotter, som badade i floden, hittade _Mose och uppfostrade honom sedan

som sin egen son.

__Mose växte upp vid det egyptiska hovet och levde ett gott liv men han tillhörde det israelitiska folket.

__En dag fick han se hur en egyptier misshandlade en israelitisk arbetare. __Han blev väldigt arg och slog ihjäl egyptiern. __Efter det blev han tvungen att fly. __I grannlandet

__Midjan arbetade __Mose som fåraherde. __Precis som __Abraham fick

__Mose uppleva att __Gud talade till honom. __En dag såg han en buske som brann, men den brann inte upp. __Från busken hörde han __Guds röst som sa ungefär så här:

-- __Var inte rädd, jag är __Abrahams, __Isaks och __Jakobs __Gud. __Gå tillbaka till __Egypten. __Jag ska hjälpa dig att föra __Israels folk tillbaka till __Kanaans land.

__Tillsammans med sin bror __Aron gick __Mose till farao och krävde att han skulle låta __Israels folk lämna __Egypten. __Farao var inte alls

intresserad av att låta israeliterna gå. Tvärtom. Han ville att Israels folk skulle stanna och jobba för honom.

Då sände Gud tio fruktansvärda plågor över Egypten. Allt vatten förvandlades till blod, landet blev invaderat av paddor och gräshoppor åt upp all säd. Efter varje plåga ångrade sig faraö och sa till Mose att Israels folk skulle få gå. Men han tog snabbt tillbaka det löftet.

Nio gånger upprepades plågorna. Faraö gav sig ändå inte, inte förrän den sista, tionde plågan kom. Då hotade Mose med att alla förstfödda i Egypten skulle dö. Israeliterna fick i uppdrag av Mose att slakta ett lamm och stryka lammets blod runt sina dörrar. Då skulle dödens ängel se blodet och gå förbi och låta barn och husdjur leva.

::: #80 :::::::::::::::::::::::::::::::

När faraos egen son dog lät han till slut israeliterna gå. Då blev det bråttom att komma iväg. Det israeliska folket åt därför i all

hast sin första påskmåltid som bestod av osyrat bröd som är bröd som inte hunnit jäsa och lammet som de slaktat. På hebreiska heter påsk @pesach och betyder ungefär "att gå förbi". Idag firar judarna pesach till minne av att de räddades och kunde lämna fångenskapen i _Egypten.

_Frågor

- #1. _Hur klarar sig israeliterna undan den sista plågan?
- #2. _Vad betyder pesach?

_Berättelsen ökenvandringen

_Israels folk vandrade iväg och tog med sig allt de ägde. _Men israeliterna hann bara fram till stranden av _Röda _Havet innan faraο ångrade sig och skickade soldater efter dem. _Nu var _Mose och hans folk illa ute. _Då delade sig havet och israeliterna kunde gå över till andra sidan mellan två jättelika murar av vatten. _När faraοs trupper hann fram till _Röda havet red de rakt ut mellan de båda vattenmurarna. _Då slog havet ihop över deras huvuden och dränkte dem.

_Tora berättar vidare om hur israeliterna vandrar länge genom _Sinai öken. _Enligt texterna i _Tora tog det dem fyrtio år att komma fram till _Kanaans land.

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Man har gjort många filmer om utvandringen ur _Egypten. _Denna bild är från filmen _The _Prince of _Egypt.

_Bildbeskrivning

_Filmfoto ur den tecknade filmen. _Hundratal, kanske tusentals, människor vandrar genom ett bergigt ökenlandskap. ,

=====

::: #81 ::::::::::::::::::::::::::::::

_De tio budorden -- _Toran

_Vid ett berg som kallas _Sinai hände något viktigt. _Gud uppenbarade sig för _Mose och han fick ta emot @_Tora -- _Guds lära eller lag. _De viktigaste i läran, de tio budorden, ristades in på två stentavlor. _Mose visade folket buden och de lovade att följa dem. _Gud lovade i sin tur att _Israels folk skulle vara hans utvalda folk.

_De tio budorden

- #1. _Jag är _Herren, din _Gud, som förde dig ut ur _Egypten, ut ur slavlägret.
- #2. _Du skall inte ha andra gudar vid sidan av mig. _Du skall inte göra dig någon bildstod eller avbild. _Du skall inte tillbe dem eller tjäna dem ...
- #3. _Du skall inte missbruka _Herrens, din _Guds, namn ...
- #4. _Tänk på att hålla sabbatsdagen helig ...
- #5. _Visa aktning för din far och din mor ...
- #6. _Du skall inte dräpa.
- #7. _Du skall inte begå äktenskapsbrott.
- #8. _Du skall inte stjäla.
- #9. _Du skall inte vittna falskt mot din nästa.
- #10. _Du skall inte ha begär till din nästas hus ...

_Tanakh/ __GT _Andra _Mosebok
#20:#2--#20:#17

#81

#220

_Tillsammans byggde sedan folket en speciell låda åt stentavlorna.

_Lådan kallades för @arken och var så helig att man bar den i speciella stänger.

_Frågor

#1. _Vad betyder _Tora?

#2. _Vilket av budorden visar att judendomen är en monoteistisk religion, det vill säga att man bara ska tro på en _Gud?

_Ugglan säger: _Stentavlor låter opraktisk, är inte papper bättre?

_Aktiviteten -- _De tio budorden

_Mose fick ta emot _Tora -- _Guds lära eller lag på berget _Sinai.

_Den viktigaste delen är de tio budorden. _Vi ska nu titta närmare på de budorden. _Berättelsen om

_Moses och hur han fick ta emot tio _Guds bud på _Sinai finns också i _Gamla testamentet.

_Frågor

#1. _Ge ett exempel på ett bud som handlar om hur man ska uppföra sig mot andra människor.

#2. _Flera av buden tar upp saker som är förbjudna enligt lag i _Sverige idag. _Vilka är det?

#3. _Vilka budord handlar om hur människor ska förhålla sig till _Gud?

#4. _En biskop i _Svenska kyrkan, _Lennart _Koskinen, har gett förslag på hur man kan tolka de tio budorden. _Så här tänker han att man kan tolka ett av dem:

#81

#222

"_Dela din medmänniskas glädje över att hon har fått en bra bostad." _Vilket budord är det han tolkat?

#5. _Formulera med egna ord hur du tror att biskopen har tolkat det nästsista budet.

_Senait _Bolin

_Utkik
_Religion #4--#6

_Överförd från andra upplagan,
utgiven av _Gleerups _Utbildning
_AB, #2022, med _ISBN
#978-#91-#511-#0735-#6
_Specialpedagogiska skolmyndigheten
#2023

_Volym sex av tio

_Till punktskriftsläsaren

_Det finns många bilder till den här boken. _Många bilder är beskrivna och det är alltifrån kyrkor, miljöer och händelser.

_Det finns bara en bild som är ritad och det är symbolerna för världsreligionerna. _Bilderna blir ett komplement till bildbeskrivningen av de fem symbolerna.

_I boken finns det en tecknad figur, en brun uggle med stora runda glasögon. _Ugglan säger saker till läsaren med hjälp av pratbubblor.

_I din bok står det _Ugglan säger:

_I slutet av varje avsnitt finns en aktivitet. _Oftast är det frågor på texten som du läst. _Ibland handlar frågorna om bilder och då är de beskrivna.

_Lycka till!

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~åspsm.se

_Innehåll volym sex

_Siffran inom parentes hänvisar till
förlagans sidor.

_Till punktskriftsläsaren_I

_Viktiga riter (#82).....#224

_Olika judiska riktningar (#83).#227

_Hållplats #3 (#84).....#230

_Fördjupningar (#85).....#232

#1 _Josef och hans bröder

(#85).....#232

#2 _Saul, _David och _Salomo

(#86).....#236

#3 _Fångenskapen i

_Babylonien (#88).....#241

#4 _Psalmer, dikter och

ordspråk (#89).....#244

_Islam (#90).....#247

_Centrala tankar inom islam

(#91).....#249

_Koranen -- _Islams heliga

skrift (#91).....#251

_Aktivitet -- _Tolka heliga

texter (#93).....#255

_Ii

_ Heliga handlingar -- fem pelare	
som stöd för tron (#94).....	#258
_ Hållplats #1 (#98).....	#268

_Viktiga riter

_När ett barn föds har man en namngivningsceremoni i synagogan.

_Ofta blir det också fest för familj och vänner. _Alla pojkar ska enligt traditionen omskäras när de är åtta dagar gamla. _Det innebär att man opererar bort förhuden från penis.

_Enligt traditionen gav _Gud _Abraham i uppdrag att omskära alla som tillhörde hans släkt. _Det blev ett synligt tecken på att man tillhörde det utvalda folket.

_Omskärelsen är viktigt även för många av de judar som inte bryr sig så mycket om religionen.

_Alla barn blir i #12--#13-årsåldern ansvariga för sina egna handlingar inför _Gud. _Då får de gå på kurs hos rabbinen i synagogan och lära sig mer om vad det innebär att vara jude. _Som avslutning hålls en ceremoni i synagogan. _Pojkarna blir då @@bar mitzva; och flickorna

@@bat mitzvai, budets son eller dotter. Vid ceremonin är det vanligt att barnen för första gången får läsa ur de stora Tora-rullarna inför hela församlingen. Därefter är det fest och många får då fina presenter.

Familjen spelar en viktig roll inom judendomen. Därför är bröllopet och bildandet av en ny familj en stor händelse. Bröllopet leds av en rabbin. På ett judiskt bröllop står brudparet under en baldakin, ett tak av tyg, som ska vara en symbol för deras framtida hem. Under vigseln krossar mannen ett glas med foten för att visa att livet innehåller både glädje och sorg.

Samtala. Läs trosbekännelsen igen. Vilka centrala tankar inom judendomen kan du hitta där?

_Frågor

#1. _Vid vilken ceremoni blir man ansvarig för sina egna handlingar inför _Gud?

#2. _Var har man namngivningsceremonin?

=== _Bildtext =====

_Flickan läser ur _Tora med hjälp av en läspinne under sin bat mitzva.

=====

_Olika judiska riktningar

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Två ortodoxa judiska pojkar i
_Jerusalem bär säckar med lök som
_skänkts till fattiga inför
_påskfirandet.

_Bildbeskrivning

_Foto. _Den ena pojken är klädd
i vit skjorta och svart kavaj och
har en svart hatt på huvudet. _Den
andra, som ser ut att vara yngre,
har rutig skjorta och keps. _Bägge
har de håret format i två långa
korkskruvslockar vid öronen.

=====

_Eftersom judarna under historiens
gång levt splittrade i olika delar
av världen har religionen också
utvecklats på olika sätt. _Judar har
tagit intryck av kulturen i just de
länder de levt.

I Europa uppstod till exempel ett jüdiskt språk som kallas @jiddisch. Det liknar tyskan men har också en del hebreiska ord. Idag är jiddisch ett av Sveriges officiella minoritetsspråk.

Judendom kan alltså se olika ut beroende på var i världen du befinner dig. Vissa skillnader är tydliga och visar att det finns olika grupper som ser på sin religion på olika sätt. De @ortodoxa judarna håller hårt på alla regler som finns i Tanakh och Talmud och tycker inte att de ska förändras. @Konservativa judar tycker också att reglerna är viktiga och att de ska följas, men menar att de måste förändras efter den tid vi lever i nu. @Liberala judar tycker inte att de gamla reglerna behöver följas. De tycker att det ska vara upp till var och en hur man vill leva som jude.

_Samtala. _Vilka likheter och
_skillnader kan du se med andra
religioner vad det gäller riter
under livets gång?

_Frågor

_Vad kallas det språk som är en
blandning av hebreiska och andra
europeiska språk, t.ex. tyskan?

_Hållplats #3

_Sammanfattning

é _Judarna firar påsken till minne av uttåget ur _Egypten.

é _På berget _Sinai tar _Moses emot tio _Guds bud och _Torā -- _Guds lära eller lag.

é _Barn i #12--#13 års åldern "konfirmeras" firar bar mitzva (pojkar) bat mitzva (flickor). _De får då läsa ur _Tora för första gången och betraktas som ansvariga för sina handlingar inför _Gud.

é _Jiddisch är namnet judarnas språk och ett officiella minoritets-språk.

é _Det finns olika riktningar inom judendomen, t.ex. liberal judar, konservativa och ortodoxa.

_Viktiga ord

nyår
försoningsdagen

chanukka
pesach
påsk
_Mose
_arken
_Tora
bar mitzva
bat mitzva
jiddisch
ortodox
liberal
konservativ

_Frågor

- #1. _Kan du koppla någon judisk högtid till en berättelse ur judarnas historia?
- #2. _Vad är omskärelse och varför görs det?
- #3. _Vad är jiddisch?
- #4. _Berätta om bar mitzva och bat mitzva.
- #5. _Vad är skillnaden mellan konservativa och liberala judar?

_Fördjupningar

#1 _Josef och hans bröder

_I första _Moseboken i _Tora kan vi läsa berättelsen om _Josef och hans bröder som ju var söner till patriarken _Jakob. _De två yngsta hette _Josef och _Benjamin och de var mycket bortskämda. _De fick finare kläder än de andra bröderna och de behövde inte arbeta.

_Bröderna tyckte att särskilt _Josef var mallig och överlägsen i sitt sätt att vara mot dem. _Det berättas att bröderna sålde _Josef till handelsmän som var på väg i karavan till _Egypten. _De kom överens om att säga till sin far att _Josef blivit uppäten av ett rovdjur.

_Josef i _Egypten

_Köpmännen tog med sig _Josef genom öknen till _Egypten. _Där sålde de

honom till farao, kungen i _Egypten.
_Josef kunde tyda drömmar. _En
drömtydare kunde få stor betydelse
på den här tiden. _Det berodde på
att människor trodde att sådant de
drömde kunde gå i uppfyllelse, men
de kunde inte själva förstå riktigt
hur.

_Drömtydarnas jobb var att tyda
drömmarna, att tala om vad de betyd-
de. _Josef blev en sådan drömtydare.

_Farao hade ofta drömmar han inte
kunde förstå och då kallade han till
sig _Josef. _Vid ett tillfälle
berättade han:

"_Jag drömde att jag stod på
_Nilstranden. _Upp ur floden kom
då sju feta och fina kor och
började beta i strandgräset.

_Efter dem kom sju andra kor upp,
så eländiga och fula och magra att
jag aldrig sett så fula kor i hela
_Egypten. _Och de magra och fula
korna åt upp de sju första, de
feta."

(_Tanakh/___GT #1 _Mos
#41:#17--#20)

_Josef funderade en stund och sa sedan:

"_Det är som jag redan har sagt farao: _Gud har visat farao vad han tänker göra. _Det skall komma sju år med stort överflöd i hela _Egypten. _Men efter dem kommer sju hungerår, så svåra att man inte skall minnas något av överflödet som var i _Egypten."

(_Tanakh/___GT #41:#28--#30)

::: #86 :::::::::::::::::::::::::::::::

_Farao blev bekymrad och frågade _Josef om råd. _Josef föreslog att under de sju goda åren skulle säden sparas i lador. _Om de var extra sparsamma kunde de ju till och med sälja säd till andra folk. _Farao tyckte _Josefs idé var så bra att han gjorde _Josef till sin närmaste man.

_Det skulle visa sig att _Josef hade rätt. _Efter sju år kom andra folk för att köpa säd av egyptierna. _Bland annat kom _Josefs bröder, men
#86 #234

de kände inte igen sin bror. Josef däremot, kände igen dem, men han talade inte om det. I stället ville han testa om de fortfarande var lika elaka och avundsjuka.

När de var på väg hemåt igen upptäckte de att de var förföljda.

Josef hade skickat sina tjänare efter dem. I den yngste brodern

Benjamins säck hittade de en silverbägare. Fastän bröderna lovade att de inte var några tjuvar, fick de följa med tillbaka till Josef.

Josef låtsades vara arg och sa att Benjamin skulle stanna hos honom som slav, men de andra kunde få återvända hem.

Då steg en av bröderna fram:

"Om jag kommer hem till min far och vi inte har med oss pojken som han är så fäst vid, och han ser att pojken inte är med, så blir det hans död."

(Tanakh/ GT #1 Mos #44:#30)

"_Därför ber jag dig, herre, att du låter mig stanna som slav hos dig i stället för pojken, så att han får fara hem tillsammans med sina bröder."

(_Tanakh/___GT #1 _Mos #44:#33)

_Då förstod _Josef att hans bröder hade ändrat sig och att han inte behövde testa dem mer. _När han talade om för dem vem han var, blev de så glada att de grät. _De lovade att återvända till _Kanaans land och hämta _Jakob så att de alla kunde bosätta sig i _Egypten.

#2 _Saul, _David och _Salomo

_Nästa del av _Tanakh kallas @profeterna eller @_Neviim och den berättar om hur det gick för israeliterna när de kommit fram till _Kanaans land. _Berättelserna handlar om att folket och deras kungar ofta hade svårt att följa de bud som de fått av _Gud. _Då skickade _Gud profeter för att påminna dem om hur

#86 #236

__Gud ville att de skulle leva.

__Några av kungarna som det berättas om har fått särskilt stor betydelse i den judiska historien.

__Så här berättas det om dem:

::: #87 ::::::::::::::::::::::::::::

__Saul

__Gud gav i uppdrag åt en profet som hette __Samuel att välja en kung åt __Israels folk. __Det blev en man som hette __Saul.

__Till en början var __Saul framgångsrik och startade flera krig mot fienderna, filistéerna. __Men framgångarna gjorde honom högfärdig och han vände sig bort från __Gud. __Då började det också gå dåligt för __Israels folk och __Samuel fick i uppgift av __Gud att se sig om efter en ny kung.

__David

__Israeliterna hade besekrat nästan alla de främmande folken i __Kanaan.

__Deras mäktigaste fiende var

#87

#237

filistéerna som bodde i området vid kusten mot Medelhavet. Filistéerna var svåra att besegra eftersom de hade en jättelik krigare som hette Goljat, som var mycket skrämmande.

En dag kom en herdepojke som hette David till israeliternas läger. Han bad att få försöka ge sig på Goljat och utmana honom. Ingen trodde David skulle klara det men kung Saul gick med på att låta honom försöka. David struntade i att ha rustning på sig och tog bara med sig sin slunga och fem släta stenar.

När Goljat tog några steg fram mot David fick David snabbt upp en sten ur sin väska. Han la den i slungan och slungade iväg den mot Goljat med en sådan kraft att stenen träffade mitt i jättens panna. Han föll genast framstupa och blev liggande på marken, död.

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Herdepojken _David fäller den stora krigaren _Goljat med en sten och sin slunga. _Slunga har använts som vapen under tusentals år.

_Bildbeskrivning

_Teckning. _Med slungan, en lång läderrem, skickar _David iväg en sten mot _Goliat som träffas i huvudet.

=====

_När _Saul dog blev _David kung. _I texterna beskrivs han som en duktig krigare och psalmdiktare. _Under kung _Davids tid blev _Jerusalem huvudstad i landet.

_Salomo

_Salomo var _Davids son och under _Salomos tid beskrivs landet som mycket mäktigt. _Salomo lät bygga ett tempel i _Jerusalem. _I templet förvarades arken med stentavlorna

#87

#239

och här firade folket de stora högtidsdagarna. En gång om året på förlösningsdagen gick översteprästen in i det allra heligaste, till arken. Där bad han Gud om förlåtelse för alla de synder folket gjort under året.

Salomo beskrivs som en ovanligt vis och klok kung och det berättas att människor kom från andra länder för att få råd av honom. Men israeliterna fick också offra mycket för att kung Salomo skulle kunna bygga tempel och palats. Många blev fattiga och behandlades illa.

Frågor

David besegrade Goliat, en herdepojke besegrar en stor krigare. Kan du ge ett modernt exempel där David besegrat Goliat?

#3 _Fångenskapen i _Babylonien

_När _Salomo var död kom
_israeliterna i bråk med varandra.
_Landet delades på #900-talet f.v.t.
i två små riken, _Israels rike
(_Nordriket) och _Juda rike
(_Sydriket) _Så småningom erövrades
båda rikena av stora och mäktiga
folk som bodde vid de två floderna
_Eufkrat och _Tigris.
_Först kom assyrierna och intog
_Israels rike år #722 f.v.t.
_Babylonierna besegrade sedan _Juda
rike år #586 f.v.t. _Babylonierna
förstörde också templet i _Jerusalem
och tog med sig _Israels folk som
fångar till _Babylonien. _Den här
tiden i israeliternas historia
brukar man kalla "den babyloniska
fångenskapen". #538 f.v.t. fick
folket lov att återvända. _Då
började de bygga upp templet igen.

_Profeterna och hoppet för framtiden

_Varför gick israeliternas rike under? _Texterna i _Tanakh säger ofta att svaret på den frågan var att de inte hållit sitt förbund med _Gud. _De hade bätt till andra gudar och inte hållit de regler och bud som de fått av _Gud.

_Profeterna var män och kvinnor som _Gud valt ut för att försöka få israeliterna på bättre tankar. _Det finns många profetböcker som handlar om deras budskap. _Profeternas uppgift var att berätta om vad _Gud ville men också ge hopp inför framtiden.

_Det var ingen lätt uppgift. _Profeterna varnade ofta folket för vad som skulle hända om de inte följde _Guds bud. _Om människorna inte ville lyda blev de stränga och hotade med att hemska saker kunde hända.

_Men profeternas uppgift var inte bara att hålla strafftal. _De skulle också berätta om ett bättre liv i en

tid då alla krig tagit slut. _Då skulle en god kung regera och en ny, fredlig tid skulle börja, @@den messianska tiden;. _Det gav det israelitiska folket hopp om att livet på jorden en dag skulle bli bra igen.

_Frågor

_Vilka fördelar och nackdelar finns det med en stark ledare?

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Debora var profet, ledare och domare i krigstid, krigare och rådgivare hos israeliterna för tusentals år sedan. _Hon är en av få kvinnliga profeter som nämns i _Gamla _Testamentet.

_Bildbeskrivning

_Målning. _En fantasibild av _Debora. _Hon sitter på en tron, som en kunglighet. _Runt henne finns kvinnor och män till häst. och det ser ut som det pågår ett

#88

#243

krig i bakgrunden. _En soldat står framför henne och hon pekar ut order. _Ovanför henne svävar små änglar.

=====
::: #89 ::::::::::::::::::::::::::::::

#4 _Psalmer, dikter och ordspråk

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Vilket ordspråk passar till denna bild?

_Bildbeskrivning

_Foto. _Två vita fågelungar med svart näbb tittar ut under mammans vingar.

=====
_Den sista delen av _Tanakh kallas @skrifterna eller @_Khetuvim och innehåller flera olika sorters texter. _En del av dem är berättelser men det finns också psalmer, dikter och ordspråk. _Psaltaren är en bok som innehåller böner och sånger som man tror användes i

#89

#244

templet. I många av psalmerna står kung David som författare.

Ordspråksboken och Predikaren innehåller visdomsord och ordspråk.

En del av dem tror man att kung

Salomo har sagt. Kanske känner du igen de här:

Den som gräver en grop åt andra faller själv däri.

(Tanakh/ GT Ordspråksboken #26:#27)

Den som tillhör de levandes skara har ännu något hopp.

(Så länge det finns liv finns det hopp.)

(Tanakh/ GT Predikaren #9:#4)

... göm mig i dina vingars skugga (att ta någon under sina vingars skugga betyder att man skyddar någon)

(Tanakh/ GT Psaltaren #17:#8)

Ett mjukt svar stillar vrede.

(Tanakh/ GT Ordspråksboken #15:#1)

_Höga visan är dikter och sånger om kärlek. _En del tänker att det är sånger som handlar om kärleken mellan en kvinna och en man, medan andra tolkar det som att sångerna handlar om kärleken mellan _Gud och _Israels folk.

_Frågor

_Vilka andra ordspråk känner du till? _Vad betyder de?

_Islam

_Islam är världens näst största religion och har över en och en halv miljard anhängare. _De som tillhör islam kallas muslimer. _Islam har mycket gemensamt med både judendomen och kristendomen. _Den viktigaste tanken inom islam är att det bara finns en _Gud. _I _Sverige har islam vuxit eftersom många människor från muslimska länder över hela världen har flyttat eller flytt hit.

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_En av _Malmös moskéer.

_Bildbeskrivning

_Foto. _En vit huvudbyggnad med grönt kupoltak. _Bredvid står två smala höga torn med spetsiga tak.

_På varje torn finns det två balkonger.

=====

_Läs om ...

é islams centrala tankegångar.
é hur muslimer utövar sin tro.
é hur islam påverkar samhället och
hur samhället påverkar islam.
é _Muhammed och _Koranen.

_Centrala tankar inom islam

_Den viktigaste tanken inom islam är att _Gud är en. _På arabiska är ordet för _Gud, _Allah. _Muslimer tror att _Allah har skapat världen och människorna. _Allah vill människorna väl och är förlåtande.

_Men det är viktigt att människorna tar ansvar för sina handlingar.

_Allah förlåter den person som ångrar det som den gjort fel.

_Muslimer tror på ett liv efter döden. _Om man levt rätt kan man då få leva med _Allah i paradiset. _Den som inte levt efter _Allahs vilja kommer att straffas på _Domens dag enligt muslimer.

@_Koranen är islams heliga skrift.

_Muslimer tror att det är _Guds ord till människorna. _Muhammed är den störste och siste profeten. _Det var

_Muhammed som fick ta emot _Allahs budskap och uppdraget att sprida det vidare till andra människor.

_Samtala. _Känner du igen några
tankar från kristendomen?

_Frågor

#1. _Vilken är den viktigaste tanken
inom islam?

#2. _Vad händer efter döden?

_Koranen -- _Islams heliga skrift

@_Islam är ett arabiskt ord och betyder "underkastelse"- för _Guds vilja. _Muslim betyder "den som överlämnar/underkastar sig" (till _Gud).

_Den text som _Muhammed fick av ängeln _Gabriel skrevs ner på arabiska och boken fick heta _Koranen, som betyder "läsning". _För muslimer är hela _Koranen en kopia av den sanna _Koranen som finns hos _Allah i himlen. _Det är _Guds ord med budskap till människorna och kommer direkt från _Allah genom _Muhammed.

_Eftersom det är _Guds egna ord får innehållet i _Koranen inte ifrågasättas eller förändras.

_Därför menar muslimer att _Koranen helst ska läsas på arabiska, det språk den skrevs på. _De flesta muslimer bor inte i arabisktalande länder men lär sig ändå arabiska för

att kunna läsa _Koranen på bästa sätt.

_Koranen är indelad i avsnitt som kallas @suror. _Det finns #114 suror totalt. _Den första suran kallas ibland för "skriftens moder".

_I _Guds, den nåderikes, den barmhärtiges namn!

_Lov och pris tillkommer _Gud, världarnas _Herre, den nåderike, den barmhärtige som allsmäktigt råder över _Domens dag!

_Led oss på den raka vägen -- den väg som de vandrat som _Du har välsignat med _Dina gåvor; inte de som har drabbats av _Din vrede och inte de som har gått vilse!

(_Koranen, sura #1:#1--#7)

::: #92 ::::::::::::::::::::::::::::::

=== Bildtext =====

_Några personer studerar _Koranen i en moské. _Det är vanligt att man läser och diskuterar innehållet i _Koranens olika suror tillsammans.

=====

I Koranen finns det inte lika många berättelser som det finns i Gamla och Nya testamentet i Bibeln (judarnas och de kristnas heliga skrifter). Däremot finns det många råd och regler om vad som är rätt och orätt.

Koranen berättar om Allah. Allah kan vara mycket sträng och döma dem som inte lever efter hans bud, men han är också god och förlåtande. Det är därför alla suror i Koranen utom en börjar med att tala om att Allah visar medlidande med människorna och förlåter dem.

Samtala. Finns det någon regel som du måste följa fastän du inte förstår varför?

Abraham och Ismael

En av de få berättelserna i Koranen handlar om Abraham och hans son Ismael. Enligt berättelsen hade Gud bett Abraham att offra sin egen son Ismael. Abraham

ville lyda _Gud i allt. _Han ska ha tagit med sig _Ismael till en offerplats och gjort sig beredd att döda sin son. _Då stoppade _Gud honom och _Abraham hade klarat testet.

_Den här berättelsen finns också i den judiska och kristna _Bibeln, men där är det istället sonen _Isak som ska offras. _Budskapet i berättelsen är att människan ska lita på _Gud och göra som han vill även om man inte själv förstår varför.

_Frågor

- #1. _Vad betyder namnet _Koranen?
- #2. _Hur många suror finns det i _Koranen?

_Aktivitet -- _Tolka heliga texter

_Troende muslimer, judar och kristna vänder sig till en _Gud. _När anhängarna bara vänder sig till en _Gud säger man att religionen är monoteistisk. _Innan _Muhammed tog emot _Koranen var det vanligt att folk på den _Arabiska halvön vände sig till många och olika gudar. _Så var det också i _Kanaans land innan judendomen växte fram. _Att judarna bara ska vända sig till en _Gud var en viktig del i det avtal _Abraham slöt med _Gud.

_Läs de tre citaten nedan och svära sedan på frågorna:

_A.

_Vi tror på _Gud _Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare. _Vi tror ock på _Jesus _Kristus, hans enfödde _Son, vår _Herre, vilken är avlad av den helige _Ande, född av jungfrun _Maria, pinad under _Pontius

_Pilatus, korsfäst, död och
_begraven, nederstigen till
_dödsriket

_Ur _Apostoliska trosbekännelsen

_B.

_Jag vittnar om att det finns
_ingen gud utom _Gud och att
_Muhammed är hans profet.

_Koranen sura #37:#35, #47:#19
_och #48:#29

_C.

_Hör, _Israel! _Herren är vår
_Gud, _Herren är en. _Du skall
_älska _Herren, din _Gud, av hela
_ditt hjärta, med hela din själ och
_med all din kraft.

_Tanakh/ __GT _Femte _Mosebok
_#6:#4--#5

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Muhammed och _Allah skrivet på
_ett konstnärligt sätt. _Varken
_Muhammed eller _Allah får
_avbildas, men vackert skrivna ord
_eller citat ur _Koranen är vanligt

#93

#256

som utsmyckning.

_Bildbeskrivning

_Två skyltar med arabiska skrivtecken. Ovanför står en översättning i latinska bokstäver: Muhammed och Allah-God. Skyltarna är gröna och rikt dekorerade i med mönster.

=====

_Frågor

- #1. _Vilket citat hör till jude-
domen?
- #2. _Vilket citat hör till
kristendomen?
- #3. _Vilket citat hör till islam?
- #4. _Förklara med egna ord hur
citaten visar att man i de tre
religionerna bara tror på en _Gud.

_Heliga handlingar -- fem pelare som stöd för tron

_I islam finns det fem heliga handlingar, saker man gör, som ska hjälpa den som är muslim att hålla fast vid sin tro. _De kallas också för de fem pelarna, alltså något som står starkt och som man kan bygga sin tro på.

_Ibland liknas de här fem handlingarna vid _Fatimas fem fingrar. _Fatima var _Muhammeds dotter och är en viktig förebild inom islam. _Fatimas hand har blivit en symbol inom islam och varje finger står för en levnadsregel, eller pelare. _De fem pelarna är trosbekännelse, bön, skatt, fasta och vallfärd.

_Trosbekännelsen

_Den första pelaren är tron:

_Jag vittnar om att det finns
_ingen gud utom _Gud och att
_Muhammed är hans profet.

_Den här @trosbekännelsen kallas
@shahada på arabiska. _Det betyder
vittnesbörd. _Den säger vad muslimer
ska tro. _Den är enkel och säger att
det finns bara en enda _Gud, _Allah,
och att _Muhammed är hans profet. _I
kristendomen tror man att _Jesus
också var gudomlig, en del av _Gud,
precis som den helige _Ande. _Så är
det inte i islam och det är viktigt
att det står i trosbekännelsen.

_Frågor

- #1. _Vilket är det viktigaste
_innehållet i trosbekännelsen?
- #2. _Vad symboliserar _Fatimas hand?

=== Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Muhammeds dotter hette _Fatima.
_Hennes hand symboliserar de fem
pelarna, en pelare för varje
finger. _Det är vanligt att man
bär _Fatimas hand som smycke.

_Bildbeskrivning

_Foto. _Tretton stycken _Fatimas
händer i trä som hänger på en
vägg. _De är målade i glada färger
och smyckade med blommor och blad.

=====

::: #95 ::::::::::::::::::::::::::::::

_Bönen

_Alla muslimer ska be fem gånger
varje dag vid speciella tidpunkter
med huvudet vänt mot den heliga
staden _Mekka. _Man kan be på den
plats man är just då eller i en
@moské. _Ordet moské betyder just
"plats där man ber" på arabiska.

_Bredvid moskén finns ett torn som
kallas @minaret. _Därifrån ropas
bönetimmarna ut. _Förr var det en

#95

#260

man som stod i tornet och ropade, men idag använder man oftast en inspelad röst istället.

En tradition som är viktigt för muslimer är att tvätta sig innan man ber. Man tvättar sig om händerna och underarmarna, om fötterna och nederdelen av benen och om ansiktet. Sedan lägger man sig på knä på en speciell bönematta och ber med pannan mot marken. Äldre människor, som bett troget hela sitt liv, kan få hård och tjock hud i pannan. Det visar att man bett mycket och det är man stolt över.

Middagsbönen på fredagar är veckans viktigaste bönetillfälle.

Då samlas man i moskén för att bett tillsammans. I muslimska länder är man ledig på fredagen. Då leds bönen av en imam som också berättar och förklarar Koranen.

Imamen leder fredagsbönen, ger råd i religiösa frågor, leder vigslar och begravningar och undervisar om Koranen. De flesta imamer är män men det finns även kvinnliga imamer.

Den viktigaste bönen kallas
@@ Al-Fatiha. Det är inledningen
i den första suran i Koranen, som
du kunde läsa tidigare i avsnittet.
Den är med vid alla bönetillfällen
på dygnet.

I moskéer ber oftast män och
kvinnor i olika rum eller våningar.
Det är en tradition som man
förklarar med att man ska kunna
koncentrera sig fullt ut på bönen
och Allah.

Frågor

- #1. Vilken dag i vecka är det
viktigast att gå till bönen i
moskén?
- #2. Hur förbereder man sig för
bönen?

Skatten

@@ Den religiösa skatten; eller
avgiften kallas zakat på arabiska.
Det är pengar eller något annat som
man ger bort till människor som har
det svårt. Från början var avgiften
#95 #262

ett sätt att ta hand om samhällets alla fattiga och sjuka människor, de som inte kunde försörja sig själva.

Muslimer menar att Muhammed, med Allahs hjälp, ville bygga upp ett samhälle som var bra för alla.

Numera betalar man den religiösa skatten en gång om året. Ofta lämnar man den till den moské man brukar besöka.

::: #96 ::::::::::::::::::::::::::::::

=== Bildtext =====

Zakat eller den religiösa skatten betalas oftast i slutet av fastan, Ramadan. Den går bland annat till välgörenhet. Här betalar man zakat i en moské i Singapore.

=====

När man ger till andra måste det vara uppriktigt. Troende muslimer menar att det är viktigt att ge av kärlek till dem som har det svårt.

Koranen säger att sådant man ger frivilligt till andra människor som behöver hjälp är mer värt än att bara ge det man måste.

#96

#263

_Frågor

#1. _Vad är zakat?

#2. _Med vilken inställning ska man lämna sin zakat?

_Fastan

_Under @fastan varken äter eller dricker muslimer, så länge som solen är uppe. _Det är svårt att inte äta och dricka under en hel dag. _Därför behöver inte små barn, gravida kvinnor, gamla eller sjuka människor fasta.

_Fastan infaller under månaden @ramadan, som är den nionde månaden under det islamska året. _När solen gått ner får man lov att äta och dricka. _I vissa delar av världen kan det bli en lång väntan innan man får äta. _Så är det till exempel i _Sverige på sommaren.

_Fastan är till för att man ska kunna förstå hur fattiga och svältande människor känner. _Det är också ett sätt att lära sig att

#96

#264

behärska sig, alltså stå ut med att vänta på något. Att fasta kan vara ett sätt att koncentrera sig på Gud. Det sägs också att profeten Muhammed fastade när han tog emot Koranen. För många muslimer är det den främsta anledningen att fasta.

Frågor

#1. Vad är tanken med fastan?

#2. När infaller fastan?

Ugglan säger: Fastan finns i många andra religioner.

::: #97 ::::::::::::::::::::::::::::::

Vallfärden

Någon gång i sitt liv ska en troende muslim göra en @vallfärd, om man har möjlighet. En vallfärd är en resa till en helig plats. @Hajj kallas vallfärden till Mekka. I Mekka finns @Kaba. Kaba har formen av en kub och står på gården till den stora moskén i Mekka.

Vallfärden gör man under den
#97

#265

sista månaden på året. _Då är det väldigt mycket människor i _Mekka. _Många har vita kläder på sig för att markera att alla är lika.

_När man gör vallfärden ska man bland annat vandra sju varv runt _Kaba. _I ett av hörnen på _Kaba finns en speciell sten inmurad. _Den sägs komma från paradiset. _Det är långt ifrån alla som kommer så nära _Kaba under vandringen att de kan se, eller kyssa stenen.

_Alla som är muslimer kan inte göra vallfärden till _Mekka. _För många kostar det för mycket pengar. _Andra tycker att det är viktigare att till exempel skänka mer pengar till medmänniskor som behöver det. _Samtala. _Har du vallfärdat till någon religiös plats?

_Frågor

#1. _Vad menas med vallfärd?

#2. _Vad är det man ska besöka under vallfärden?

#97

#266

=== Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Under vällfärds månaden, årets sista månad enligt islamsk

kalender, kommer det mer än två miljoner pilgrimer till _Mekka.

_Enligt islamsk tro lät _Abraham och hans son _Ismael bygga _Kaba.

_Bildbeskrivning

_Foto. _Pilgrimer som går runt _Kaba. _Det är en byggnad som har formen som en kub. _Den är ungefär #12 meter lång, #10 meter bred och #15 meter hög. _Den har en dörr och är klädd i ett svart tyg med guldbroderier.

_Kaba står på innergården i _Masjid-ul- _Haram moskén. _Det är en väldigt stor moské och innergården liknar mer ett torg.

_Pilgrimerna fyller hela innergården.

=====

_Hållplats #1

_Sammanfattning

é _Islams heliga skrift heter
_Koranen. _Den är skriven på
arabiska och ska helst läsas på
arabiska.

é _Gud, _Allah, är en -- är den
viktigaste tanken i islam.

é _För att leva som muslim bör man
hålla sig till de fem handlingar
som kallas islams grundpelare:
trosbekännelsen, bönen, den
religiösa skatten zakat, fastan
under ramadan och vällfärden.

_Viktiga ord

_Koranen

sura

trosbekännelsen

shahada

minaret

moské

den religiösa skatten
al-Fatiha
zakāt
ramadan
fastan
hajj
vallfärden
Kaba

Frågor

- #1. Varför ska Koranen helst läsas på arabiska?
- #2. Varför får inte innehållet i Koranen förändras eller ifrågasättas?
- #3. Vad är de fem pelarna till för?
- #4. Vad är det viktigaste i den muslimska trosbekännelsen?
- #5. Vad är zakāt?
- #6. Varför fastar man under månaden Ramadan?

_Senait _Bolin

_Utkik
_Religion #4--#6

_Överförd från andra upplagan,
utgiven av _Gleerups _Utbildning
_AB, #2022, med _ISBN
#978-#91-#511-#0735-#6
_Specialpedagogiska skolmyndigheten
#2023

_Volym sju av tio

_Till punktskriftsläsaren

_Det finns många bilder till den här boken. _Många bilder är beskrivna och det är alltifrån kyrkor, miljöer och händelser.

_Det finns bara en bild som är ritad och det är symbolerna för världsreligionerna. _Bilderna blir ett komplement till bildbeskrivningen av de fem symbolerna.

_I boken finns det en tecknad figur, en brun uggle med stora runda glasögon. _Ugglan säger saker till läsaren med hjälp av pratbubblor.

_I din bok står det _Ugglan säger:

_I slutet av varje avsnitt finns en aktivitet. _Oftast är det frågor på texten som du läst. _Ibland handlar frågorna om bilder och då är de beskrivna.

_Lycka till!

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~åspsm.se

_Innehåll volym sju

_Siffran inom parentes hänvisar till
förlagans sidor.

_Till punktskriftsläsaren_I

_Berättelsen _Muhammed -- _Guds
_profet (#99).....#270

_Mekka och _Medina (#101).....#276

_Aktivitet -- _Muhammeds liv
_ (#102).....#279

_Hållplats #2 (#103).....#280

_Heliga rum och platser (#104)..#282

_Högtider och riter (#106).....#286

_Islam på flera sätt (#108).....#291

_Islam efter _Muhammed (#109)...#295

_Aktivitet -- _Källkritik:
_ antalet muslimer i _Sverige
_ (#110).....#301

_Hållplats #3 (#111).....#303

_Hinduism och _Buddhism (#112)..#306

_Gemensamma rötter (#113).....#308

_Centrala tankar inom
_ hinduismen (#114).....#312

_Ii

_Aktivitet -- _Bildanalys atman
_ (#115)#315

_Berättelsen _Muhammed -- _Guds
profet

@_Muhammed var arab och islams största profet. _Han tillhörde ett folk som levde på den arabiska halvön. _Muhammed föddes i en stad som heter @_Mekka omkring år #570. _Det berättas att han blev uppfostrad av släktingar eftersom båda hans föräldrar dog när han var liten.

_Mekka var redan på _Muhammeds tid en helig stad. _Det mest berömda templet hette _Kaba och innehöll många olika gudastatyer. _En av de största gudarna var en skapargud, som kallades @_Allah. _Karavanerna råkade ofta ut för överfall och sandstormar och därför bad människor om gudarnas beskydd.

=== Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_ På den arabiska halvön ligger tre av islams viktigaste städer:

_ Mekka, _ Medina och _ Al- _ Quds (_ Jerusalem). _ I staden _ Mekka ligger bland annat _ Kaba.

_ Bildbeskrivning

_ Karta över arabiska halvön.

_ Staden _ Al- _ Quds (_ Jerusalem)

_ ligger vid _ Medelhavet. _ Städerna

_ Medina och _ Mekka ligger i väster mot _ Röda havet.

=====

_ Khadija

_ Som vuxen blev _ Muhammed handelsman och det berättas att han gifte sig med en rik änka som hette @ _ Khadija.

_ Hon var omkring #15 år äldre än

_ Muhammed. _ Deras äktenskap beskrivs

_ som mycket lyckligt och _ Muhammed

_ gifte sig inte med någon annan så

_ länge _ Khadija levde, även om det

_ var tillåtet att ha mer än en fru.

_ De fick fyra döttrar och två söner

#99

#271

tillsammans. Bara dottern @ Fatima levde längre än föräldrarna. Hon har senare kommit att betyda mycket för islam.

Frågor

#1. När föddes Muhammed?

Muhammed tar emot Koranen

De muslimska traditionerna och berättelserna beskriver Muhammed som en tänkande människa. Han funderade mycket över Gud och livet. Han tyckte det var konstigt att hans folk, araberna, dyrkade så många olika gudar. I Mekka hade man en gång dyrkat Allah. Varför hade man slutat med det, undrade Muhammed. Han var övertygad om att det bara fanns en enda Gud -- Allah.

::: #100 ::::::::::::::::::::::

=== _Bildtext =====
_Enligt islamiska källor bodde
_Muhammed periodvis i denna grotta
på berget _Hira tre kilometer från
_Mekka. _Här besöker turister
grottan.

=====

_När _Muhammed behövde tid för att
fundera och tänka på _Gud sägs det
att han sökte sig till en grotta på
berget _Hira utanför _Mekka. _Där
kunde han vara ensam med sina
tankar. _Det var på det berget han
en natt fick en uppenbarelse och
mötte ängeln _Gabriel. _Ängeln bar
en gyllene tavla med text och
uppmanade _Muhammed att läsa.

-- _Jag kan inte läsa, fick
_Muhammed svara då.

_Då tog ängeln tag i _Muhammeds
hjärta och kramade det hårt så att
det onda som fanns i hjärtat för-
svann. _Efter det kunde han läsa vad
#100 #273

som stod på tavlan.

Muhammed mötte ängeln Gabriel många gånger efter den händelsen.

Varje gång fick han läsa nya sidor ur den skrift som Allah själv hade i himlen. Efter varje uppenbarelse talade han med Khadija om vad han upplevt och hon hjälpte till att få den heliga boken nedskriven. Boken fick heta Koranen och är fortfarande islams heliga skrift.

Inom islam kallar man Muhammeds första uppenbarelse för ödets natt.

Öde betyder ungefär viktig livshändelse. Muslimer tänker att

Muhammeds möte med ängeln Gabriel var en livsavgörande händelse för alla människor. Alla människor har ju möjlighet att läsa Guds egna ord i Koranen.

Allah är det arabiska ordet för Gud.

Ugglan säger: Muhammed är inte Guds son som Jesus

_Frågor

#1. _Vad kallas _Muhammeds första uppenbarelse?

#2. _Vad är det arabiska ordet för _Gud?

_Mekka och _Medina

_Många i _Mekka reagerade mot
_Muhammeds budskap, när han sa att
det bara fanns en _Gud. _De trodde
på flera gudar. _I _Mekka fanns
många människor som levde på att
sälja minnessaker till alla de som
kom för att offra till de olika
gudarna. _De var rädda att om fler
började tro på _Muhammeds lära
skulle det gå dåligt för deras
affärer.

_Trots motståndet blev _Muhammeds
anhängare fler. _Det gjorde mot-
ståndarna i _Mekka arga. _Till slut
var det för farligt för _Muhammed
att stanna kvar. _År #622 tvingades
_Muhammed och hans anhängare lämna
_Mekka och fly till staden _Medina.
_Året är mycket viktigt inom islam
och är början på den muslimska
tideräkningen.

_I _Medina fortsatte _Muhammed att
sprida läran om den ende guden,

_Allah, och många anslöt sig till den nya religionen. _I _Medina hade olika släkter bråkat under en lång tid. _Muhammeds budskap hjälpte dem att komma överens.

=== Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Muslimer ber vid moskén i staden _Medina i _SaudiArabien.

_Bildbeskrivning

_Foto. _Ett torg där män ber. _De knäböjer och har pannan mot marken. _De ligger bredvid varandra i långa rader. _Här och var står skor. _De är klädda i långa vita tunikor eller enkel skjorta och byxor. _I bakgrunden syns en moské.

=====

::: #102 :::::::::::::::::::::::

_Det gjorde att ännu fler på den arabiska halvön började intressera sig för den nya religionen. _De tyckte att islam hjälpte till att skapa fred och ordning i samhället.

#102

#277

År #630 hade Muhammeds anhängare blivit så många att han kunde återvända till Mekka med en stor armé och ta över staden. Kaba rensades på gudastatyer och den nya religionen, islam, hade segrat. Muhammed dog år #632 och begravdes i Medina.

Samtala. Vilka likheter och skillnader finns det mellan hur Muhammed tar emot Koranen och Abraham stentavlorna?

Frågor

#1. Varför tyckte många på den arabiska halvön om islam?

#2. Vem räknas som den första muslimen, efter Muhammed?

=== Bildbeskrivning =====
Det finns en berättelse om att Muhammed gjorde en resa till en avlägsen böneplats -- Jerusalem -- på en buraq. En buraq beskrivs ofta som en häst med kvinnohuvud och påfågelstjärt som på bilden.

=====

#102

#278

_Aktiviteten -- _Muhammeds liv

_Du är journalist och ska skriva en artikel om islam. _I artikeln ska det finnas en tidsaxel över _Muhammeds liv. _Du ska inte rita tidsaxeln. _Utan du ska ta fram underlag, dvs skriva i punktform viktiga händelser i _Muhammeds liv. _Ibland saknas det exakta årtal -- det gör inget. _Men händelserna ska ligga i rätt ordning. _Du börjar såhär:

_Tidsaxel över _Muhammeds liv:

é _År #570 cirka. _Muhammed förds i staden _Mekka.

é _Muhammed är vuxen: _Han arbetar som handelsman.

_Hållplats #2

_Sammanfattning

é _Islam är en världens näst största religion.

é _Muhammed är den viktigaste personen i islam.

é _Koranen är islams heliga skrift.

é _År #622 när _Muhammed flyr _Mekka startar islams tideräkning.

é _Innan _Muhammed trodde man på många _Gudar. I islam tror man bara på en _Gud.

_Viktiga ord

_Allah

_Muhammed

_Koranen

_Mekka

_Fatima

_Khadija

_Frågor

- #1. _Vad var _Mekka känt för under
_Muhammeds tid?
- #2. _Varför var _Khadija så viktig
för _Muhammed och för islam?
- #3. _Varför fick _Muhammed så många
nya anhängare i _Medina?

_Heliga rum och platser

=== _Bildtext =====

_Muslimer i bön i _Isa _Bey moskén
i _Turkiet. _Nischen i väggen
visar i vilken riktning _Mekka
ligger. _Muslimer ska vända sig
mot _Mekka när de ber. _Till höger
om nischen finns en predikstol.
_Golviet är täckt av mattor.

=====

_Moskén -- ett heligt rum

_Moskén är den muslimska böne- och
samlingsbyggnaden. _Inne i en moské
finns inga bänkar eller stolar. _Man
sitter eller knäböjer direkt på
golvet. _I en moské finns det inga
bilder eller statyer. _Det är
förbjudet inom islam att göra bilder
av _Gud eller _Muhammed. _Däremot är
moskéerna ofta fint utsmyckade med
vackra mönster eller citat från
_Koranen på väggarna.

_Innan man går in i själva bönerummet i en moské tar man av sig sina skor och tvättar av sig om händer, armar och fötter. _Det gör man för att markera att man ska gå in i ett heligt rum. _Kvinnor och män ber i olika avdelningar eller rum i moskén.

_Det finns tre städer som är speciellt viktiga inom islam:

::: #105 :::::::::::::::::::::::

_Heliga platser

_Mekka -- _Muhammeds födelsestad. _Redan på _Muhammeds tid var _Mekka en känd och helig stad. _Runt om staden bredde öknen ut sig. _Fram och tillbaka genom öknen drog karavaner med kameler och ryttare fram. _De var på väg mellan olika städer för att bedriva handel.

_Till _Mekka kom de också av en annan anledning. _Mekka var en helig stad med flera tempel. _Där tillbad man många olika gudar och offrade innan man gav sig iväg ut på resor i öknen igen. _I _Meka finns också

#105

#283

_Kaba, byggnaden som enligt tradi-
tionen sägs vara byggd av _Abraham
och hans son _Ismael. _Mekka är en
helig stad och muslimer över hela
världen vänder sig i riktning mot
_Mekka när de ska be. _Mekka ligger
i _Saudiarabien.

_Medina -- _Muslimer ser _Medina
som islams näst heligaste stad. _Här
finns bland annat _Muhammeds grav.

_Medina ligger också i
_Saudiarabien.

_Jerusalem -- _Både judar, kristna
och muslimer ser _Jerusalem som en
helig stad. _Enligt islams tradi-
tioner var det från ett berg i
_Jerusalem som _Muhammed gjorde sin
himmelsfärd. _Idag ligger en stor
moské som kallas _Klippmoskén på den
platsen. _Jerusalem ligger i
_Israel.

_Ugglan säger: _Jerusalem är en
helig stad för tre religioner --
komplicerat!

_Frågor

#1. _Vad heter den muslimska böne-
och samlingsbygganden?

#2. _Varför finns det inga bilder
eller statyer i en moské?

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Pilgrimer i _Medina på väg att
ta snabbtåget till _Mekka.

_Bildbeskrivning

_Foto. _Två kvinnor med svarta
långa klänningar och svart tyg som
täcker huvud och ansikte. _De går
tillsammans med en man klädd i en
lång vit skjorta. _Han kör en
bagagevagn med många resväskor.

_De går mot ett modernt tåg.

=====

_Högtider och riter

_Fester, högtider och riter kan skilja sig åt mellan olika länder.

_Islam är ju precis som de andra stora religionerna spridd över hela världen.

_Fester genom livet

_Namngivning -- _Sju dagar efter födseln brukar muslimska barn få sitt namn. _Då har man också en stor fest.

_Bröllop -- _Äktenskapet är viktigt inom islam. _Att skaffa barn och familj är en viktig och bra handling enligt _Koranen. _Ofta sker vigseln i en moské, men det behöver inte vara så. _Det måste inte heller vara en imam som viger paret. _Innan vigseln skriver både kvinnan och mannen under ett kontrakt för att äktenskapet ska vara giltigt.

_Mannen ska också betala en brudgåva

till kvinnan. _Det är oftast en summa pengar.

_Begravning -- _När någon dör är det viktigt att begravningen sker snabbt, helst inom #24 timmar.

_Muslimer begravs i jordgrav, med ansiktet vänt mot _Mekka. _En imam eller släkting kan leda begravningen. _Vid graven brukar man läsa högt ur _Koranen.

_Samtala. _Vilka likheter finns mellan islam och andra religioner när det gäller högtider?

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Ett muslimskt par i _Kuala Lumpur i _Malaysia som just vigts på väg till festlokalen för att fira sitt bröllop.

_Bildbeskrivning

_Foto. _En man och en kvinna som är klädda i vita smyckade kläder.

_Kvinnan har en vit sjal på huvudet och mannen har en turban.

_Människor står runtomkring och

#106

#287

fotograferar dem.

=====
::: #107 ::::::::::::::::::::::::::::

_Fester under året

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Under ramadan äter man först när solen gått ned. _Här förbereder en familj maten de ska äta efter solens nedgång.

_Bildbeskrivning

_Foto. _En man och en kvinna sätter fram mat på bordet. _Det är dukat med både platta tallrikar och runda skålar. _Glasen är festliga med en hög fot. _Det är många olika sorters maträtter.

=====
_Den islamska kalendern

_Det islamska året är #11 dagar kortare än det svenska året. _Det bygger på månår där varje ny månad startar vid nymåne. _Därför flyttas
#107 #288

de olika högtiderna "bakåt" #11
dagar i tiden varje år. De
muslimska högtiderna kan därför
firas vid olika årstider.

Al hidjra -- Det muslimska nyåret
är en fest då man minns och berättar
om händelser i profeten Muhammeds
liv. I Sverige brukar många
muslimer skicka särskilda kort med
hälsningar kring nyåret.

Eid al fitr -- Fastebrytandets
högtid. Denna högtid firas direkt
efter avslutningen av Ramadan,
fastemånaden. Man firar helt enkelt
att fastan är över. Under de tre
dagar som festen pågår hinner man
med flera olika saker. Firandet
börjar med gemensam bön i moskén.
Därefter träffar man släkt och
vänner och äter gott tillsammans.
Under Eid al fitr brukar barnen få
presenter och nya kläder. Men det
är också viktigt att tänka på dem
som har det svårt. Därför skänker
många muslimer pengar till fattiga
under denna högtid.

_Eid al adha -- _Offerhögtiden,
firas till minne av att _Abraham var
beredd att offra sin egen son
_Ismael för att _Gud bad honom om
det. _Berättelsen har du läst
tidigare i detta avsnitt. _Också vid
denna högtid träffar man släkt och
vänner. _I vissa länder slaktas ett
djur, oftast ett får, precis som
_Abraham gjorde. _I _Sverige firar
muslimer genom att äta en festlig
måltid tillsammans. _Offerhögtiden
firas i slutet av _Vallfärds månaden.

_Frågor

- #1. _Varför flyttar de muslimska
högtiderna på sig under året?
- #2. _Vad är _Eid al fitr?

_Islam på flera sätt

_Som muslim vill man leva som _Allah önskar. _För att veta vad som är _Allahs vilja studerar man _Koranen. _Men muslimer hämtar också kunskap i de samlade berättelserna och traditionerna om _Muhammed. _Muhammed är en förebild för hur man själv ska leva.

_Samtala. _De religiösa texterna skrevs för länge sedan. _Ge exempel på hur värdigt klädd har ändrats över åren. _Vet du vad som gällde när dina föräldrar respektive deras föräldrar var unga?

_Tillåtna och förbjudna handlingar

_Sådant som är bra och tillåtet att göra inom islam kallas för @halal. _Halal är till exempel att använda de fem pelarna som stöd i tron eller att skänka pengar till fattiga.

_I vardagen tänker muslimer också på att äta mat som är halal, till exempel nötkött, fisk och grönsaker.

_Det finns också handlingar som är förbjudna, @haram, enligt religionen islam. _Exempel på handlingar som är haram är att spela om pengar eller att dricka alkohol. _Det finns också mat som är haram, griskött och mat som är gjord på blod. _Muslimer äter bara kött från djur som är slaktade på rätt sätt enligt de muslimska reglerna.

_De olika livsreglerna som finns i _Koranen och berättelserna om _Muhammed kallas med ett gemensamt namn för @sharia. _Sharia betyder "vägen" och är de regler som _Gud har gett människorna, anser muslimer.

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Det finns delade meningar om kvinnor ska ha hijab, huvudduk, inom islam. _Många muslimska kvinnor täcker sitt hår för de tycker att det är en del av deras

#108

#292

muslimska identitet.

_Bildbeskrivning

_Foto. _En tjej som tar studenten. _Hon har på sig en vit studentmössa. _Under mössan har hon en vit slöja. _Hon ler.

=====

_Olika tolkningar

_Reglerna i _Koranen och berättelserna om _Muhammed kan tolkas på olika sätt. _Ett exempel på att man kan se olika på reglerna är traditionerna kring att kvinnor ska täcka sitt hår och bära, @hijab, huvudduk. _I _Koranen finns det inte mycket skrivet om det.

_De muslimska traditionerna säger att både kvinnor och män ska klä sig på ett värdigt sätt. _Med det menas att man inte ska klä sig utmanande och att kvinnor till exempel ska täcka sitt hår när de är utomhus eller bland andra människor än familjen. _En del muslimska kvinnor tycker att hijab är ett tecken på

#108

#293

att de tar sin religion på allvar.
_Andra muslimska kvinnor menar att
hijab inte alls har något med
religionen att göra och täcker inte
sitt hår.

_Synen på vilka regler som är
viktiga att följa i det dagliga
livet skiljer sig mycket mellan
olika länder och kulturer. _Ofta
påverkar traditioner som finns i
landet och samhället lika mycket som
religionen vad människor tycker är
rätt och fel.

_Frågor

#1. _Vad kallas handlingar som är
förbjudna enligt islam?

#2. _Vad kallas livsreglerna som
finns i _Koranen?

_Islam efter _Muhammed

_Efter _Muhammeds död växte islam snabbt. _De närmaste århundradena efter #600-talet spreds islam långt utanför den arabiska halvön.

_Araberna erövrade _Nordafrika och hela _Mellanöstern. _Deras erövringar sträckte sig så långt österut som till _Indien, och västerut nådde de ända till _Spanien, _Portugal och södra _Frankrike.

_När nya landområden erövrades spreds också religionen islam och den arabiska kulturen. _Muslimerna tvingade inte de erövrade folken att gå över till islam. _Däremot fick de betala en särskild skatt om de inte blev muslimer. _Det slapp däremot judar och kristna. _De behandlades särskilt väl eftersom de enligt muslimerna tillhörde "bokens folk".

_Med det menade man att judar, kristna och muslimer egentligen trodde på och bad till samma _Gud.

_Judar och kristna hade bara inte
förstått att _Muhammed var _Guds
sändebud och den siste profeten.

_Senare har islam spridits längre
söderut i _Afrika och österut till
_Sydostasien. _Idag finns islam över
hela världen.

=== Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Under slutet av #700-talet hade
islam och den arabiska kulturen
brett ut sig över stora områden.

_Bildbeskrivning

_Karta över _Kalifaten år #750.
_Kalifatens område är runt västra
_Asien, norra _Afrika och iberiska
halvön (dagens _Spanien och
_Portugal). _Dessa städer finns
(inom parentes står i vilket land
som finns där nu):

é _Cordoba, _Granada (_Spanien)

é _Fostat (dagens _Kairo i
_Egypten)

é _Damaskus (_Syrien)

é _Medina, _Mekka (_Saudiarabien)

#109

#296

é _Bagdad (_Irak)

é _Samarkand (_Uzbekistan)

_Här finns också städerna _Rom
(_Italien) och _Konstantinopel
(_Turkiet) som inte ingår i
_Kalifaten.

=====

_Ugglan säger: _De flesta i _Mellan-
_östern är muslimer, men de flesta
muslimer bor inte i _Mellanöstern
-- utan i _Sydostasien!

_Gemensamma profeter

_I _Koranen finns flera viktiga
personer inom judendom och kristen-
domen med. _De ses som viktiga
profeter som fått budskap om _Gud
innan _Muhammed. _Både judar och
kristna har tagit emot budskap från
_Gud i sina heliga skrifter, alltså
tillhör de _Bokens folk, enligt
islam.

_Shia och sunni

_Efter _Muhammeds död blev det konflikter om vem som skulle vara muslimernas ledare. _De som tyckte att det var viktigt med en stark ledare som var släkting till

_Muhammed kom att kallas @shiamuslim. _För andra var det viktigare att leva med _Muhammed som förebild. _De som tyckte så kallades @sunnimuslim.

_De här skillnaderna finns kvar idag. _Sunnimuslim är den största gruppen. @Sunna betyder ungefär traditioner eller vanor. _För sunni-muslim är det viktigt att lära sig av berättelserna om _Muhammed

::: #110 :::::::::::::::::::::::

och låta honom vara en förebild för hur man ska leva. _Berättelser om _Muhammeds liv kallas för @hadith.

_Shiamuslimerna är inte lika många och finns framförallt i _Irak och _Iran. _I de områden där shia-muslimerna är starka är de religiösa ledarna viktiga och man vill att

#110

#298

samhället ska vara mycket påverkat av religionen islam. Det kan till exempel handla om att man vill att landets lagar ska utgå från Koranen.

Islam i Sverige

Islam är fortfarande en religion som växer. I Sverige finns det idag många som tillhör islam och i flera städer finns det stora moskéer. Moskéer är byggnader där muslimer samlas för att be tillsammans. Om det inte finns en speciell moské, kan muslimer samlas i andra lokaler.

Muslimer i Sverige kommer från många olika länder och därför kan det skilja en del på hur man väljer att utöva sin religion. För en del är det viktigt att gå till moskén och delta i religiösa aktiviteter. För andra är det inte lika viktigt även om man kallar sig muslim. De flesta muslimer i Sverige går inte regelbundet till moskéer och är inte heller aktiva i några församlingar.

_Många moskéer har _Koranskolor där muslimska barn i _Sverige kan lära sig arabiska och få undervisning om _Koranen.

_Frågor

#1. _Vad är hadither?

#2. _Vad menas med "bokens folk"?

_Aktiviteten -- _Källkritik: antalet muslimer i _Sverige

_I _Sverige finns ingen exakt statistik hur många människor som tillhör en viss religion. _Vi har religionsfrihet och staten registrerar inte hur många som tror på en viss religion. _I _Sverige finns det idag många människor som kommer från länder där majoriteten är muslimer och islam är den största religionen. _Wikipedia skriver såhär om islam i _Sverige idag (#2021-#10-#01):

_Islam är den näst största religionen i _Sverige efter kristendomen. #1953 fanns uppskattningsvis #500 muslimer i _Sverige.à#2ù à...ù

_År #2016 fanns det uppskattningsvis #8,1 procent (#810 #000 personer) med uppehållstillstånd i _Sverige som identifierar sig som muslimer.à#4ù _Av dessa bedöms omkring en tredjedel vara

#110

#301

praktiserande muslimer.à#5ù

_Den främsta drivkraften av islams
tillväxt i _Sverige är
invandringen.

_Frågor

- #1. _Hur många muslimer fanns det i
_Sverige #1953?
- #2. _Hur många är det som
identifierar sig som muslimer idag
i _Sverige?
- #3. _Förklara varför det blir fler
muslimer i _Sverige.
- #4. _Hur många av dessa utövar sin
religion, dvs är praktiserande
muslimer?
- #5. _Kan man av texten dra slut-
satsen att. "_De flesta muslimer i
_Sverige är troende!" _Diskutera.

_Hållplats #3

_Sammanfattning

é _Efter _Muhammeds död år #632
spred sig islam, snabbt i _Mellan-
östern, men också till _Indiska
halvön. _Idag finns islam över
hela världen.

é _Judendom, kristendom och islam
har delvis en gemensam historia.

é _Islam har två inriktningar,
shiamuslimer och sunnimuslimer.

é _För att kunna leva som _Gud,
_Allah, vill ska muslimer följa
sharia som betyder "vägen".

é _Moskén är islams heliga rum där
man samlas för att be och lyssna
på imamen. _Mekka är den helga
staden dit man vallfärdar.

_Viktiga ord

_Jerusalem

_Medina

_Mekka

shiamuslimer

sunna

sunnimuslimer

hadither

halal

haram

sharia

hijab

al hidjra

eid al adha

eid al fitr

_Frågor

#1. _Vad heter de två stora inriktningarna inom islam?

#2. _Mekka, _Medina och _Jerusalem betraktas som heliga städer inom islam. _Förklara varför.

#3. _Vilken händelse är det man minns under offerhögtiden?

#111

#304

- #4. _Vad innebär det att något är ha_lal respektive haram?
- #5. _Man kan se på olika sätt på traditionen att bära huvudduk. _Ge några exempel.
- #6. _Att tillhöra en religion är att tillhöra en gemenskap. _Ge exempel på muslimska traditioner som skapar gemenskap.

_Hinduism och _Buddhism

_Hinduismen och buddismen är två världsreligioner som finns i _Asien.

_Hinduismen är världens äldsta religion och finns framförallt i _Indien. _Buddhismen växte fram ur hinduismen och är i dag en stor religion i södra och östra _Asien.

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Varanasi är en av _Indiens sju heliga städer. _Genom _Varanasi flyter den heliga floden _Ganges. _En man genomför en hinduisk rit en tidig morgon vid flodens strand.

_Bildbeskrivning

_Foto. _En man sitter med benen i kors på en matta. _Han är klädd i t-shirt och ett randigt tyg som är lindat om höfterna.

_Framför honom brinner en eld i
_ett fat och han lagt fram olika
saker vid fatet. _I bakgrunden
syns några män som badar i floden
_Ganges. _Vattnet är brunt.

=====

_Läs om ...

é de centrala tankegångarna i
religionerna.

é hur anhängarna utövar sin tro.

é några högtider de firar och riter
de utför.

_Gemensamma rötter

_Buddismen och hinduismen är två religioner med ett gemensamt ursprung. _De har båda i grunden samma föreställning om livet och världen. _Enligt dem så återföds människan efter sin död. _Livet är ett kretslopp som pågår ständigt, år efter år, liv efter liv, och som man som människa vill bryta sig ur en gång för alla, för att få vila.

_Hinduismen och buddismen erbjuder olika vägar för att ta sig ur detta kretslopp. _För hinduerna är målet @moksha, en förening med världssjälén, för buddister är målet att nå @nirvana. _Varken moksha eller nirvana är platser utan tillstånd av frihet och stillhet. _De som med rätt handlingar och rätt tro lyckas nå moksha eller nirvana slipper återfödelsen.

=== _Bildbeskrivning =====

_Karta över _Asien. _Hinduismens
och buddhismens utbredning
illustreras av färgfält.

_Hinduismen markeras bland annat i
_Indien, _Bangladesh och _Nepal.

_Buddismen markeras på _Sri _Lanka
och i södra och östra delen av
_Asien, bland annat _Thailand,
_Kambodja, _Vietnam, _Kina och
_Japan.

=====

_Hinduismen

_Hinduismen är den största
religionen i _Indien. _Nästan en
miljard indier är hinduer.

_Hinduismen är också en viktig
religion i _Indiens grannland _Nepal
och i många andra länder i _Asien.

_I _Europa bor det flest hinduer i
_Storbritannien. _I _Sverige bor det
cirka #7000 hinduer.

#113

#309

_Buddismen

_Buddismen uppstod i _Indien, men idag finns de flesta anhängarna i andra länder i _Sydostasien. _Cirka en halv miljard människor är buddister. _Buddister är spridda över alla världsdelar. _I _Sverige tror man att det finns ungefär #25 #000--#35 #000 buddhister. _De flesta av dem har flyttat eller flytt hit från länder i _Asien, t.ex. _Thailand.

_Frågor

#1. _Vad menas med återfödelse?

#2. _Vad är moksha?

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

@@_Siddharta _Gautama; (_Buddha) grundade buddhismen. _Buddhismen uppstod i _Indien, men har sedan spridit sig över _Sydostasien.

_Bilden är från _Sri _Lankas huvudstad _Colombo

#113

#310

_Bildbeskrivning

_Foto. _En staty av _Buddha.

_Han sitter med benen i kors och
_har händerna knäppta i knät.

_Bakom statyn syns fyra mindre

_Buddhastatyer. _De är alla
_placerade under ett stort träd
_omgivet av vatten.

=====

_Centrala tankar inom hinduismen

_Inom hinduismen tänker man sig att det finns en världssjäl. _I alla levande varelser, både människor och djur finns @atman, den egna själen.

_När en människa dör flyttar atman vidare till en ny kropp. _Det kallas för @återfödelse. _Hinduer tänker att återfödelsen är som ett hjul som bara snurrar vidare och vidare.

_Ibland kallas det också för kretslopp.

_Hinduer tror att det man gör under sitt liv påverkar hur man återföds. _Det kallas för lagen om @karma. _Karma är resultatet av alla handlingar en människa gjort under sitt liv. _Har du samlat på goda handlingar får du bra karma och ett bättre nästa liv. _Har du inte levt på ett bra sätt samlar du dålig karma och får ett sämre nästa liv.

_En människa kan till exempel återfödas som ett djur.

_Det är inte positivt att hela tiden återfödas. _Därför är målet för alla hinduer att komma ur återfödelsens kretslopp och istället återförenas med världssjälén. _Har man återförenats med världssjälén har man nått ett tillstånd av frihet och stillhet. _Detta tillstånd kallas @moksha. _Men en del hinduer tänker att mokshā också innebär att man får möta de gudar man dyrkat under livet.

_Samtala. _Har du någon gång tänkt tanken att du kanske kommer att återfödas efter döden? _Beskriv hur du tänkte.

_Frågor

#1. _Förklara vad karma innebär?

#2. _Vad händer med atman när man dör?

=== _Bildtext =====
_Tanken på återfödelse finns inom
_både hinduismen och buddhismen.
_Tanken brukar symboliseras av ett
_hjul. _Ett hjul har ingen början
och inget slut. _Direkt efter
_döden återföds man igen, livet går
_runt i ett kretslopp. _Hinduerna
_själva kallar sin religion för
_"den eviga läran".
=====

_Aktivitet -- _Bildanalys atman

_Inom judendomen, kristendomen och islam har man ungefär samma syn på vad som sker när en människa dör.

_Den kristna synen är att människan ställs till svar inför _Gud på domens dag. _Gud dömer om man ska hamna i helvetet eller i paradiset och få ett evigt liv.

_Inom hinduismen och buddhismen har man en helt annan syn på vad som sker när en människa dör.

_Titta på bilden och besvara frågorna nedan.

=== _Bildbeskrivning =====

_Tecknad bild. _I förgrunden ligger ett kranium i gräset med vita blommor runt omkring.

_Därefter ligger ett foster, en bebis, en pojke som kryper, en pojke som står upp. _Pojken växer och blir äldre, tonåring, ung man, äldre och äldre man som tillslut blir gammal och dör. _Kvar ligger

ett kranium. _Processen fortsätter med fostret som blir ett barn ...

_Några av figurerna i raden håller föremål i händerna. _En av pojkarna håller en stor ring i handen. _Bakom honom står en pojke med en stav. _Därefter en lite äldre pojke med en fotboll och efter honom, innan pojken blir man, står en pojke med en bok i handen.

=====

_Frågor

- #1. _Beskriv vad du ser på bilden, men innan du svara på fråga a, läs också fråga b.
- a) _Vilka personer, föremål osv. ser du i bilden?
 - b) _Beskriv hur dessa olika saker är placerade i förhållande till varandra.
- #2. _Vad tror du bilden vill visa?
- #3. _Vad tror du konstnären vill säga med ringen, bollen, staven och boken?

_Senait _Bolin

_Utkik
_Religion #4--#6

_Överförd från andra upplagan,
utgiven av _Gleerups _Utbildning
_AB, #2022, med _ISBN
#978-#91-#511-#0735-#6
_Specialpedagogiska skolmyndigheten
#2023

_Volym åtta av tio

_Till punktskriftsläsaren

_Det finns många bilder till den här boken. _Många bilder är beskrivna och det är alltifrån kyrkor, miljöer och händelser.

_Det finns bara en bild som är ritad och det är symbolerna för världsreligionerna. _Bilderna blir ett komplement till bildbeskrivningen av de fem symbolerna.

_I boken finns det en tecknad figur, en brun uggle med stora runda glasögon. _Ugglan säger saker till läsaren med hjälp av pratbubblor.

_I din bok står det _Ugglan säger:

_I slutet av varje avsnitt finns en aktivitet. _Oftast är det frågor på texten som du läst. _Ibland handlar frågorna om bilder och då är de beskrivna.

_Lycka till!

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~àspsm.se

_Innehåll volym åtta

_Siffran inom parentes hänvisar till
förlagans sidor.

_Till punktskriftsläsaren_I

_Heliga handlingar (#116).....#317

_Berättelserna om gudarna
(#118)..... #322

_Hållplats #1 (#119).....#325

_Centrala tankegångar i
buddhism (#120).....#327

_Några riter och fester i
buddhism (#121).....#330

_Berättelserna om _Buddha
(#123)..... #335

_Aktivitet -- _Att kämpa mot
det onda (#125).....#341

_Buddhismen sprids (#126).....#345

_Hållplats #2 (#127).....#348

_Livsviktiga frågor (#128).....#350

_Att prata om livsfrågor (#129).#352

_Vad händer när livet tar slut?
(#130).....#355

_Ii

_Aktivitet -- _Symbol eller
_ bild (#131).....#360

_Heliga handlingar

_Inom hinduismen finns det inga gemensamma gudstjänstdagar eller speciella tider då man ska samlas för att be. _Däremot är det viktigt för hinduer att göra saker som har med religionen att göra. _Man samlar god karma genom att till exempel offra eller be till gudar.

_Många pojkar får en religiös utbildning i tioårsålder, den kallas snörceremonin.

_Gudarnas bostäder

_I Indien finns det många stora och små tempel. _Tempel är gudarnas bostäder. _Varje tempel är tänkt till en speciell gud. _Inne i templet finns alltid ett altare med en staty av den gud templet är tänkt för. _Där kan man offra blommor eller frukt. _En del tänder också rökelse. _I många tempel finns också

präster som hjälper människor att utföra ceremonier vid olika tillfällen i livet, till exempel när ett barn ska få sitt namn.

_Altare i hemmet

_Det vanligaste är att man har andakt i hemmet. _Det kallas @puja. _I hemmet finns ett litet altare med en gudastaty. _När man har puja tvättar man först statyn och ger sedan guden blommor. _Man sjunger eller läser böner framför statyn. _Ibland offrar man mat. _Vissa hinduer målar ett tecken i pannan när de ber. _Olika gudar har olika tecken. _På så sätt vill man visa vilken gud man dyrkar.

_Samtala. _Har du sett en helig plats där någon offrat något?

_Beskriv platsen och vad de offrat!

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Det finns ett altare med en gudastaty i de flesta hinduiska hem. _Här sjunger man och läser böner.

_Bildbeskrivning

_Foto. _Ett altarskåp. _Skåpet är ca #1 m högt och #50 cm brett.

_Det har två dörrar och inne i skåpet syns ljus och rökelse. _En flicka och hennes pappa sitter framför skåpet. _Hon tändar rökelse.

=====

::: #117 ::::::::::::::::::::::::::::::

_Heliga handlingar renar

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Pojken och hunden har ett religiöst tecken i pannan. _Det symboliserar det tredje ögat och skyddar mot onda krafter.

_Bildbeskrivning

_Två foton. _En pojke och en hund. _Båda har en målad prick i pannan. _Pojken en vit, hunden en röd.

=====

_I _Indien är det vanligt att man ser små altare längs med vägarna. _Man kan också se små altare som är inmurade i husväggarna inne i stora städer. _Många stannar till och ber framför sådana altare, det är en del av vardagen. _Att rena sig med hjälp av vatten från en helig sjö eller flod är också en helig handling inom hinduismen. _En del renar sig innan de utför puja, medan andra gör det vid speciella religiösa fester.

_Snörceremoni

_I tioårsåldern går många pojkar på utbildning hos en präst eller guru för att lära sig om religionen. _De lär sig också vissa heliga texter utantill och att meditera. _Som avslutning på tiden med prästen

hålls @snörceceremonin då pojkarna får vita snören som hängs på överkroppen. _Det är ett tecken på att de är färdiga med lärotiden. _Inom hinduismen anser man inte att det är flickors uppgift att läsa heliga texter. _Därför får de inte samma utbildning som pojkarna.

_Frågor

#1. _Vilka tre saker skriver texten att man kan göra i ett tempel?

_Berättelserna om gudarna

_Inom hinduismen tror man på flera olika gudar. _Vissa menar att det finns över #30 miljoner olika gudar.

_Hinduer tror att gudarna visar olika sidor av världssjälen.

_Gudarna har också olika uppgifter.

_Ibland kan de ingripa i vad som händer. _De förvandlar sig då till ett djur eller en människa och stiger ner på jorden som en @avatar för att ställa saker till rätta.

=== _Bildbeskrivning =====

_Foto. _En guldfärgad staty av guden _Brahma. _Han ser ut som en människa men har åtta armar och fyra huvuden som tittar åt var sitt håll.

=====

@_Brahma var den som skapade universum och han har stora krafter.

_I statyer och bilder brukar han

avbildas med många armar och fyra huvuden. Efter att Brahma hade skapat världen lät han den sköta sig själv. Därför finns det inte så många tempel där han tillbeds i Indien.

=== Bildbeskrivning =====

Foto. Staty av guden Vishnu.

Han ser ut som en människa men har fyra armar och blå hud. Han håller olika symboler i två av sina händer, de andra håller han framför bröstet med hopslagna händer.

=====

@ Vishnu är en mycket omtyckt gud. Han kallas ibland för uppehållaren. Han hjälper till att hålla ordning i världen. Om något ont är på väg att hända kan Vishnu förvandla sig till en människa eller ett djur, en avatar. Då kan han lättare hjälpa människor.

=== _Bildbeskrivning =====

_Foto. _Staty av _Ganesha. _Han har en människas kropp fast med fyra armar och en elefants huvud. _Huden är rosa och magen är tjock. _Runt höfterna och benen har han ett tyg svept.

=====

@_Ganesha är en av de mest populära gudarna. _Han beskyddar hemmet. _Det finns ofta bilder av _Ganesha på dörren till ett hem. _Många ber och offrar till _Ganesha vid giftermål eller när man ska göra en lång resa. _Han är också skolbarnens speciella gud. _Eleverna ber till _Ganesha om hjälp i skolarbetet.

_Ugglan säger: _Hm, är inte detta lite likt asatro, många gudar som kämpar i strider med varandra?

_Hållplats #1

_Sammanfattning

é _Målet för en hindu är att slippa återfödas för att förenas med världssjälén.

é _De hinduiska templen är gudarnas bostäder. _Ett tempel är tillägnat en särskild gud.

é _I många hem finns ett litet altare med en liten staty av en gud som man kan tvätta, offra lite mat till och be böner inför.

é _För hinduer är det viktigt att utföra heliga handlingar. _Det samlar bra karma. _Bra karma kan hjälpa en att nå världssjälén.

é _Inom hinduismen finns det många olika gudar.

_Viktiga ord

avatar

puja

tempel

_Vishnu

_Ganesha

återfödelse

atman

karma

moksha

nirvana

snörceemoni

_Frågor

#1. _Vad kallas en hinduistisk
andakt i hemmet?

#2. _Hur fungerar lagen om karma?

#3. _Vad är moksha?

#4. _Hur beskrivs återfödelsen inom
hinduismen?

_Centrala tankegångar i buddhism

_Buddhismen uppstod ur hinduismen och därför har de två religionerna flera gemensamma tankar. _Siddharta _Gautama som levde på #500-talet f.v.t. räknas som grundare av buddhismen. _Siddharta _Gautama kallas _Buddha av sina anhängare.

_Buddhister tror, precis som hinduer, att livet upprepar sig om och om igen. _Människan återföds i ett evigt kretslopp. _Allt som människor gör i livet har betydelse. _Både det som är bra och det som är dåligt. _Summan av våra handlingar kallas @karma. _Det är karman som avgör vad som händer med människan efter döden. _Tanken om karma finns också i hinduismen.

_En religion utan gud

_En av de största skillnaderna jämfört med hinduismen är att i
#120

buddhismen finns det inga gudar.

_Buddha menade att människan själv måste ta ansvar för att komma ur det eviga kretsloppet -- människan ska inte vända sig till olika gudar.

_Trots det finns det buddhister som ser _Buddha som en gud och ber till honom.

_Ugglan säger: _Blir _Buddha en gud därför att några betraktar honom som det?

_Den åttafaldiga vägen

_Den åttafaldiga vägen är en samling råd eller regler. _De beskriver hur människor ska tro och leva för att nå rätt kunskap och komma ur återfödelsens kretslopp. _Målet för buddhister är att nå @nirvana. _Då bryter man kretsloppet och återföds inte. _Men nirvana är ingen plats utan ett tillstånd av frid och stillhet. _Orden nirvana betyder "ingen vind". _När man når nirvana är det helt stilla.

_Samtala. _Hur föreställer du dig nirvana?

_De heliga skrifterna

_Precis som i många andra religioner spreds _Buddhas lära först muntligt.

_Det dröjde flera hundra år innan hans lära började skrivas ner. _Det sägs att det var munkar på _Sri

_Lanka som skrev ner läran på papper som pressats av palmlad. _Pappren stoppades sedan ner i ett slags avlånga korgar för att skydda dem.

_Det blev tre korgar med papper tillsammans. _Skrifterna fick sitt namn efter korgarna de låg i.

@_Tripitaka betyder just "de tre korgarna".

_Frågor

#1. _Vad är målet för buddhister?

#2. _Vad heter de heliga skrifterna?

_ Några riter och fester i buddhism

=== Bildtext =====

_ Här köper buddhister små oljelampor formade som lotusblommor utanför ett tempel i _ Malaysia.

_ Inne i templet sätter man sig kanske framför en _ Buddhastaty, tänds oljelampan och samlar sina tankar.

=====

_ Buddhismen finns i många olika länder, framförallt i _ Asien.

_ Religionen skiljer sig åt i de olika länderna. _ Det beror på att religionen har anpassat sig efter traditioner och tankar om religion som fanns i länderna innan buddhismen kom dit.

_ Riter under livet

_ Namngivning: _ När ett barn ska få sitt namn tar föräldrarna ofta med

barnet till ett buddhistiskt tempel eller kloster. Där har man en namnceremoni som en munk leder.

Munken läser ur heliga texter och föräldrarna får lova att lära barnet olika saker, till exempel de fem buddhistiska reglerna.

Undervisning i läran: I en del buddhistiska länder är det vanligt att framförallt pojkar, men ibland också flickor, bor i ett kloster under en tid. Det är oftast när barnen är #12--#13 år. Då får de leva som munkar och nunnor och får undervisning om Buddhas lära.

=== Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_En thailändsk pojke studerar i ett kloster.

_Bildbeskrivning

_Foto. _En pojke som pluggar.

_Han är munk och klädd i traditionellt orange tyg som är svept runt kroppen. _Huvudet är rakat.

=====

#122

#331

_De här fem reglerna är en variant på den åttafaldiga vägen och de får alla buddhister lära sig att leva efter.

- é _Döda inte
- é _Stjäl inte
- é _Var trogen mot den du älskar
- é _Undvik alkohol och droger
- é _Ljug inte

_Giftermål: _Att gifta sig har inget med religion att göra inom buddhismen. _Däremot går många par till templet efter vigseln för att få välsignelse av munkarna och kanske några goda råd.

_Begravning: _Begravningar kan göras på olika sätt inom buddhismen. _Ofta samlas familj och vänner och en munk kommer och läser texter för den som dött. _Texterna ska hjälpa den döde vidare till nästa liv. _De flesta buddhister kremeras, bränns.

_En stor fest

@_Vesak är en högtid som firas i alla buddhistiska länder. _Då firar man de viktiga händelserna i _Buddhas liv: hans födelse, hans upplysning och att han nådde nirvana. _Olika länder har olika traditioner men det är vanligt att man besöker tempel och kloster under _Vesak. _I vissa länder tar man med sig mat till munkarna och nunnorna i klostret. _I många länder i _Sydostasien har man parader och dekorerar sina hus med blommor och färgglada lampor. _Lamporna är symboler för att _Buddhas lära spred ljuset i världen. _Vesakhögtiden firas i maj, när det är fullmåne.

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Under vesak är det många som köper lyktor. _Lyktorna hänger de upp i trädgården eller utanför ett fönster. _Andra dekorerar sitt hus med lampor som många svenskar

#122

#333

under advent. _Bilden är från
firandet av vesak i _Sri _Lanka.

_Bildbeskrivning

_Foto. _Två pojkar står framför
kubformade lyktor med fina
dekorationer.

=====

_Berättelserna om _Buddha

_Buddhismen uppstod i _Indien.

_Enligt troende buddhister så gick det till såhär när buddhismen uppstod och utvecklades till en egen religion:

@_Siddharta _Gautama; levde på #500-talet f.v.t. _Han föddes i ett litet kungarike i norra _Indien.

_Det berättas att han var ett ovanligt barn som kunde tala så fort han var född. _En vis man spådde hans framtid i stjärnorna och berättade för _Siddhartas pappa, kung _Siddhodana, att pojken antingen skulle bli en stor och berömd kung eller en stor andlig ledare. _Kungen ville naturligtvis att _Siddharta skulle efterträda honom och bli en mäktig kung.

_Kung _Siddhodana tänkte att om _Siddharta aldrig fick se världen utanför slottet utan bara veta hur det var att vara prins, så skulle

han aldrig vilja vara något annat.
_Det byggdes höga murar runt slottet
och den stora trädgården. _Siddharta
växte upp utan att veta något om
livet utanför. _När han var tonåring
gifte han sig med en prinsessa och
tillsammans fick de en son.

_Siddharta möter lidandet

_En dag när _Siddharta tog en ridtur
fick han se en gammal och orkeslös
man vid vägkanten. _Detta var något
helt nytt för honom. _Han hade
aldrig sett en gammal person förr.
_Kungen blev mycket arg. _Han hade
ju gett sina tjänare i uppdrag att
röja bort allt som kunde störa
_Siddhartas tankar när han var ute
och red.

_Det hjälpte inte. _En annan dag
fick _Siddharta se en sjuk man som
stapplade fram i vägdammet med hela
kroppen full av utslag. _Vid en
tredje ridtur fick han se en död man
som var omgiven av alla sina
gråtande och klagande släktingar.

_På kort tid hade _Siddharta mött

#123

#336

ålderdom, sjukdom och död, trots att hans far hade försökt skydda honom från det.

Inte lång tid efter det mötte Siddharta en munk. Han vandrade ensam och var fattig och mager, men verkade ändå inte olycklig. Mötet med munken gjorde Siddharta mycket fundersam.

=== Bildtext =====

Buddha avbildas ofta sittande i en lotusblomma. Statyn i brons är från Myanmar.

=====

::: #124 :::::::::::::::::::::::

Siddharta söker efter svar

Mötet med de fyra männen fick Siddharta att fundera över livet och vad som egentligen var meningen med allting. Han undrade varför det fanns sorg och smärta i världen.

Vad var det för mening att födas när allt egentligen var lidande?

Det gjorde ont att önska något man inte fick och det gjorde ont att en

#124

#337

dag skiljas från något eller någon man älskat. Till sist visste Siddharta att han måste lämna slottet, sin hustru och sin son för att söka svar på sina stora och svåra frågor. Han rakade av sig håret och klädde sig i enkla kläder. För att slippa ta avsked av sin fru och son smög han iväg om natten då alla sov.

Siddharta träffade flera olika vishetslärare för att be om hjälp och undervisning. Han lärde sig att försvinna in i sitt inre, att meditera. Han var en mycket läraktig elev men han fick inte ro i sitt inre. Då vände han sig till en grupp munkar som levde som asketer. De försökte leva så fattigt som möjligt och åt nästan ingen mat.

Siddharta lärde sig att avstå från sådant som inte var absolut nödvändigt för att överleva. Till slut levde han på sex riskorn om dagen och höll på att svälta ihjäl. Han hade fortfarande inga svar på sina frågor. Då förstod han att varken lyxlivet i slottet eller livet som

asket var vägen till att förstå livets mening.

_Siddharta blir _Buddha

_Siddharta satte sig under ett bohditräd för att meditera. _Han hade bestämt sig för att sitta där tills han kommit fram till svaret på frågorna om livet. _Efter sju gånger sju dagar förstod han hur det var. _Det bästa sättet att leva var att välja en @medelväg. _Inte ett liv i lyx och inte ett liv som asket. _Han hade blivit en @buddha. _Det betyder att han blivit en som förstått sanningen om livet och som blivit @upplyst.

_Buddha berättar om sina tankar

_När _Buddha hade nått upplysning gick han till den heliga staden _Benares (_Varanasi). _Han berättade för asketerna där om sina nya tankar. _Efter det fortsatte han att vandra runt till städer och byar och sprida sitt budskap. _Buddha fick
#124 #339

många lärjungar. En del av dem valde att vara munkar och nunnor och levde av det som folk gav dem. När Buddha dog sa hans lärjungar att han gått in i @nirvana. Han kunde inte återfödas längre utan hade blivit en del av världsalltet.

Frågor

- #1. Vad är det Buddha har kommit på när han når upplysning?
- #2. Vad är en buddha?

_Aktivitet -- _Att kämpa mot det
_onda

_Alla religioner har heliga platser.
_Du ska nu läsa en text om heliga
_platser i buddhismen. _När du läst
_texten ska du fundera över likheter
_och skillnader mellan kristendomen
_och buddhismen.

_Inom buddhismen behöver man inte gå
_till en speciell byggnad för att
_meditera eller be. _Ofta har man ett
_altare med en eller flera statyer av
_Buddha eller bodhisattvor i sitt
_hem. _Runt altaret hänger man ibland
_vackra tyger och ställer blommor i
_vaser och krukor. _På golvet ligger
_det ofta kuddar som man kan knäböja
_på.

_Framför statyn av _Buddha kan
_man vara stilla och meditera eller
_be. _Genom att offra till exempel
_blommor visar man sin vördnad,
_alltså respekt, för _Buddha och
_läran.

Men det finns också tempel som är byggda för att människor ska kunna komma och meditera eller bli stilla framför Buddhastatyer. De buddhistiska templen ser olika ut i olika länder.

När Buddha dog kremerades, brändes, hans kropp. Askan lade man i skrin som placerades ut i byggnader som kallades för stupor runt om i Indien. Det sägs att stupor och pagoder alltid innehåller något heligt föremål som har med Buddha att göra. Det kan till exempel vara ett hårstrå. Därför är stupor också vanliga vallfärdsplatser inom buddhismen. När man besöker en stupa kan man be eller offra. Många buddhister tänker att de kan få kraft från det heliga föremålet som finns i stupan.

=== Bildtext/beskrivning =====

_ Bildtext

_ Buddhismens viktigaste plats är en stad i norra Indien som heter Bodh-Gaya. Enligt berättelserna var det här Buddha nådde upplysningen. I Bodh-Gaya finns ett stort tempel som heter Mahabodhitemplet. Många buddhister vallfärdar till templet. Bredvid templet står ett stort bodhiträd. Det sägs att det var under detta träd Buddha satt och mediterade.

_ Bildbeskrivning

_ Foto. Ett hög toppig byggnad med två mindre torn på sidorna. På området framför templet ligger det vita mindre byggnader som är kvadratformade. I mitten finns en gång som leder fram till templet.

=====

_Frågor

- #1. _De flesta kristna går till en kyrka om de ska be inför en _Jesus staty. _Hur är det i buddhismen?
- #2. _Jämför ett besök i ett tempel med ett besök i en kyrka.
- #3. _I kristna kyrkor finns det ibland skrin med relikier från helgon. _En relik kan vara ett föremål eller en bit av ett skelett. _Det finns något liknande inom buddhismen, förklara!
- #4. _Bodh-Gaya är en helig plats för buddhister.
- _Varför är denna stad så intressant att besöka?
 - _Har kristendomen på motsvarande sätt någon helig plats som troende besöker?
 - _Vad kallas det när troende besöker eller reser till en helig plats på detta sättet?
 - _Känner du till heliga platser i islam och hinduismen som besöks på samma sätt.

_Buddhismen sprids

_Efter _Buddhas död fortsatte den nya läran, @buddhismen, att sprida sig runt om i _Indien. _På den här tiden var _Indien uppdelat i många små riken. _Ett av de största rikena styrdes av en kung som hette _Ashoka. _Han gick över till buddhismen från hinduismen. _Kung _Ashoka hjälpte till att bygga buddhistiska kloster och skickade också ut missionärer för att berätta om _Buddhas lära. _Ashoka blev mycket betydelsefull för spridningen av den nya religionen som spred sig till _Sri _Lanka och vidare till _Sydostasien.

_Så småningom försvann nästan buddhismen från _Indien. _Hinduismen hade växt sig starkare. _Men buddhismen spred sig till länder som _Japan, _Kina och _Tibet. _I _Tibet kallas den andlige ledaren för @@_Dalai lama;. _Inom den här

riktningen av buddhism tillber man
_Buddha som en gud. _Idag har
buddhismen också många anhängare i
_Europa och _Nordamerika.

_Samtala. _Har du varit i något
buddhistiskt land? _Beskriv något du
sett som du tror var buddhistiskt.

_Frågor

#1. _Vilka två saker var det som
kung _Ashoka gjorde som ledde till
buddhismens spridning?

#2. _Vad är en asket?

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Det finns ett buddhistiskt
tempel i _Åsele i södra _Lappland.

_Bildbeskrivning

_Foto. _Skulptur av en gammal
munk som mediterar. _Statyn är ca
#5 meter hög. _Han sitter med
benen i kors ovanpå en kobraorm.

_Framför statyn finns blommor i
_krukor. _Två kvinnor och ett barn

#126

#346

besöker statyn. _Ena kvinnan lutar
sitt ansikte mot statyn.

=====

#126

#347

_Hållplats #2

_Sammanfattning

é _Nirvana som är målet för buddhister betyder en plats utan vind.

é _Buddha, _Siddharta _Gautama, är den viktigaste personen i buddhismen.

é _Buddha lärde att allt i livet är lidande, men att det finns en väg ut ur lidandet och det var den gyllene medelvägen.

é _Buddha vandrade runt och fortsatte att sprida sitt budskap sedan blivit upplyst, en buddha.

é _När kung _Ashoka gick över till buddhismen spred sig den nya religionen snabbt. _Men idag finns de flesta buddhister utanför _Indien i _Kina, _Tibet och _Japan.

_Viktiga ord

_Siddharta _Gautama

nirvana

asket

meditera

karma

_Tripitaka

_Vesak

_Buddha

medelväg

upplyst

tempel

_Dalai lama

_Ashoka

_Frågor

#1. _Vad firas under _Vesak?

#2. _Vad är nirvana?

#3. _Hur försökte _Siddharta komma på vad som var meningen med lidandet och livet?

#4. _Vad innebar upplysningen för _Buddha?

#5. _Vem var _Ashoka och vilken betydelse hade han för buddhismen?

#128

#349

_Livsviktiga frågor

_Det finns frågor som alla människor tänker på. _Varför finns jag? _Hur kom allt till? _Vad är meningen med livet egentligen? _Duger jag? _Vem är jag? _Vad händer efter döden? _Sådana frågor brukar kallas för livsfrågor.

_Många människor hittar svar på sina livsfrågor i religionerna.

_Andra hittar svar utanför religionerna. _En del tycker inte att de hittar några bra svar. _En sak du kan vara helt säker på är att du inte är ensam om att fundera över sådana här frågor. _Det gör alla människor.

_Läs om ...

é några viktiga frågor i livet som, vänskap, vad som är meningen med livet och vad som händer när livet tar slut.

é att reflektera över vem du själv är, din egen och andras identitet.

_Att prata om livsfrågor

"_Livsviktigt" brukar vi säga om saker som verkligen gäller livet.

_Det är livsviktigt att ha tillgång till vatten, att få i sig tillräckligt med mat osv. _Frågorna i det här avsnittet kan man också kalla livsfrågor. _De handlar om livet och är viktiga. _Varför då?

é _Vi behöver prata med andra om det vi funderar på om livet. _Livsfrågor kan oroa och vara kluriga.

_Sådant är viktigt att prata om.

é _När vi lyssnar på varandras tankar om livet kan vi förstå varandra bättre.

é _Om vi försöker förstå varandra är det lättare att visa varandra respekt och acceptera varandra.

_Meningen med livet?

_I det stora universum är vår jord bara en liten prick. _Vi människor kan känna oss väldigt små. _I alla tider har vi tittat upp mot stjärnhimlen och undrat över vad, eller vem, som egentligen ligger bakom alltsammans. _Vad är meningen med att just vår planet blev full av liv? _Är det någon som tänkt ut det, eller är det en slump? _Vi försöker helt enkelt förstå varför vi är här.

_Religionernas svar

_Många människor hittar svaret på frågan om @@livets mening; i någon religion. _Inom judendom, kristendom och islam är människans uppgift att ta hand om världen som _Gud har skapat och att leva som _Gud vill.

_Judar, kristna och muslimer hittar vägledning för ett gott liv i sina @@heliga skrifter;.

_Inom hinduismen och buddhismen anser man att livet går runt i ett

#129

#353

kretslopp och människan återföds hela tiden. _Om man lever rätt kan man så småningom komma ur kretsloppet och slippa återfödas.

_Inom alla religioner gör människor saker tillsammans, för att hjälpa varandra att leva rätt.

_Det kan vara att be, offra, fira gudstjänst, fasta, meditera eller göra saker för andra. _Genom att människor som tror samma sak gör saker tillsammans känner de gemenskap och mening med livet.

_Frågor

#1. _Ge exempel på en livsfråga.

#2. _Varför är det bra att prata om livsfrågor?

_Vad händer när livet tar slut?

=== Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Vi känner sorg när en närstående har dött. _Det kan vara bra att få säga adjö med en ceremoni. _Bilden visar en borgerlig begravning. _De som inte vill begravas av en präst kan välja en borgerlig begravning.

_Bildbeskrivning

_Foto. _En kista som är täckt av dukar och blombuketter. Runt kistan på golvet finns fler blombuketter och fyra höga ljusstakar.

=====

_De flesta av oss tycker att tanken på döden är jobbig. _Alla människor ska dö. _Men vi vet inte vad som händer sedan. _Det kan kännas skrämmande. _Döden innebär också att vi förlorar människor som vi tycker

mycket om. _Det gör ont och vi känner sorg.

_Religionerna svarar olika på frågan om vad som händer efter döden.

_Kristendomen: _De som är kristna tror på ett evigt liv i himlen efter döden för de som tror på _Gud. _De som inte tror på _Gud kommer till @helvetet som är en plats utan _Gud. _Så tänkte man i alla fall förr. _Nu för tiden är det inte så vanligt att kristna tänker så.

_Judendomen: _Judarna säger oftast att man inte kan veta vad som händer efter döden. _Det kan bara _Gud veta.

_Islam: _I islams heliga skrift _Koranen beskrivs tydligt att det finns två vägar efter döden.

_Paradiset eller helvetet.

@_Paradiset är en god plats hos _Gud, medan @helvetet är en hemsk plats för de som inte levt som _Gud vill.

_Hinduismen: _Den vanligaste tanken om döden inom hinduismen är

att människan återföds. _Det är dina handlingar i livet som bestämmer vad du ska återföd̄as till. _Målet är att till slut slippa återföd̄as.

_Ugglan säger: _När kattugglans läte hördes på natten trodde folk förr i tiden att det var ett tecken, någon skulle dö.

::: #131 :::::::::::::::::::::::

_Buddismen: _Inom buddhismen finns samma tanke som inom hinduismen, att människan återföds till nya liv hela tiden. _Om man lever enligt _Buddhas lära kan man till slut bli upplyst och uppnå nirvana. _En del buddhister tänker att nirvana är en plats, medan andra tänker att det är ett tillstånd av frid och lycka.

_Inom religionerna tolkar och förstår människor de heliga skrifterna och traditionerna på olika sätt. _En del tänker att döden kommer att bli exakt så som den beskrivs i texten. _Andra gör sin egen bild av vad som kommer hända med hjälp av texten

#131

#357

eller traditionen.

Även människor som inte tror på någon Gud eller har någon religion har tankar om vad som händer efter döden. I böcker och filmer beskrivs ofta döden som en övergång mellan världar. Det kan vara ett ljus i slutet av en lång tunnel eller en bro som går över en mörk flod.

Gemensamt för många berättelser om döden är att människor tror och hoppas på en bättre värld. Kanske har du läst om bröderna Lejonhjärta och hur de hamnar i Nangijala efter sitt liv på jorden?

Samtala. Har du läst någon bok eller sett någon film där man skildrar livet efter döden?

Berätta!

_Frågor

- #1. _Religioner har olika svar på vad som händer efter döden, vilken är den vanligaste tanken inom Hinduismen?
- #2. _Jämför judars, kristnas och muslimers bild av vad som händer efter döden.

_Aktiviteten -- _Symbol eller bild

_I religiösa bilder finns det ofta många symboler. _En symbol är ett tecken som representerar något. _Den kanske vanligaste symbolen är ett hjärta som symboliserar kärlek.

_Kärlek är abstrakt, det är inget som man kan ta på, det är en känsla.

_Vi har tidigare sett hur en enkel bild av en fisk var en symbol bland de första kristna att de trodde på att _Jesus var _Guds son.

_Du ska nu titta på några begravningsannonser. _Många har ett hjärta som symbol för kärlek, andra ett kors som symbol för att de varit troende. _Men det finns också annonser som har mer vanliga bilder.

=== _Bildbeskrivning =====

_Foto. _Fem olika dödsannonser.

_Det som syns är en symbol längst upp, vad personen hette och på några när personen föddes och dog.

é _Vår älskade mamma, svärmor,
_farmor och mormor _Cia _Ciasson
har hastigt lämnat i stor sorg.

_Symbol: _En hund.

é _Min älskade man, vår underbara
pappa, vår fantastiska son

_Anders _Andersson har lämnat
oss i stor sorg och saknad.

_Symbol: _Höga berg och en sol
som skiner.

é _Vår älskade _Bengt _Bengtsson.

_Symbol: _En segelbåt och två
fåglar som flyger bredvid båten.

é _Vår käre pappa, morfar och
farfar _Dan _Danesson finns inte
längre.

_Symbol: _En man som fiskar och
kastar ut en fiskelina.

é _Vår kära _Eva _Evasson.

_Symbol: _En sjuarmad ljusstake.

=====

_Frågor

- #1. _Beskriv vad de olika annonserna har för bilder eller symboler.
- #2. _Vilka bilder eller symboler bilder känner du igen? _Beskriv dem och var har du sett dem tidigare?
- #3. _Vad tror du de olika bilderna/symbolerna representerar och varför du tror de anhöriga som beställt annonsen valt att denna bild/symbol. _Det kan ju också vara den som dött som valt bilden/symbolen.

#131

#362

_Senait _Bolin

_Utkik
_Religion #4--#6

_Överförd från andra upplagan,
utgiven av _Gleerups _Utbildning
_AB, #2022, med _ISBN
#978-#91-#511-#0735-#6
_Specialpedagogiska skolmyndigheten
#2023

_Volym nio av tio

_Till punktskriftsläsaren

_Det finns många bilder till den här boken. _Många bilder är beskrivna och det är alltifrån kyrkor, miljöer och händelser.

_Det finns bara en bild som är ritad och det är symbolerna för världsreligionerna. _Bilderna blir ett komplement till bildbeskrivningen av de fem symbolerna.

_I boken finns det en tecknad figur, en brun uggle med stora runda glasögon. _Ugglan säger saker till läsaren med hjälp av pratbubblor.

_I din bok står det _Ugglan säger:

_I slutet av varje avsnitt finns en aktivitet. _Oftast är det frågor på texten som du läst. _Ibland handlar frågorna om bilder och då är de beskrivna.

_Lycka till!

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~aspms.se

_Innehåll volym nio

_Siffran inom parentes hänvisar till
förlagans sidor.

_Till punktskriftsläsaren_I

_Familjen är viktig (#132).....#363

_Vänskap (#133).....#366

_Identitet (#135).....#371

_Olika roller (#136).....#373

_Hållplats #1 (#137).....#377

_Etik (#138).....#380

_Religion och etik (#139).....#382

_De mänskliga rättigheterna
(#141).....#387

_Etiska begrepp (#142).....#391

_Hållplats #1 (#146).....#400

_Ii

_Familjen är viktig

_Vad är viktigast för dig? _Om vi tittar på tv, på nätet eller läser tidningar kan vi lätt tro att det viktigaste i livet är att se ut på ett visst sätt, ha rätt saker eller att bo på ett fint ställe. _Men de flesta skulle nog svara att familjen är viktigast.

_Att få vara frisk och slippa vara med om hemska saker, till exempel krig, är också betydelsefullt.

_Några kanske svarar att det är viktigt att spela handboll eller att rida på sin egen häst. _Andra tycker att det är viktigt att sjunga i kör eller laga god mat. _Att få göra saker man tycker är roligt och är duktig på kan också ge livet mening.

_Ofta gör vi sådana saker ihop med andra och då känner vi gemenskap och får nya vänner.

_Det som är viktigt är man rädd om. _Därför blir det extra svårt när

något händer dem som vi tycker mest om. _Om mamma, pappa eller ett syskon skulle bli svårt sjuka. _Om föräldrarna bråkar. _Då kan man känna rädsla för vad som ska hända, eller för att bli lämnad ensam.

_Ibland är det så illa att någon som står en nära skadar en. _En del barn är inte trygga hemma. _Det kan bero på att föräldrarna har ett missbruk av något slag eller att någon i familjen är våldsam. _Då är det viktigt att prata med andra vuxna som kan hjälpa. _Det kan vara en person på skolan, till exempel skolsköterskan. _Men det finns också organisationer som jobbar just med att lyssna på och hjälpa barn som har det svårt. _I Sverige finns bland annat __BRIS, _Barnens rätt i samhället.

_Bris

_Barnens rätt i samhället

_Bris ger stöd och hjälp till barn och unga. _Bris jobbar också för att förbättra för barn i samhället.

#132

#364

_Till _Bris kan barn ringa eller mejla om de behöver prata med någon. _Alla som jobbar på _Bris har tystnadsplikt.

_Samtala. _Vad tycker du är viktigast i ditt liv just nu? _Vad tror du kan bli viktigt när du är vuxen?

_Frågor

#1. _Vad sysslar organisationen _Bris med?

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Fotbollsmatch med farmor? _Ofta tar man bilder på det som roligt.

_Men att leva i en familj kan vara både roligt och jobbigt.

_Bildbeskrivning

_Foto. _En man fotograferar två flickor, en äldre dam och en pojke. _Pojken håller en boll i handen. _De står på en gräsplan.

=====
#133

#365

_Vänskap

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Vänskap kan betyda olika saker för olika personer. _Vad är vänskap för dig?

_Bildbeskrivning

_Foto. _Två flickor som står bredvid varandra och håller en arm om varandras axlar. _Det finns ett högt nät, höga hus och färgglada löv bakom dem.

=====

_Alla människor är olika men några saker har vi gemensamt. _En sådan sak är att vi inte gillar att vara ensamma. _Det kan vara skönt, men bara ibland. _För det mesta mår vi bäst om vi är tillsammans med andra. _Förutom familjen är därför vänner och kompisar viktiga för oss.

_Vänskap kan se olika ut. _En del
#133 #366

har massor med kompisar och trivs i stora gäng. _Andra tycker bättre om att vara med en kompis i taget.

_Vissa har bästisar, alltså någon vän som är extra viktigt och som man tycker speciellt mycket om.

_Kompisar i skolan

_Skolan är din arbetsplats där du är många timmar om dagen. _Därför är det viktigt att du trivs och har kompisar där. _I klassrummet ska du kunna samarbeta med dina klasskompisar. _Det kan vara att till exempel hjälpa en kompis med en uppgift. _Det kan också vara att lyssna på och ta det som kompisar säger i klassrummet på allvar.

_Många har goda vänner i skolan.

_Det är roligt om det kan vara så.

_Vissa träffar bara sina klasskompisar i skolan och har andra kompisar som de hellre träffar på fritiden. _Även om det är så, ska alla elever visa varandra respekt och vara snälla mot varandra.

_Vad innebär det att vara en bra kompis?

_När man är vänner kan man ibland hamna i situationer som är svåra.

_Man vill vara en bra kompis, men det är inte alltid lätt att veta hur. _Ofta finns det inga enkla lösningar. _Här är några situationer som kan vara "både och".

_Är du en bra kompis om du ...

é "skvallrar" (berättar för en vuxen) när din kompis gjort något dumt?

é ibland säger nej till att hitta på något när din kompis frågar om ni ska vara tillsammans?

é säger vad du faktiskt tycker om kompisens nya frisyr eller tröja?

_Det beror på, kommer du kanske att svara? _Fundera vidare kring fler situationer där det inte är så enkelt att veta hur man bäst är en

bra kompis.

Även om vi anstränger oss för att vara bra kompisar blir det fel ibland och vi gör varandra ledsna.

Det har alla varit med om. Då kan det vara skönt att reda ut det som blivit fel, prata med varandra och säga förlåt. Att säga förlåt betyder ungefär att be om ursäkt.

Genom att säga förlåt visar man att man är ledsen och att man vill att allt ska bli bra igen.

Ibland kan man känna sig ensam även om man inte är det. Varför?

En vän är någon:

é jag kan prata med
é jag gör roliga saker ihop med
é jag kan säga hemligheter till
é jag kan skratta ihop med
é som gillar samma saker som mig
é jag kan ha tråkigt ihop med.

Håller du med? Vad skulle du vilja lägga till eller dra ifrån på listan?

_Samtala. _Måste man alltid säga
förlåt? _Är det alltid viktigt?
_Varför/varför inte?

_Frågor

#1. _Vad innebär det att respektera
någon annan?

_Identitet

_Vem är jag? _Kanske tycker du att det är en löjlig fråga? _Om du skulle presentera dig skulle du nog säga ditt namn, din ålder och var du bor. _Kanske skulle du säga om du var tjej eller kille och vad du tycker mycket om att göra. _Kanske säger du så här: jag heter _Nora och är en #11-årig tjej som gillar att spela fotboll och bor i _Uppsala. _Det är den korta versionen av en person. _Men det finns väldigt mycket mer att säga om dig, eller hur?

@_Identitet är det ord som används för att beskriva en människa lite mer på djupet. _Ordet identitet betyder ungefär personlighet. _Den beskriver hur och vem du är som person. _Identiteten formas under hela livet och påverkas av många olika saker.

_I puberteten utvecklas din hjärna
#135 #371

och du upplever många nya känslor och tankar. _Det är också en tid då många ungdomar funderar mycket över livet och hur de ska vara.

_Musik, idrott eller ett yrke kan vara viktiga delar i en människas identitet.

_Sexualiteten är också en del av din identitet. _Det finns olika namn för sexualitet. @_Heterosexualitet är när tjejer och killar blir kära i varandra. @_Homosexualitet är när tjejer gillar och blir kära i tjejer eller att killar gillar och blir kära i killar. @_Bisexualitet betyder att killar och tjejer gillar och kan bli kära i både tjejer och killar.

_Frågor

#1. _Vad betyder ordet identitet?

#135

#372

_ Olika roller

_ Vi människor brukar anpassa oss efter vilka vi är tillsammans med.

_ Och vi har också olika roller. _ Du är barn hemma, men klasskamrat i skolan. _ I vissa grupper är du kanske äldst, i andra är den yngsta.

_ I en roll beter man sig kanske på ett sätt, i en annan på ett annat sätt. _ Kanske har du tänkt på att du inte pratar på samma sätt med dina föräldrar som med dina kompisar, även om det är samma sak du berättar? _ Eller att det finns saker som du gör på fritidsklubben eller idrottsträningen som du aldrig skulle göra hemma hos till exempel farmor?

_Samtala. _Alla har olika roller.
_En del gillar man bättre än andra.
_Att vara yngst i familjen kanske
_inte är så kul. _Men kanske ger det
också fördelar. _Fundera över dina
roller. _Ge exempel på fördelar och
nackdelar de ger.

_Roller i verkligheten och på nätet?

_På nätet gör du i stort sett samma
saker som om du hängt med dina
kompisar efter skolan. _Ni spelar
spel, tittar på film, lyssnar på
musik och pratar. _Du kan också ta
kontakt med människor du inte känner
och aldrig har träffat.

_På nätet är det lätt att inte
vara sig själv. _Du behöver inte
avslöja vem du är. _Då kan man testa
att vara någon annan och pröva
sådant som verkar vara spännande.

_Skillnaden mellan nätet och verk-
_ligheten är att det oftast saknas
vuxna i närheten.

_Vårt sätt att skriva på nätet
skiljer sig från vårt sätt att

skriva i andra sammanhang. Vi använder kortare meningar och andra ord. Dessutom händer det att vi skriver saker som vi aldrig hade sagt direkt till en person i verkliga livet. Det verkar vara lättare att vara taskig eller säga dumma, kränkande saker till varandra på nätet.

Saker som är viktiga att tänka på när du är på nätet:

é Skriv inte saker om andra personer som inte stämmer. Då sprider du rykten, och det kallas för förtal och är straffbart.

é Lämna inte ut personuppgifter, det vill säga personnummer, adress eller telefonnummer till människor du inte känner.

é Klä aldrig av dig inför en kamera.

é Anmäl om någon säger elaka och kränkande saker i ett chattforum eller andra webbsidor du besöker.

De flesta sådana sidor har en knapp som heter "report abuse".

_Det betyder ungefär att
"rapportera kränkning". _Ta hjälp
av dina föräldrar eller någon
annan.

_Frågor

#1. _Vad innebär det att respektera
någon annan?

_Hållplats #1

_Sammanfattning

é _Livsfrågor är frågor om meningen med livet och döden som alla människor ställer sig.

é _Våra närmaste relationer, familj och vänner, är ofta det viktigaste för oss.

é _I alla religioner är det viktigt hur vi lever här och nu. _Vad vi gör när vi lever påverkar vad som händer när vi dött.

é _Identiteten, personligheten, formas under hela livet och kan påverkas av många olika saker.

é _Vi har olika roller och anpassar oss till olika situationer; hemma, i skolan och på nätet.

_Viktiga ord

heliga skrifter
livets mening
paradiset
helvetet
identitet
roll
heterosexualitet
bisexualitet
homosexualitet

_Frågor

- #1. _Det finns frågor som kallas livsfrågor. _Ge exempel på någon livsfråga eller beskriv vad de kan handla om?
- #2. _Ge exempel på hur några religioner svarar på frågan om vad som händer efter döden?
- #3. _Var kan du som barn vända dig om du har det tufft hemma?
- #4. _Vad tycker du är viktigast att tänka på när det gäller att vara en bra kompis i skolan?

#137

#378

- #5. _Vad är dina bästa råd för att reda ut ett bråk på ett bra sätt?
- #6. _Vad betyder "identitet"?
- #7. _Ge några exempel på vad som är viktigt att tänka på som ung på nätet?

_Etik

_Etik handlar om vilka handlingar som är rätt och vilka som är orätt och hur man kan tänka för att handla på bästa sätt.

_Alla religioner har sin egen etik, samtidigt har de mycket gemensamt när de beskriver hur man ska behandla sin nästa, människor man möter i livet.

_När samhället ändras kan det vara svårt att följa regler och normer som finns, religiösa eller sekulära.

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Hjälporganisationen _Turkiska
_Röda halvmånen (_Röda _Korset)
ger en flykting i _Pakistan en
ryggsäck med skolmaterial.

_Bildbeskrivning

_Foto. _En flicka i blommig klänning, _röd sjal och munskydd tar emot en svart ryggsäck av en man med vit t-shirt och munskydd.

_Bakom dem hänger en flagga med en vit måne och en vit stjärna.

_Flaggans bakgrund är röd.

=====

_Läs om ...

é den gyllene regeln, och om hur man ska behandla sina medmänniskor.

é normer vi har och vad det innebär att bryta mot normer.

é etiska begrepp och hur man kan arbeta med dem.

_Religion och etik

_Etik handlar om vad som rätt och orätt. _Alla religioner har idéer om rätt och orätt och vad det är att leva ett bra liv och hur man ska behandla sina medmänniskor. _En sådan idé är det som brukar kallas @@den gyllene regeln;. _Den finns i lite olika form i alla de stora världsreligionerna:

_Buddism

_Plåga inte andra med det som pinar dig själv.
(_Udanavarga #5:#18)

_Hinduism

_Detta är summan av plikterna:
_Gör inte mot andra något som skulle vålla dig smärta, om det gjordes mot dig.
(_Mahabharata #5:#17)

_Judendom

_Det som är dig själv förhatligt,
_skall du inte göra mot din nästa.

_Detta är hela _Torahn. _Det
_övriga är förklaringar. _Gå och
_läs!

(_Hillel)

_Kristendom

_Allt vad ni vill att människorna
_ska göra för er, det ska ni också
_göra för dem.

(_Matteus #7:#12)

_Islam

_Ingen är rättrogen förrän han
_älskar sin broder som sig själv.

(_Haditherna)

_Man kan fundera över varför de
_olika religionerna tänker så lika om
_hur vi människor bör vara mot
_varandra?

_Inom judendomen och kristendomen
_finns också de tio budorden som
_handlar om hur människor ska vara
_mot _Gud och varandra. _I områden

#139

#383

där judendom och kristendom varit stora religioner har de tio budorden påverkat vad människor tycker är rätt och fel. Vissa menar att budorden också har påverkat lagarna i dessa länder.

::: #140 ::::::::::::::::::::::::::::::

_Religiösa regler

=== Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Godiset är halal -- tillåtet -- för dem som följer islams regler kring mat.

_Bildbeskrivning

_Foto. Olika påsar med gelégodis. Ovanför godisstället finns en skylt där det står:
_Halal Godis!

=====

_Religionerna har regler som hjälper de som tillhör religionen att leva ett gott och rätt liv. Inom judendomen finns det, förutom de tio budorden, regler kring hur man ska

fira sabbat, vad man ska äta och hur maten ska tillagas. I hinduismen finns många regler om hur man ska tvätta sig eller rena sig för att till exempel bli av med sina synder. De flesta hinduer är också vegetarianer eftersom de anser att allt levande är heligt. Islam har också regler om till exempel vilken mat som är tillåten och inte. Inom islam delar man in handlingar i tillåtet, halal, och otillåtet, haram.

Religiösa människor kan också läsa i de heliga skrifterna för att få råd om hur de ska leva. De religiösa ledarna eller lärarna kan också ge svar på olika etiska frågor.

De flesta som tillhör en religion tycker att religionen hjälper dem att leva rätt och gott. Men ibland kanske religionen också gör det extra svårt. Det är inte bara människor som blir arga och besvikna när man gjort något fel utan också guden eller gudarna.

_Frågor

#1. _Vad innebär den gyllene regeln som finns på olika sätt i alla de fem världsreligionerna?

_Diskutera

_Det finns många situationer då det kan vara svårt att följa religiösa regler. _Diskutera några sådana situationer och hur man kan lösa dem.

_De mänskliga rättigheterna

___FN

=== Bildtext =====

_Förenta _Nationernas flagga.

_Den är ljusblå med en världs-
_karta. _Runt kartan finns två
_olivkvistar.

=====

_Förenta _Nationerna, ___FN, är en
organisation som består av själv-
ständiga stater som gått samman för
att arbeta för fred och för att alla
länder ska utvecklas positivt.

@@_Mänskliga rättigheter; är
regler som talar om vilka rättig-
heter alla människor har. _Länderna
i ___FN har tillsammans kommit
överens om vilka rättigheter som är
viktiga. _De finns nerskrivna i
___FN:s allmänna förklaring om de
mänskliga rättigheterna. _Där står
bland annat så här:

- é _Alla människor är lika mycket värda.
- é _Alla människor har rätt att leva och vara medborgare i ett land.
- é _Alla människor har rätt att själva bestämma över sina liv.
- é _Alla människor har rätt att tycka vad de vill, gifta sig med vem de vill och ha vilken religion de vill.
- é _Länder ska kämpa mot fattigdom och se till att människor har arbete och bostad, kan äta sig mätta och få lära sig läsa och skriva.

_De här punkterna har ___FN sedan gjort regler, @konventioner, av. _De länder som skriver på konventionerna lovar att följa dem. _Sverige har skrivit på många sådana konventioner.

_Det finns en speciell konvention som handlar om barns rättigheter och rätt till inflytande. _Den kallas för @barnkonventionen.

_Skolan i _Sverige ska undervisa

om de mänskliga rättigheterna.

_Läroplanen styr skolans arbete.

_Där lyfter man fram viktiga punkter som alla som undervisar och jobbar i skolan måste stå för. _ Dessa punkter kallas @värdegrunden. _ Det påverkar vad du får lära dig i skolan om rätt och orätt. @_Värde eller @värdering är en åsikt eller ett synsätt.

_Värdegrundens viktigaste punkter är:

é _Människolivets okränkbarhet

é _Individens frihet och integritet

é _Alla människors lika värde

é _Jämställdhet mellan könen

é _Solidaritet mellan människor

_Frågor

#1. _Vad arbetar ___FN för?

#2. _Vad är barnkonventionen?

_Ta reda på

é _Vad betyder orden okränkbarhet,
integritet och solidaritet?

é _Tycker du att de mänskliga
rättigheterna följs i _Sverige, på
den plats där du bor, i din skola?
_Ge exempel.

#141

#390

_Etiska begrepp

_Etiska begrepp är ord som beskriver saker som har med rätt och fel att göra och som ofta används när vi diskuterar etiska frågor.

_Här följer några begrepp som är vanliga när vi diskuterar etik.

_Till varje begrepp finns ett exempel. _Läs exemplet och fundera eller diskutera med en klasskamrat hur ni tänker.

@_Rätt eller @orätt? _Rättvist eller orättvist? _De här orden handlar om vi tycker att en situation eller en handling är bra eller dålig.

_Rättvisa är när vi blir behandlade jämligt och sjyst. _Orättvisa är motsatsen, alltså att inte behandla människor lika.

_När vi känner oss illa behandlade använder vi ofta ordet orättvisa.

_Ibland upptäcker vi att det som vi tyckte var orättvist blir mindre

orättvist, om man ser det från ett annat håll. Är det kanske rättvist att niorna får fler köttbullar för att de är större och hungrigare?

Petra har dyslexi. På de nationella proven får hon längre tid på sig. Kan det både vara rättvist och orättvist att Petra får mer tid?

@ Jämlikhet innebär att alla människor är lika mycket värda. Det spelar ingen roll om du är kvinna, man eller barn. Det ska inte heller spela roll om du är ung eller gammal, vilken hudfärg du har eller om du har något handikapp. I Sverige har vi speciella lagar som ska skydda jämlikheten i samhället. De kallas för diskrimineringslagar och säger att du aldrig ska bli dåligt behandlad på grund av kön, könsidentitet, etnisk tillhörighet, religion, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Om man känner sig utsatt för dålig behandling kan man vända sig

#142 #392

till diskrimineringsombudsmannen,
DO.

Ahmed ville hyra en sommarstuga två veckor i skärgården. När han ringde upp visade det sig att stugan redan var uthyrd, annonsen låg kvar av misstag. Två veckor senare ser han annonsen igen, nu ringer hans fru upp. Hon har ett svenskt namn och talar utan brytning. Visst stugan är ledig. Kan Ahmed ha blivit diskriminerad?

::: #143 ::::::::::::::::::::::::::::

@ Jämställdhet innebär att kvinnor och män ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter i samhället. Det gäller till exempel att man ska få samma lön för samma arbete eller att man ska ha samma möjligheter att vara hemma med sina barn när de är små. Jämställdheten gäller även i skolan.

#143

#393

_Tim är intresserad av samhälls-
kunskap och politik. _Han får ofta
svara på frågor och kommer ofta
med egna intressanta synpunkter.
_Även han kompis _Malik är livlig
och yttrar sig ofta på lektioner-
na. _Flickorna i klassen pratar
inte alls lika mycket. _Är detta
ojämlikhet?

@_Empati är att kunna sätta sig in i
hur andra människor mår och känner.
_Om du har empati kan du lättare
förstå andra. _Ibland förklarar vi
också empati med ordet medkänsla.

_Kim har brutit benet och missar
mycket både i skolan och med kom-
pisarna. _Hon känner sig nedstämd
och ganska deppig efter två veckor
hemma. _När en kompis hälsar på
blir hon glad. _Hon berättar hur
hon har det. _Kompisen lyssnar
lite otåligt och säger ganska
snabbt: "_Exakt så kände jag också
när jag brutit mitt lillfinger
..." _Visar kompisen empati?

#143

#394

=== _Bildtext =====

_Svenska kyrkan deltar i _Pride-
paraden i _Stockholm. _De arbetar
aktivt mot diskriminering, alla
oavsett sexuell läggning ska känna
sig välkomna och trygga i kyrkan.

=====

::: #144 :::::::::::::::::::::::

@_Ansvar betyder att du har skyldig-
heter, mot dig själv och andra i
olika situationer. _Men ska du kunna
ta ditt ansvar måste du kunna
påverka din situation. _Hemma är det
kanske ditt speciella ansvar att
plocka ur diskmaskinen eller gå ut
med hunden. _Men ser du att hunden
inte mår bra, måste du kunna
bestämma att inte ni ska gå den
vanlig rundan.

_I skolan är det ditt ansvar,
tillsammans med dina klasskompisar,
att skapa en bra miljö i klass-
rummet.

_Sofia går på gymnastik. _Hon är
äldst i gruppen, ledaren är en
tjej på gymnasiet. _Under ett pass
#144 #395

ringer ledarens telefon och hon måste åka hem snabbt, hon ger Sofia ansvar för gymnastiktruppen, resten av passet. En liten tjej faller och gör sig illa. Är det Sofias ansvar?

=== Bildtext/beskrivning =====

Bildtext

Har du fått ansvaret att gå ut med en hund, måste du vara beredd på att lösa de situationer som kan uppkomma. Det kan vara lite skrämmande, men också roligt.

Bildbeskrivning

Foto. En flicka sitter på en bänk. Hon håller en stor, brun hund i koppel.

=====

@ Kränkning betyder ungefär att förolämpa någon, det vill säga att medvetet få en person att bli upprörd eller ledsen. När vi kränker någon annan använder vi oss ofta av personlighet, utseende, kön, religion eller etnicitet.

#144

#396

Förmodligen för att alla de sakerna har med vår identitet, alltså vilka vi är som personer, att göra.

Sunne har köpt en ny MTB cykel, han ska börja träna hårt för att gå ner i vikt. Han satsade på en värsting cykel för #46 #000 kr.

Han frågade sina barn vad de tyckte om cykeln. De svarade att han såg löjlig ut på den. Sune blev arg och kände sig kränkt.

Var det en kräkning?

::: #145 ::::::::::::::::::::::::::::

@ Solidaritet är ett ord som betyder att ta gemensamt ansvar för något eller att hålla ihop. Solidaritet kan uttryckas i en åsikt eller ett beslut, till exempel: "I solidaritet med alla nötallergiker har vi bestämt att den här skolan ska vara helt fri från nötter, både hasselnötter och jordnötter. Man får inte längre äta eller ha med sig nötter på skolans område."

#145

#397

_Det kan också vara att visa att man håller samman i handling. _Att stå upp för en kompis som blir utsatt för något dumt på skolgården till exempel.

_Klass #6_B har länge diskuterat vilken aktivitet de ska välja att göra tillsammans innan de går på sommarlov. _Nu har de enats om en dag på ett sommarland med bassänger, hopptorn och karuseller. _En vecka innan avfärd skadar sig

_Pavel på träning och bryter benet. _Han blir gipsad och kommer varken kunna bada eller åka karusell. _Några av klasskompisarna tycker att de borde diskutera ett nytt resmål som alla, även _Pavel, kan åka till och delta aktivt i.

_Hur tycker du att klassen ska göra? _Kan de visa sin solidaritet med _Pavel på olika sätt?

_I vår del av världen har vi det väldigt bra. _Men i andra delar av världen är livet betydligt hårdare.

_Cirka en miljard lever i länder som är mycket fattiga. _När det blir

oväder, jordbävningar eller miljö-katastrofer så drabbas de hårt.

_Ofta har de inga försäkringar, de har kanske inga sparpengar på banken osv. _Hur kan vi visa solidaritet med dem? _Går det?

_Att handla kräver mod

"_Det finns saker man måste göra, även om det är farligt. _Annars är man ingen människa utan bara en liten lort."

_Jonathan säger detta till sin bror _Skorpan i _Astrid _Lindgrens bok _Bröderna _Lejonhjärta. _Det där att visa solidaritet och våga visa den även i handling kräver ibland mycket mod. _Att säga till ett gäng på skolgården som mobbar en elev kan kännas farligt och obehagligt. _Tänk om de ger sig på mig istället?

_Många gånger vågar vi inte göra det vi tror är rätt även om vi skulle vilja. _Fundera på vad det kan vara för saker som är "farliga", men viktiga att våga göra eller säga.

#146

#399

_Hållplats #1

_Sammanfattning

é _I alla religioner finns det man kallar en gyllene regel, en regel som handlar om att man ska behandla andra som man själv vill bli behandlad.

é _I _Kristendomens och judendomens budord finns det många bud som handlar om hur man ska handla etiks mot sina medmänniskor.

é _Alla religioner har olika religiösa regler. _Reglerna ska hjälpa anhängarna att leva i enlighet med sin religion.

é _De mänskliga rättigheterna har tagits fram av ___FN och omfattar alla människor oavsett vilken religion de tillhör eller vilka länder de bor i.

_Viktiga ord

den gyllene regeln

_De mänskliga rättigheterna

barnkonventionen

värdegrund

konventioner

ansvar

empati

jämlikhet

jämställdhet

solidaritet

kränkning

_Frågor

#1. _Varför tänker religioner så lika om hur människor ska vara mot varandra, tror du?

#2. _Ge exempel på några religiösa regler anhängare till någon av världsreligionerna måste följa.

#3. _Ge exempel på vad som tas upp i ___FN:s deklARATION om de mänskliga rättigheterna.

#146

#401

- #4. _Beskriv en situation som handlar om:
- a) orättvisa
 - b) jämlikhet
 - c) solidaritet

_Senait _Bolin

_Utkik
_Religion #4--#6

_Överförd från andra upplagan,
utgiven av _Gleerups _Utbildning
_AB, #2022, med _ISBN
#978-#91-#511-#0735-#6
_Specialpedagogiska skolmyndigheten
#2023

_Volym tio av tio

_Till punktskriftsläsaren

_Det finns många bilder till den här boken. _Många bilder är beskrivna och det är alltifrån kyrkor, miljöer och händelser.

_Det finns bara en bild som är ritad och det är symbolerna för världsreligionerna. _Bilderna blir ett komplement till bildbeskrivningen av de fem symbolerna.

_I boken finns det en tecknad figur, en brun uggle med stora runda glasögon. _Ugglan säger saker till läsaren med hjälp av pratbubblor.

_I din bok står det _Ugglan säger:

_I slutet av varje avsnitt finns en aktivitet. _Oftast är det frågor på texten som du läst. _Ibland handlar frågorna om bilder och då är de beskrivna.

_Lycka till!

_Skicka gärna dina synpunkter på anpassningen av denna bok till anpassningsfunktionen~aspms.se

_Innehåll volym tio

_Siffran inom parentes hänvisar till
förlagans sidor.

_Till punktskriftsläsaren_I

_Rätt och orätt (#147).....#403

_Att göra gott (#149).....#409

_Mediernas bilder av
religionerna (#150).....#413

_Aktivitet -- _Ska jag ta ansvar
för andras handlingar? (#150).#415

_Aktivitet -- _Vilken bild av
religionen ger bilderna?
(#151).....#417

_Aktivitet -- _Hur ser troende
ut? (#152).....#421

_Hållplats #2 (#153).....#424

_Register (#154).....#426

_Ii

_Rätt och orätt

_Om du tänker efter kommer du varje dag i kontakt med regler av olika slag. _Hemma finns regeln att du ska borsta tänderna varje dag. _I skolan finns det många olika regler: du ska räcka upp handen och inte prata rakt ut, du ska stå i kö i matsalen och inte tränga dig före någon annan och du ska komma i tid till dina lektioner. _Om du deltar i någon sport på fritiden eller spelar ett instrument, finns det regler för hur man spelar eller för hur man tar hand om sin utrustning.

_Regler

_Ett sätt i ett samhälle att visa vad som är rätt och orätt är att sätta upp @regler. _Regler är ett sätt för oss att sätta ramar för hur vi ska vara mot varandra. _Om vi är många som ska vara tillsammans blir

det lättare om vi har tydliga regler vi kommit överens om.

_Normer

@_Normer är en slags regler som inte finns nedskrivna någonstans men som de allra flesta i samhället ändå känner till. _Ibland kallas normer för just oskrivna regler.

_Normer handlar om hur saker brukar vara eller hur de förväntas vara. _I Sverige är det till exempel norm att ta av sig skorna när man kommer in i någon annans hem eller att inte prata med människor man inte känner på bussen. _I andra länder gäller andra normer.

_Både regler och normer kan göra det enklare för människor att vara tillsammans. _Men en del normer kan vara jobbiga och onödiga. _Det finns till exempel normer om hur tjejer och killar ska vara. _Sådana normer kan hindra en från att göra sådant man egentligen vill. _Som tur är kan normer förändras. _För hundra år sedan var det till exempel konstigt

om en kvinna ville utbilda sig och jobba utanför hemmet. _Det var också helt otänkbart att en man skulle ta hand om barn.

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Idag är det vanligt att män tar ut föräldraledighet, men så var det inte alls för bara #50 år sedan. _Det är ett exempel på att normer förändras.

_Bildbeskrivning

_Foto. _En pappa står i tvättstugan med sitt lilla barn i en bärsele på magen. _Han tvättar.

=====

::: #148 :::::::::::::::::::::::

_Att bryta mot regler och normer

=== _Bildtext/beskrivning =====

_Bildtext

_Innan #1920-talet skulle kvinnor ha långt hår, men alltid uppsatt eller gömt under en hatt eller sjalett/sjal. _Efter första

#148

#405

världskriget började kvinnor att bryta mot normen och klippa håret kort, vilket gjorde många människor mycket upprörda. Bilden som är tagen #1928 visar en kvinnlig dansare från Berlin, Alexa von Poremski.

Bildbeskrivning

Svartvitt foto. En kvinna med kortklippt hår fotograferad i profil.

=====

När vi gör regler bestämmer vi också ofta vad som ska hända om någon bryter mot dem. Om du kommer försent till dina lektioner ofta har kanske skolan bestämt att du ska ta igen den tiden på skolan eftersista lektionen. Om vi bryter mot lagar dömer domstolen ut en påföljd. Det kan till exempel vara att sitta i fängelse eller att betala böter.

Om man bryter mot normer får det också konsekvenser. De kvinnor som klippte sitt hår kort på #1920-talet bröt mot normen hur kvinnor skulle

se ut. _Många såg ner på dem och kallade dem okvinnliga. _De första männen som började gå ut med barnvagn bröt mot normen hur män skulle bete sig. _Många tyckte det var omanligt.

_Det är viktigt att ifrågasätta normer och regler. _Både regler och normer kan bli föråldrade, vara gammalmodiga och inte passa in i dagens samhälle. _Utan människor som ifrågasätter regler och normer utvecklas inte samhället.

_Vad är normalt?

_Det som de flesta gör blir ofta det normala eller normen. _Kanske har du någon gång varit med om att känna dig annorlunda? _Att du inte gör eller tänker som alla andra. _Det kan vara en jobbig känsla. _Du kan känna dig utanför i gruppen eller tänka att du inte passar in. _Ibland blir den som bryter mot normen till och med mobbad.

_Alla är olika, men ändå mer lika än vad man kan tro. _Det finns

#148

#407

alltid någon som har tänkt eller känt som du. _Därför är det viktigt att prata med föräldrar och kompisar om hur du tänker och känner. _Som förälder och kompis är det viktigt att säga och visa att alla har rätt att vara som de är, oavsett hur du ser ut, var du kommer ifrån, vem du blir kär i eller om du har ett funktionshinder av något slag, så länge man inte skadar någon annan.

_Frågor

- #1. _Varför är det viktigt att normer och regler förändras?
- #2. _Hur hjälper regler och normer oss människor?

_Diskutera

- é _Vad händer när du bryter en norm, som till exempel börja prata med en okänd på bussen?
- é _Vad händer om du eller en kompis bryter mot någon av skolans regler?
- é _Hur gör man bäst för att alla ska få vara som de är?

#149

#408

_Att göra gott

_Ett gott liv? _Vad är det? _Svaret blir naturligtvis olika beroende på vem du frågar. _För den som är svårt sjuk är ett gott liv att vara frisk. _För den som älskar att spela data-spel skulle ett gott liv kanske vara att få jobba som spelutvecklare. _För den som inte har tillräckligt med mat är ett gott liv att kunna äta sig mätt varje dag.

_I Sverige har de flesta av oss det vi behöver: mat, kläder och ett hem att bo i. _Kan ett gott liv då vara att göra gott för andra? _Många tycker det. _En del menar till och med att det är en skyldighet att hjälpa, dela med sig och jobba för att andra ska få det bättre.

_En del menar att vi människor bli glädare om vi hjälper varandra.

_Många engagerar sig i olika hjälporganisationer för att hjälpa människor i Sverige och andra

länder med mat, läkarhjälp, kläder, utbildning och många andra saker.

_De gör det för att det känns meningsfullt och viktigt. _Det känns skönt att göra något, för att förändra sådant som är dåligt och orättvist.

_Att göra något bra av det som varit dåligt kan också vara ett sätt att skapa mening och hjälpa andra.

_Sara _Damber startade #1997 organisationen _Friends som jobbar med att stoppa mobbing i svenska skolor. _Sara hade själv varit mobbad i skolan. _Idag jobbar

_Friends med att utbilda bland annat elever och lärare om hur man kan arbeta mot @mobbing.

_Malala _Yousafzai från _Pakistan blev i oktober #2012 skjuten när hon var på väg till skolan. _Hon hade retat upp talibaner som styrde i det område hon bodde genom att öppet prata om och kämpa för flickors rätt till utbildning. _Trots att hon visste att hon var hotad till livet fortsatte hon prata om det hon tyckte var viktigt. _Malala blev

#149

#410

svårt skadad och flögs till England för vård. Hon överlevde och fortsätter sin kamp för flickors rätt till utbildning. Malalas budskap och mod har fått mycket uppmärksamhet. År 2014 fick hon Nobels fredspris, bara sjutton år gammal.

=== Bildtext/beskrivning =====

Bildtext

Malala är ett exempel på en förebild som andra får inspiration av. Här är hon på besök i Trinidad Tobago.

Bildbeskrivning

Foto. Malala har en sjal över huvudet och axlarna. Runt henne står många barn.

=====

_Diskutera

é _Har man en skyldighet att arbeta för att andra ska få det bättre om man redan har det bra? _Varför/ _Varför inte?

é _Hur ska du göra och vara för att "göra gott" hemma och i skolan?

_Mediernas bilder av religionerna

_Den tekniska utvecklingen har gjort att det är mycket enklare idag att få information från många olika platser. _Det är både enklare att göra reportage, att sända dem och att läsa dem. _I din mobil har du tillgång till både vanliga nyhetsmedier och sociala medier med bilder och filmklipp från hela världen.

_När man följer nyhetsmedier, sociala medier och andra kanaler är det viktigt att inte bara fundera över vad som står och vad som sägs.

_Man ska alltid vara källkritisk, men ibland måste du också fundera över vilken bild du får av till exempel islam eller judendomen idag.

_Ibland kan det kännas som om religionerna bara handlar om krig och konflikter. _Men är det så?

_Nej så är det inte alls, men det vi ser via medierna är bara en liten del av varje religion. _Vad vi ser

kan skilja sig mycket från religion till religion. _Så är vi inte uppmärksamma kan vi få intryck av att religionerna är mer olika än de faktiskt är.

_Aktiviteten -- _Ska jag ta ansvar för
ändras handlingar?

_Tänk dig att du är med i en
idrottsförening. _Tidningarna
skriver fler artiklar om stökiga
supporters än om hur ni spelar. _För
dig är spelet det viktiga, men det
får ingen uppmärksamhet. _Och ingen
vill prata om spelet med dig.

_Tvärtom, vissa kräver att du tar
ställning i frågan om läktarbråket.

_Vilka har rätt -- supportrar till
ditt lag, eller supportrar till
motståndarnas lag som ger igen?

_Nu går vi från sport till politik
och religion. _Om några grupper
krigar i en religions namn. "_Det är
_Guds vilja att ..." säger de. _Tänk
dig att du är troende och tror på
samma _Gud som de som krigar.

_Frågor

- #1. _Vissa förväntar sig att du har en åsikt om konflikten, men måste du det? _Motivera ditt svar!
- #2. _Vad skulle du svara om någon bad dig ta ställning i konflikten?
- #3. _Vilka tycker du måste uttala sig och ta ställning i konflikten?

_Aktivitet -- _Vilken bild av religionen ger bilderna?

_När vi följer vad som händer i världen via media påverkas vi av både texter och bilder. _Medierna gör olika typer av reportage, ibland handlar det om att beskriva ett land som ett lämpligt ställe att åka till på semestern. _Andra gånger är det nyhetsreportage från platser där det pågår konflikter. _Det kan handla om demonstrationer, terrordåd eller till och med krig.

_Nyhetsmedier tar upp händelser de ser som nyheter. _Och idag har det har blivit enklare att göra filmer, att sända filmer och att titta på filmer. _Detta påverkar vår bild av världen och vi kan få intryck av att i vissa länder är det bara krig, i andra är det bara solsken och sköna bad.

_Ibland innehåller mediernas reportage bilder och filmer med religiösa symboler, personer som är

anhängare till vissa religioner osv.
_Nyhetsbilder med religiösa inslag
påverkar hur vi uppfattar olika
religioner.

_Du ska nu titta på några bilder
som har religiösa inslag.

=== _Bildbeskrivning =====

_Tre foton

#1. _En man med en svart kåpa,
svart, huvudbonad och ett stort
kors som smycke håller en lång
träpinne i handen. _Han är på en
gata med höga hus runtomkring.
_Det brinner rejält bakom honom
och det är kraftig mörk rök.

_Det finns tre flaggor som är
blå och gulrandig. _Det ligger
bildäck på marken.

#2. _Fyra barn som är klädda i
stora orangea tyg som är svept
runt deras kroppar. _Höger axel
är bar. _Barnen är barfota. _De
sitter ner och tittar på en
skärm som ett av barnen håller i
handen. _Bakgrunden är en svart
utsmyckad vägg.

#151

#418

#3. _En man med en vit t-shirt,
där det står _Muslim _Aid. _Han
lämnar över ett papper till en
man som sitter i en rullstol som
han kör med två pedaler med
händerna. _Bredvid honom på en
bänk sitter en kvinna och två
barn. _På en grön skylt bakom
människorna står det med vita
bokstäver: _Muslim _Aid.

=====

_Frågor

#1. _Till vilken religion kan du
koppla bild #1, #2 och #3?

#2. _Vilket intryck får de som
snabbt tittar på bilderna #1, #2
respektive #3? _Skriv vilken eller
vilka bilder som passar in i
beskrivningen.

_De får intrycket att religionen

...

a. skapar konflikter ---

b. skapar gemenskap ---

c. är våldsam ---

d. är fredlig ---

#151

#419

#3. _Varför får man denna bild av religionerna? _Förklara hur du tänker.

#151

#420

::: #152 ::::::::::::::::::::::

_Aktivitet -- _Hur ser troende ut?

_Världsreligionerna har många anhängare. _Vissa är mycket troende och visar det tydligt, andra tror kanske lika mycket men du kan inte se att de är troende. _De har vanliga kläder, går inte till kyrkan, moskén eller synagogan mer än någon enstaka gång om året.

_Vi tänker oss nu att du och två klasskamrater har skrivit var sin text om judendomen, kristendomen och islam. _Texterna ska ligga i en blogg eller tidning ni gör i klassen. _Du ska nu välja en bild av de tre nedan till din text om judendomen.

=== _Bildbeskrivning =====

_Tre foton.

#1. _En grupp ortodoxa judar i
_Jerusalem.

_Fyra pojkar med vit skjorta,
svart kavaj, svart hög hatt och
långa tvinnande hårlockar som
hänger ner på varsin sida
framför öronen.

#2. _En grupp liberala judar äter
en gemensam sabbatsmåltid i
_Washington __DC, __USA.

_Ett rum med många människor.

_De går längs ett långt bord där
de tar mat från många fat.

#3. _En judisk pojke vid chanukka-
firande i _New _York, __USA.

_En pojke med en kippa på
huvudet. _Han är målad som en
tiger i ansiktet. _Han äter
ljusblå sockervadd som han
håller på en papperspinne.

=====

_Frågor

#1. _Vilket foto väljer du?

_Motivera ditt val.

#2. _Vilket intryck får de som läser din blogg av anhängarna till judendomen?

#3. _Lever personen eller personerna på bilden som de flesta judar, eller tillhör de en liten grupp judar tror du?

#4. _Vilken typ av bild känner du igen från media?

#152

#423

_Hållplats #2

_Sammanfattning

é _I alla samhällen finns det regler och normer.

é _Det är viktigt att ifrågasätta regler och normer.

é _Majoritetens stil, val och sätt att leva blir ofta normen.

é _Att hjälpa andra kan vara ett sätt att skapa mening i det egna livet.

_Viktiga ord

regler

normer

normkritik

mobbing

_Frågor

- #1. _Varför behöver ett samhälle regler?
- #2. _Ge exempel på normer
- #3. _Vad är normkritik?
- #4. _Sara _Damber startade _Friends. _Hon tycker hon lyckats göra något bra av något dåligt, förklara hur hon menar.

_Register

_A

_Abraham #69
advent #44
al-Fatiha #95
al hidjra #107
_Allah #99, #100
altare #39, #116
_Ansgar #27
_Ansvar #144
_Apostlagärningarna #54
arken #81
_Asagud #23
_Asgård #23
_Ashoka #126
asket #124
asynja #23
atman #114
avtar #118

_B

bannlyst #60
bar mitzva #82
barnkonventionen #141
bat mitzva #82
begravning #42, #106, #122
_Bergspredikan #65
_Bibeln #38
bisexualitet #135
biskop #58
blot #24
_Buddha #124
_Buddhism #113, #126
bön #39, #95

_C

chanukka #78
_Christos #56

_D

_Dalai _Lama #126
den gyllene regeln #139
den helige _Ande #40, #54
_Dina #71
#154

#427

dop #40

_E

eid al ahda #107
eid al fitr #107
empati #143
_Equmeniakyrkan #30
evangelierna #38

_F

fastan #46, #96
_Fatima #94, #99
_fornordisk #26
frikyrkor #30
_Förintelsen #73
_förbundet #74
församling #56, #76
försoningsdagen #78

_G

_Gamla testamentet #38
_Ganesha #118
gudstjänst #39, #76

#154

#428

_H

hadither #110
halal #108
haram #108
hajj #97
_Hel #24
_helgon #59
helig #9
heliga skrifter #17
helvetet #130
heterosexuell #135
hijab #108
himmelska världen #21
hinduism #113
homosexuell #135
husförhör #28
högmässa #39
högtid #7

_I

identitet #7, #135
ikon #59
_Isak #71
_islam #90
_Israel #38, #73
#154

_J

_Jakob #71

_Jerusalem #73, #105

jiddisch #83

jojk #22

jordiska världen #21

judendom #66

jul #44

jämlikhet #142

jämställdhet #143

_K

_Kaba #97

_Kanaans land #38

kantor #76

karma #114

katekes #28

katolska kyrkan #58, #59

_Khadija #99

kloster #59

konfirmation #41

konservativ #83

konventikelplakatet #29

konvention #141

_Koranen #91

#154

#430

kosher #76
kristendom #36
krucifix #39
kränkning #144
kyrkobok #32
kyrkoåret #44

_L

livsfråga #8
livsåskådning #8
långfredagen #47
_Läran #67, #68

_M

_Martin _Luther #28, #60
medelväg #124
_Medina #101, #105
::: #155 ::::::::::::::::::::::::::::::::::::
meditation #124
_Mekka #101, #105
messianska tiden #74
messias #48, #74
_Midgård #23
minaret #95
minoritet #33
missionsbefallningen #53
#155

missionär #27
mobbing #149
moksha #112, #114
_Mose #79
moské #95, #104
_Muhammed #99
munk #59
mysterium #59
myt #24
mångkulturell #33
mångreligiös #33
mänskliga rättigheter #141
mässa #59

_N

nattvard #40, #47
nirvana #113, #120
norm #147
normkritik #148
nunna #59
_Nya testamentet #38
nyår #78, #107
nåjd #22

_O

_Olaus _Petri #28
ortodox #58, #83
ortodoxa kyrkan #58

_P

palmsöndagen #47
paradiset #130
patriark #58
pesach #78, #80
pilgrim #10
pingst #54
_Pingstkyrka #30
predikan #39
profet #99
profeterna #67, #87
protestantiska kyrkan #60
protestantism #28
psalm #39
psalmboken #44
puja #116
påsk #47, #78
påve #58

#155

#433

_R

rabbin #76
ramadan #96
reformationen #28
regel #147
religion #7
religionsfrihet #31, #34
religiösa skatten #95
rit #10
roll #136

_S

sabbat #74
sakrament #40
seite #23
sekularisering #34
sekulär #8
shahada #94
sharia #108
shiamuslim #109
_Siddharta _Gautama #120, #123
_Skrifterna #67
skärtorsdagen #47
snörceceremoni #117
solidaritet #145
#155

#434

statskyrka #31
sunna #109
sunnimuslim #109
sura #91
synagoga #75
synd #37
syskonreligionerna #13

_T

_Tanakh #67
tempel #116
_Tora #76
treenigheten #37
trettondagen #44
_Tripitaka #120
tro #7
trosbekännelsen #94

_U

underjorden #21
upplyst #124
urfolk #21
_Utgård #23

#155

#435

_V

vallfärd #10, #97

_Varanasi #10

_Vesak #122

väckelserörelse #29

värdegrund #141

värdering

_Y

_Yggdrasil #24

_Z

zakat #95

_Å

åsikt #17

återfödelse #114

_Ä

äktenskap #41

#155

#436